

ОСТ 7 1916

ІЛЮСТРОВАНІЙ

КАЛЕНДАР

РУСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗА

НА ПЕРЕСТУПНИЙ РІК

1912

зладив Євген Гвоздик

РІЧНИК ПЕРШИЙ

1911.

З Друкарні „Народної Волі“,
Olyphant, Pa.

Історія основана і розвій Руського Народного Союзу.

Руський Народний Союз, нова запомогова організація для Русинів-Українців в Америці основана недавно. Ледви рік минув, як założено сю добродійну інституцію, де мали з'організуватись Русини-Українці та Славяни без ріжниць віроісповіданя та політичних переконань, щоб на случай каліцтва чи смерти забезпечити свою рідню, щоб подати поміч своїм найближшим. Основане сеї організації спричинили ось які обставини: Одиною запомоговою організацією на американській землі для наших людей був попередно Руський Народний Союз з осідком в Нью Йорку, зглядно в Джерзі Сіті. Була се гордість наших емігрантів, так тут, як і в старім краю. Кождий наш чоловік вступивши на землю Вашингтона, уважав собі першим обовязком стати членом сеї організації так під моральним, як і матеріяльним зглядом, вступав в члени, сказати-б, з патріотизму і, щоб помочі своїй рідні. І розвивавсь сей Руський Народний Союз, зростав в члени і по часі зміг-би був згуртувати усіх русько-українських поселенців-емігрантів. Поки в склад управи сего Союзу входили люди ідейні, що бажали добра своєму народови, поки в сім Союзі працювали одиниці, що руководились любовію свого народа, поти усе ішло гаразд. Коли-ж сей Союз почав поводити жерелом, звідки мали іти значні доходи в кишені покликаних, чи не покликаних одиниць, коли права членів стали чим раз більше обмежуватись, коли почала в Союзі брати перевагу воля одиниць, не загалу, деякі члени заворушились, стали негодувати та отверто висказувати своє невдоволене, обурене.

Прийшла конвенція в Філядельфії. Вже тут обкроєно значно права членів, вже тут пороблено кроки, щоб організації надати инший характер. Найважнішою постановою, яку приняла конвенція було се, що ухвалено приймати в члени лиш Русинів та Славян, належних до греко і римо-католицького віроісповіданя, замикаючи тут вступ прим. Українцям з Росії, які, як звісно, православні. Поводи почав Союз ставати

організацією релігійною, церковною, не народною, якою був давнійше. А було се вже по приїзді еп. Ортинського в Америку, в часі, коли велась завзята борба на поли церковнім. Вже на конвенції в Філадельфії став єпископ почетом а опісля й дійсним членом Союзу. Директором друкарні вибрано сьвященника. Тепер починаєсь реорганізація Союзу, починають ся реформи, які мали на цілі зробити Союз таким, як його хотів бачити єпископ і духовенство. В органі „Свободі“ почали міститись статі більше релігійного, чим научно-просьвітного змісту, всякі матеріали мусіли переходити через цензуру директора, сьвященника, так, що ся слава колись „Свобода“, звісна далеко за морем, почала очевидячки перетворюватись, почала ставати органом інициї, не загалу.

Наближалась конвенція. Вже перед конвенцією голошено тайком, що Союз мусить змінити назву, мусить стати релігійною організацією. Прийшла конвенція в Клівлянді. Взяло в ній участь около 300 відпоручників-делегатів з усіх сторін Америки, представників поодиноких Братств та Товариств Р. Н. Союзу. Більшість делегатів — се були люди несвідомі, готові до всего, що їм накажуть з гори, меншість — люди ідейні, яким жаль було дивитись на доптане прав народу, сього народу, що оснував Союз. Після плану, уложеного вперед, покликано сих сьвідомих людей, наче з почеси, в склад різних комісій, відбираючи їм тим самим можливість брати участь в нарадах, контролювання акції та агітації противників. Заким члени поодиноких комісій упорались зі своєю роботою, справу убито, так, що коли прийшло на дневний порядок справоздане статутової комісії, яке складав сам єпископ і коли прийшло до дискусії над назвою Союзу, єпископ поставив „від комісії“ внесенє, щоби Союз прийняв назву: Греко-Католицький Руський Союз. На салі заметушилось. Се противники висказували своє негодованє. Над внесенєм голосовано в супереч постановам статута — поіменно, явно. Се зроблено, раз для викликаня терору між делегатами, друге для евіденції, хто за внесенєм, хто проти. Внесенє, перейшло „поражаючою більшістю“ і Союз став — греко-католицьким, став релігійною організацією, став на новій дорозі житя. Противники зміни назви, еще в часі конвенції, рішили порозумітись та розпочати якесь діло, щоб успокоїти невдоволених, які порішили покинути масово Союз а піти до чужих організацій, або починати свою, власну організацію, де ніхто не мав би права розказувати, де не було-б старших ні молодших, лучших ні гірших а всі рівні, так як усі носять рівні тягарі.

В тій цілі, сейчас по конвенції, зійшлись представники різних Братств та Товариств, які знали, що їх члени не будуть

вдоволені з пороблених змін, рішили оснувати нову організацію та прийняти стару назву Руський Народний Союз. Як задумали так і зділали. Був се т. зв. Клівляндський комітет. Подібно думали і другі делегати, з околиці Скрентон і Олифанту. І тут почались наради, переговори, почалась агітаційна праця. Був се знов т. зв. Пенсильванійський комітет. Вкінці оба комітети порозумілись а обдумавши усе належито, рішили скликати конвенцію в місті Скрентон, в Пенсильвенії. Конвенцію назначено на день 23. жовтня. Зібралось тут 60 делегатів і чимало інших посторонних людей. Усі згодились на се, що треба конче оснувати нову організацію і що єї треба чим скорше ввести в жите. На конвенції вибрано й уряд, в склад котрого увійшли: Іван Ардан голова, Матій Семенюк містоголова, Іван Федан скарбник, Семен Митренко заступник скарбника, Михайло Бє писар, Петро Кирилюк заступник писаря, Др. Іван Кульчицкий головний лікар, Іван Кречковський, Іван Зазуляк і Антін Маланчук контрольори, Осип Косовий, Демко Хомин, Василь Сич, Антін Кая, Гнат Музика і Стефан Сисак директори, Михайло Бабій організатор, Павло Середницький заступник організатора. За урядовий орган Товариства вибрано часопись „Шершень“, що виходила в Скрентон, Па.

Сейчас в початках зголосилось до Товариства 12 відділів, почало приступати більше, видно було, що Р. Н. Союз росте, що він був потрібний. Із появою нової організації, ще й з назвою „старого Союзу“, як його почали називати, почала іти шалена агітація проти наших членів та відділів, посипались напади в часописах, скарги по судах і інші способи відстрашування людей від нашої організації. Та се не багато помагало. Головні урядники старого Союзу їздили лично по місцевостях та урядниках відділів, казали показувати собі книги, стан каси, підплачували слабодухів та, признати треба, що вдалось їм децхо відігнати. Завзятіїші остали а за ними ішли дальше нові відділи, вписувались нові члени. Русько-Народний Союз зростав. До кінця року 1910 було усеїх відділів 35 з 1975 членами і 121 дітий. Праця ішла на добре, ніхто не сьмів сумніватись, що організація на дорозі до розвою. Тут і там, від часу до часу появлялись в органі Г. К. Р. Союзу злобні напади й зазиви, щоб покидати новий Союз, бо се, мовляв, безбожний, їх гірший а наш лучший, та нарід на се не зважав і горнув ся далі до правдиво народної організації.

В часі своєї діяльности займався наш новий Русько-Народний Союз також народними справами. Через редакцію часописи „Шершень“ збирано датки на „Рідну Школу“ на пам'ятник Михася Коханчика та на фонд ім. Мирослава Січинського і

інші фонди. В січні 1911 року мав наш Союз нагоду витати у себе дорогого Гостя, т-ку Ірину Січинську, сестру нашого Героя Мирослава, яка їздила по Злучених Державах та Канаді та уладжуючи віча збирала на фонд вшановання пам'яті пок. Адама Коцка. На сю ціль асигновано з Головної Каси Русько-Народного Союзу суму \$100. І в інших народних справах брав Р. Н. Союз по можности живу участь. Згадати тут треба між іншими Комітет, який уконституовав ся з ініціятиви Р. Н. Союзу в справі збирання жертв на пам'ятник маленького нашого героя Михася Коханчика, що згинув з рук ляцкого учителя-ката, за те, що не хотів говорити молитви у чужій, ляцкій мові. На сю ціль зібрано за посередством часописи „Шершень“ суму \$200, яку й передано Галичинському Комітетові в Галичині з сим, щоб заняв ся виставленням пам'ятника після вказівок і інструкцій американського комітету.

Щоби помочи страдаючому у тюрмі Мирославови Січинському, завязавсь також комітет, який, в порозуміню з канадійськими товаришами, видав петиції до цісаря Австрії Фр. Йосифа о увільнене Мирослава з тюрми. На сих петиціях мали підписуватись усі, що бажали визволення Мирослава а опісля мало ся їх відіслати до цісарської канцелярії в Відні. Підписів таких зібрано около 2000 на 500 петиціях.

Видячи таку роботу, оцінюючи щирю народну працю, горнувся наш нарід під прапор нової організації, ставав в ряди свідомих людей, піонірів лучшої долі.

З кінцем цвітня 1911 року, себ-то в пять місяців від основаня, числив Р. Н. Союз вже 2414 членів, значить протягом пять місяців прибуло 616 нових членів. Організація зростала, признати се мусіли й найбільші вороги, противники Русько-Народного Союзу.

На день 15. мая 1911 назначив Уряд першу Головну Конвенцію в Гарисбургу, в Пенсильвенії, щоб, після ухвал скрентонської конвенції представити маючим ся зібрати делегатам розвій Р. Н. Союзу за протяг 6 місяців та вибрати новий Уряд на два роки, так як дотеперішній Уряд був лиш тимчасовим, сказати-б, до введеня організації в жите.

Конвенція тревала 4 дні, від 15 до 17 мая включно а наради вели ся після слідуочної програми: 1. Отворене Конвенції. 2. Вибір комісії для провірення повновластей присутних делегатів. 3. Звіт верифікаційної комісії. 4. Вибір предсідателя, його заступників і писарів на час конвенції. 5. Вибір комісії шконтруючої. 6. Вибір комісії виборчої. 7. Вибір комісії для скарг і просьб. 8. Вибір комісії статутової. 9. Вибір комісії пресової. 10. Звіт організатора. 11. Звіт директорів. 12. Звіт контрольної комісії.

13. Звіт лікаря. 14. Звіт касієра. 15. Звіт секретаря. 16. Звіт председателя. 17. Звіт шконтр. комісії. 18. Вибір кандидатів на уряди. 19. Звіт статут. комісії. 20. Звіт виборчої комісії. 21. Вибори. 22. Звіт комісії для скарг і просьб. 23. Справа органу. 24. Внесення додаткові. 25. Звіт комісії пресової. 26. Замкнене Конвенції.

В нарадах взяли участь слідуєчі урядники і делегати.

Урядники: председатель Іван Ардан, місто-председатель Матій Семенюк, головний секретар Михайло Бея, заступник секретаря Петро Кирилюк, головний касієр Іван Федан, заст. касієра Семан Митренко, головний лікар др. Іван Кульчицкий, члени Контрольної Комісії: Іван Кречковський, Іван Зауляк і Антін Маланчук, директори: Василь Сич, Антін Каня і Стефан Сисак, організатор Михайло Бабій і заступник організатора Павло Середницький.

Делегати: від. 1. Юрій Хил'як і Андрій Гавриляк, Olyphant, Pa. 2. Тимко Назар і Тома Урманець, Scranton, Pa. від. 3. Юрій Крайківський і Йосиф Сенюк, Taylor, Pa. від. 4. Василь Сивик, Monessen, Pa. від. 5. Теодор Гишак, Ambridge, Pa. від. 6. Юрій Хил'як, заст. 7. Кирило Білик, Scranton, Pa. 8. Михайло Саламандра, Meriden, Conn. 9. Павло Дусь, Herkimer, N. Y. 11. Михайло Павлишин, Brunkerton, Pa. 12. Теодор Филипів, Canonsburg, Pa. 13. Іван Шарак, Elmira Heights, N. Y. 14. Григорій Петришак, Butler, Pa. 15. Михайло Провода, Holyoke, Mass. 16. Григорій Патинок, Canonsburg, Pa. 17. Михайло Коцан, Olyphant, Pa. 18. Осип Черган; заст. 19. Андрій Адзима, Olyphant, Pa. 20. Дмитро Порада і Іван Г. Кульчицкий, McKees Rocks, Pa. 24. Іван Бунга, Butler, Pa. 27. Осип Черган, New York, N. Y. 28. Михайло Стислий, New York, N. Y. 29. Теодор Гишак, заст. 30. Євген Гвоздик заст. 31. Михайло Коцан заст. 32. Василь Копчак, Priceburg, Pa. 33. Юрко Бесараб, Chauncy, Pa. 34. Михайло Провода заст. 35. Михайло Бабей, Wilkes-Barre, Pa. 36. Іван Тишко, New York, N. Y. 37. Євген Гвоздик, Scranton, Pa. 40. Андрій Гавриляк заст. 41. Михайло Довбенко, Philadelphia, Pa. 42. Іван Шарак заст. 43. Григорій Видиш, Buffalo, N. Y. 45. Йосиф Присташ, Youngstown, O. 48. Юрій Крайківський заст.

Нарадам конвенційним проводив через цілий час Євген Гвоздик а секретарювали по черзі першого дня Михайло Саламандра і Александер Фецович, другого і третього дня Павло Середницький і Петро Кирилюк, четвертого П. Середницький і М. Саламандра.

Із справоздань урядників показало ся, що Р. Н. Союз мав по день 10 мая зглядно по кнець цьвітня 2414 членів з чого було 1968 членів на ціле посмертне, 276 на пів посмертного і 170 дітий. Касовий стан виказав такий оборот: загального приходу

було \$9939.07, загального розходу \$4849.18, так що в касі остало \$5089.89. Позаяк однак знайдено незкешовані чеки на суму \$333.93, то властивий масток виносив, вчисливши в се процент \$38.49, суму \$4794.45. Усіх відділів було до кінця цвітня 50.

Найважійшою справою, яку мала Конвенція до переведення, було ухвалене статута. Справу сю поладнано по часті після начерку виготовленого д. І. Арданом а решту переказано задля браку часу, вибраній до сего комісії, яка мала викінчити статут і віддати до друку.

Другою важною постановою було, що організація переняла на себе видавництво власного органу, часописи, яка й почала виходити в Олифанті, Па. під заголовком „Народна Воля“, під редакцією д. Євгена Гвоздика.

На конвенції вибрано також новий уряд, на протяг двох літ, в склад котрого увійшли:

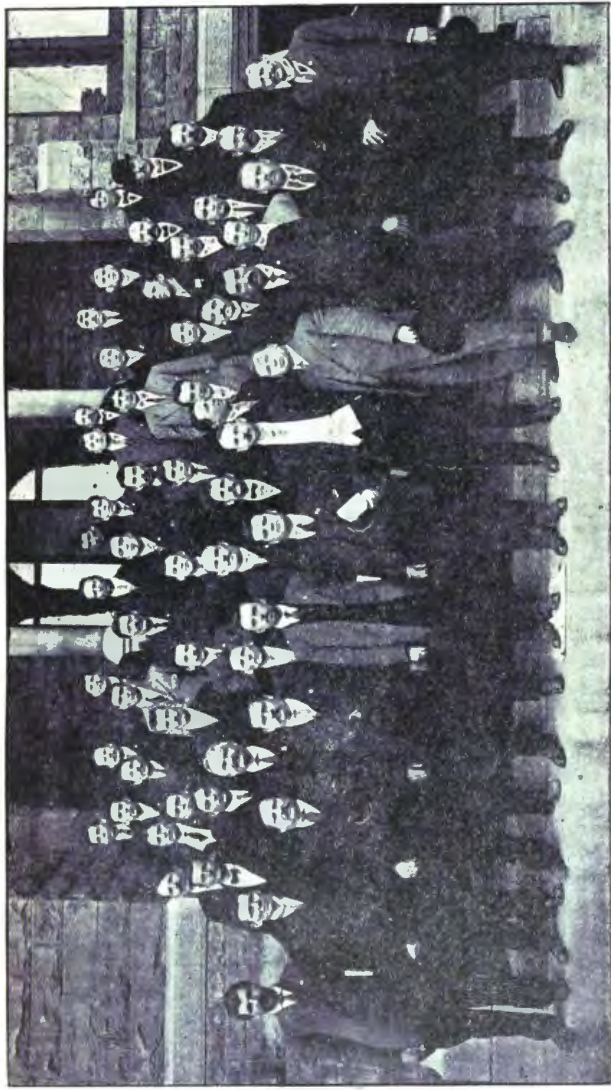
Матій Семенюк голова, Юрій Хияк місто-голова, Михайло Беля писар, Петро Кирилюк заст. писаря, Іван Федан скарбник, Антін Каня заступник скарбника, Контрольна Комісія: Іван За-зуляк, Антін Маланчук, Василь Гришко. Радні: Григорій Пати-нок, Михайло Довбенко, Йосиф Сенюк, Іван Тишко, Юрко Крайківський, Михайло Провода, Михайло Габій організатор, Павло Середницький заступник організатора.

Так розпочав Р. Н. Союз нову еру, нове жите, почав рости в силу, почав розвиватись на добре і перед нами стоїть гарна будучність. Усякий мусить признати безсторонно, що ідем за витиченою цілю і сповнимо єї, збудуємо велику народну організацію, яка має стати одинокою твердинею, де знайде захист кождий Русин-Українець без згляду на свої релігійні, чи політичні переконання. Покажемо усім зневіреним духам, що народних прав доплати не вільно нікому, що народ уміє упізнатись, постояти за собою.

В гору серця!

Євген Гвоздик

Учасники Скрентонської Конвенції, яка відбулась на днях 23 і 24 жовтня 1910,

Часть Календарська.

Січень, January, має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1 Н.	Новий Рік Василя Вел.	14	Нед. по 3 к. Фелікса
2 П.	Сильвестра, папи рим.	15	Мавра
3 В.	Малахія пр.	16	Маркила
4 С.	Соб. 70 Апостолів	17	Антонія
5 Ч.	Навеч. Богояв. Теоп.	18	Приски
6 П.	Богоявленє Господне	19	Фердинанда
7 С.	Соб. Івана Хрест.	20	Фабіана
8 Н.	По Просьвіщенію	21	Нед. 3 по 3 к. Агни
9 П.	Поліевкта,	22	Вінкентія
10 В.	Григорія Н.	23	Обр. Д. М.
11 С.	† Теодозія прп.	24	Тимотея
12 Ч.	Татіяни	25	Нав. Павла ап.
13 П.	Єрмила, Стратоника	26	Полікарпа
14 С.	Отців Синайских	27	Івана Золот.
15 Н.	О Мит. і Фарис.	28	Нед. 4 по 3 к. Кароля
16 П.	Покл. вер. св. Петра	29	Франца Сал.
17 В.	† Антонія Вел.	30	Мартини
18 С.	Атаназія і Кирила	31	Петра з Нолі
19 Ч.	Макарія, Евфрозини	1	Лютий Гнатія
20 П.	† Евтимія	2	Марії Гром.
21 С.	Максима, Евгенія	3	Власія
22 Н.	О Блуднім Сині	4	Нед. Старозап.
23 П.	Климента свмч.	5	Агафії
24 В.	Ксенії преп.	6	Дороги
25 С.	† Григорія Богослова	7	Ромуальда
26 Ч.	Ксенофонта	8	Івана
27 П.	† Івана Зл.	9	Апольонії
28 С.	Єфрема, Сирина	10	Схоластики
29 Н.	Мясопустна	11	Нед. Мясопустна
30 П.	Трех Святителів	12	Евлалії
31 В.	Кира і Івана	13	Юліяна, Катерини

Не всяку тайну повірай приятелеви, бо і найлучший з них може стати неприятелем.

Історичні спомини.

Січень.

11. 1647 умер Петро Могила київський митрополит і український церковний писатель.
1888 умер поет Осип Юрий Федькович.
14. 1648 в'їзд гетьмана Богдана Хмельницького до Києва.
18. 1654 Переяславська рада.
22. 1803 умер Кирило Розумовський, останний гетьман Український.
23. 1667 Андрусівська умова.
28. 1734 умер Данило Апостол, український гетьман;
1790 уродив ся поет Петро Артемовський Гулак;
1879 умер Павло Чубинський, український письменник.
29. 1663 Мелетій Смотрицький, український письменник і учений.

ЗАПИСКИ.

Лютий, February, має 29 днів.

Руські свята			Латинські свята	
1	С.	Трифона	14	Валентина
2	Ч.	Стрітенє Госп.	15	Фавстина
3	П.	Симеона і Анни	16	Юлії
4	С.	Ізидора	17	Алексія
5	Н.	Сиропустна	18	Запустна
6	П.	Вукола, Юліяна	19	Конрада п.
7	В.	Партенія	20	Льва
8	С.	Теодора	21	† Попелець
9	Ч.	Никифора муч.	22	Петра
10	П.	Харлампія	23	Анастасії
11	С.	Власія свмч.	24	Матія Ап.
12	Н.	1. Посту	25	Вступна
13	П.	Мартиніяна преп.	26	Александра
14	В.	Авксентія преп.	27	Леандра
15	С.	Онисима	28	Теофіля
16	Ч.	Памфіла	29	Романа
17	П.	Теодора	1	Март. Альбіна
18	С.	Льва папи, Віктора	2	Єлени
19	Н.	2. Посту	3	Суха. Кунегунди
20	П.	Льва Єп. Агатона	4	Казимира
21	В.	Тимотея, преп.	5	Фридриха
22	С.	Найд. мощий муч. Евг.	6	Віктора, Колети
23	Ч.	Полікарпа свмч.	7	Томи з Акв.
24	П.	† Обр. гл. Івана Хрест.	8	Івана Бож.
25	С.	Тарасія арх.	9	Франціски рим.
26	Н.	3. Посту	10	Глуха. 40 муч.
27	П.	Прокопія преп.	11	Константина В.
28	В.	Василія, Нестора	12	Григорія В.
29	С.	Кассіяна преп.	13	Христини М.

Коли знаєш, що зла новина зранить кому серце, заховай мовчанку, аж сю новину хто инший принесе.

Гнів, що переходить міру, відстрашує а передчасна доброта позбавляє пошанованя.

Історичні спомини.

Л ю т и й.

3. 1812 уродив ся поет Евген Гребінка.
 4. 1793 другий поділ Польщі, прилучене до Росії Волині й Поділя.
 6. 1908 умер Марко Каганець в Коропци, пробитий багнетом трьох жандармів.
 14. 1907 умер поет Пантелеймон Куліш.
 20. 1054 Ярослав Мудрий, великий князь київський.
 25. 1795 умер Георгий (Юрій) Кониський, білоруський єпископ.
 26. 1608 умер Константин Острожський;
1897 умер Петро Стасюк в Чернівці, пробитий жандармом підчас виборів до парламенту.
-
-

З А П И С К И.

Март, March, має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	Ч.	Евдокії муч.	14	Матильди, Зах.
2	П.	Теодота свмч.	15	† Киріяка
3	С.	Евтропія	16	Гертруди
4	Н.	4 Поста.	17	Н. Середопістна
5	П.	Конона. М.	18	Едварда
6	В.	Муч. в Аморії	19	Йосифа обр.
7	С.	Василія, Евгена	20	Евфимії, Теод.
8	Ч.	Теофілакта преп.	21	Венедикта
9	П.	† 40 Муч. севаст.	22	Катерини
10	С.	Кондрата муч.	23	Віктора
11	Н.	5. Поста.	24	Н. Чорна Гавриїла,
12	П.	Теофана, Георг. двоесл.	25	Благовіщене
13	В.	Никифора	26	Теодора
14	С.	Венедикта	27	Івана дам.
15	Ч.	Агапія муч.	28	Сикста папи
16	П.	Савина, Юліяна	29	Евстазія
17	С.	Алексія преп.	30	Квірина
18	Н.	Цьвітна , Кирила	31	Н. Цьвітна
19	П.	Хризанта, Дарії	1	Цьвітень , Гугона еп.
20	В.	От. заб. в об. Сави	2	Франціски
21	С.	Якова іспов.	3	Рихарда
22	Ч.	Василія свмч.	4	Ізидора
23	П.	Вел. Пятниця . Нікона	5	Вел. Пятниця
24	С.	Вел. Субота, Захарії	6	Вел. Субота
25	Н.	Воскр. Христ., Благос.	7	Воскресеніє
26	П.	Понеділок Сьвітлий	8	Понеділок Сьвіт.
27	В.	Второк Сьвітлий	9	Марії
28	С.	Іляріона, Стефана	10	Езеїїла пр.
29	Ч.	Марка еп., Кирила	11	Льва
30	П.	Івана Ліственника	12	Юлія
31	С.	Іпатія еп.	13	Юстина

Живучи, увійти першими в нове жите, отсе повинно бути нашим призначенем.

Історичні спомини.

М а р т.

1. 1386 перша злука Литви з Польщею.
 2. 1861 знесене кріпацтва в Росії.
 3. 1811 уродив ся поет Антін Могильницький.
 4. 1780 гр. Кирило Розумовський вибраний гетьманом України.
 8. 1814 уродив ся Тарас Шевченко.
 9. 1861 умер Тарас Шевченко.
 15. 1669 Дамян Многогрішний вибраний гетьманом України.
 17. 1896 умер поет Петро Ніщинський.
 20. 1681 полковник Іван Богун відніс побіду над Поляками під Винницею.
-

З А П И С К И.

Цьвітень, Аргіл, має 30 днів.

Руські свята

1	Н.	2. Томина.	Марії
2	П.	Тита	преп.
3	В.	Никити,	Теодозія
4	С.	Йосифа	
5	Ч.	Теодула	муч.
6	П.	Евтихія	арх.
7	С.	Георгія	
8	Н.	3. Мироносиць.	Ірид.
9	П.	Евпсихія,	М.
10	В.	Терентія	
11	С.	Антипа	свмч.
12	Ч.	Василія	прп.
13	П.	Артемона	свмч.
14	С.	Мартина	папи р.
15	Н.	4. О Розслабл.	Арист.
16	П.	Агалії і	Ірини
17	В.	Симеона	
18	С.	Івана	
19	Ч.	Івана з	Лаври
20	П.	Теодора	
21	С.	Януарія	свмч.
22	Н.	5. О Самарянині	
23	П.	† Георгія	свмч.
24	В.	Сави,	Страт. М.
25	С.	† Марка	Еванг.
26	Ч.	Василія	свмч.
27	П.	Симеона	свмч.
28	С.	Ясона і	Сосипатра Ап.
29	Н.	6. О Сліпородженім	
30	П.	† Якова	Ап.

Латинські свята

14	Н.	2. по Воскр.
15		Анастазії
16		Лямберта
17		Рудольфа
18		Апольонії М.
19		Юрія еп.
20		Агни
21	Н.	3. по Воскр.
22		Сотера і Кая
23		Войтіха еп.
24		Юрія муч.
25		Марка ев.
26		Клита
27		Анастазія
28	Н.	4. по Воскр.
29		Петра М.
30		Катерини сен.
1		Май. Филипа
2		Жигмонта
3		Обр. ч. Хреста
4		Фльоріяна
5	Н.	5. по Воскр.
6		Івана в Олію
7		Флявія
8		Станислава
9		Георгія наз.
10		Ізидора
11		Беатрикси
12	Н.	6. по Воскр.
13		Ілярія

Хто хоче усім подобатись, звичайно нікому не подобаєсь.

Не наслідуймо сліпо других, але стараймось говорити самі, своїми власними словами.

Історичні спомини

Цьвітень.

3. 1649 Зборівська умова.
 7. 1889 уродив ся поет Володимир Шашкевич.
 9. 1793 прилучено Волинь і Поділе до Росії.
 12. 1908 атентат М. Січинського на гал. нам. г-р. Потоцького.
 17. 1847 арештоване Тараса Шевченка.
 19. 1885 умер історик Микола Костомарів.
 25. 1622 умер гетьман Петро Конашевич Сагайдачний;
1910 умер письменник і драматичний артист Марко Кропивницький.
 27. 1904 умер письменник і драматичний артист Михайло Старицький.
-

ЗАПИСКИ.

Май, Мау, має 31 днів.

Руські свята

1	В.	Еремії пр.
2	С.	Атаназія
3	Ч.	Вознесеніє Господне
4	П.	Пелагії муч.
5	С.	Ірини муч.
6	Н.	7. Св. Отець Йо́ва мн.
7	П.	Память ч. Хреста
8	В.	+ Івана Богосл.
9	С.	+ Пернес. мощей Ник.
10	Ч.	+ Симеона Зилота Ап.
11	П.	Мокія свмч.
12	С.	Епіфанія і Германа
13	Н.	Сош . Свв. Духа. Глїк.
14	П.	Пресвв. Тройці. Ізид.
15	В.	Пахомія В. пр.
16	С.	Теодора, Молеста
17	Ч.	Андроніка
18	П.	Теодота М.
19	С.	Патрикія свмч.
20	Н.	1. Всїх Святих Тал.
21	П.	Констант. і Єлени
22	В.	Василїска М.
23	С.	Михайла ісп.
24	Ч.	Симеона прп.
25	П.	Найдене Гол. Ів. Хрест.
26	С.	Карпа Ап.
27	Н.	2. Пр. Евх., Тер. свмч.
28	П.	Никити пр.
29	В.	Теодозії прмч.
30	С.	Ісаакія пр.
31	Ч.	Ермея Ап.

Латинські свята

14	Боніфатія
15	Софії муч.
16	Вознесеніє Хр.
17	Пасхалія
18	Фелїкса
19	Н. 7. по Воскр.
20	Бернарда
21	Константина
22	Юлії
23	Дезидерія
24	Іванни
25	Григорія VII
26	Зелені свята
27	Зел. Понеділок
28	Вільгельма і Августа
29	Максиміліяна
30	Фелїкса
31	Петронелї
1	Червен ь, Теобальда.
2	Пр. Тройці
3	Кльотильди
4	Флявія
5	Боніфатія
6	Боже Тїло
7	Роберта
8	Медарда
9	2. Н. по Сош.
10	Маргарети
11	Варнави ап.
12	Онуфрія
13	Антонія

Нам не вільно відкладати справи до завтра, бо завтра ждуть нас нові справи.

Історичні спомини.

М а й.

2. 1648 вибрано Богдана Хмельницького гетьманом.
4. 1838 викуп Шевченка з кріпацтва.
14. 1648 битва на Жовтих Водах;
1857 Шевченко дістає амністію.
1848 знесене панщини в Галичині.
15. 1911 Перша Головна Конвенція Нового Р. Н. Союзу в Гарисбургу, Па.
18. 1861 перевезено і поховано тіло Тараса Шевченка на Чернечій Горі коло Канева над Дніпром.
24. 1907 Трупи в Горуцку при виборах до парламенту.
26. 1648 перемога Богдана Хмельницького під Корсунем.
27. 1908 Паде 5 хитських трупів у Чернихіві.

З А П И С К И.

Червень, June, має 30 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	П.	Юстина муч.	14	Василія В.
2	С.	Никифора	15	Вита і Модеста
3	Н.	3. По Сош. Лукиліяна	16	3 Н. по Сош.
4	П.	Митрофана	17	Адольфа еп.
5	В.	Доротея свмч.	18	Павлі
6	С.	Висаріона	19	Гервазія
7	Ч.	Теодота еп.	20	Регіни
8	П.	Теодора вмч.	21	Альойзія
9	С.	Кирила	22	Павлина еп.
10	Н.	4. По Сош. Тимот. Арх.	23	4. Н. по Сош.
11	П.	† Вартоломея, Варн.	24	Рожд. Ів. Хрест.
12	В.	† Онуфрія преп.	25	Вільгельма
13	С.	Акилини муч.	26	Івана і Павла
14	Ч.	Єлисея, Методія	27	Володислава
15	П.	Амоса, Єроніма	28	Льва, папи
16	С.	Тихона еп.	29	Петра і Павла
17	Н.	5. По Сош. Мануїла	30	5. Н. по Сош.
18	П.	Леонтія М.	1	Липень. Теобальда
19	В.	† Юди Тад. Ап.	2	Посіщ. Пр. Д. М.
20	С.	Методія	3	Анатолія
21	Ч.	Юліяна еп.	4	Флавіяна
22	П.	Євзевія свмч.	5	Івана і Павла
23	С.	Агрипини муч.	6	Домініки, Ісаї
24	Н.	6. Рожд. Ів. Хр.	7	6. Н. по Сош.
25	П.	Февронії муч.	8	Єлисавети
26	В.	Давида пр.	9	Кирила еп.
27	С.	Самсона пр.	10	Амалії
28	Ч.	Кира і Івана	11	Пелагії
29	П.	Петра і Павла Ап.	12	Івана і Еліфани
30	С.	Собор 12 Апостолів	13	Маргарети

Минувшина вчить, що треба пам'ятати про будуччину.

Надія часто зводить чоловіка, однак чоловік радо їй віддаєть ся.

Історичні спомини.

Червень.

7. 1843 умер поет Маркіян Шашкевич.
8. 1653 перемога Богдана Хмельницького над Поляками під Батогом.
11. 1876 указ, яким заборонено в Росії друкувати українські книжки.
15. 1911 вийшло перше число часопису „Народна Воля“.
17. 1895 умер учений Михайло Драгоманів.
18. 1569 Люблинська Унія ;
1709 зруйноване старої (чортотлицької) Січі.
27. 1663 Брюховецький обраний гетьманом;
28. 1768 Залізняк і Гонта добули Уманя.
29. 1651 початок битви під Берестечком.

ЗАПИСКИ.

Липень, July, має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1 Н.	7. По Сош. Косми, Дам.	14 7. Н. по Сош.
2 П.	† Полож. Ризи П. Бог.	15 Розіслане апост.
3 В.	Якинта М.	16 Пр. Д. М. з Карм.
4 С.	Андрея Крит.	17 Алексея
5 Ч.	† Кирила і Методія	18 Симеона
6 П.	Атанасія пр.	19 Вінкентія
7 С.	Томи і Акакія	20 Єроніма і Чеслава
8 Н.	8. По Сош. Прок. вмч.	21 С. Н. по Сош.
9 П.	Панкратія свмч.	22 Марії Магдалини
10 В.	† Антонія печерського	23 Аполінарія
11 С.	Ольги княгині	24 Кристини
12 Ч.	Прокла і Іларія	25 Якова Ап.
13 П.	Собор Арх. Тавр.	26 Успеніє св. Анни
14 С.	Акили, Онисима	27 Пантелеймона М.
15 Н.	9. Свв. Отець Вол. кн.	28 9. Н. по Сош.
16 П.	Атиногена свмч.	29 Марти
17 В.	Марини вмч.	30 Абдона М.
18 С.	Якинта, Еміліяна	31 Ігнатія
19 Ч.	Макрини пр.	1 Серпен ь. Петра в ок.
20 П.	† Ілії прор.	2 Альфонса
21 С.	Симеона і Івана	3 Стефана М.
22 Н.	10. По Сош. М. Магд.	4 10. Н. по Сош.
23 П.	Трофима і Теофіля	5 Марії сніжн.
24 В.	Бориса і Гліба, М.	6 Преобр. Госп.
25 С.	Усп. св. Анни	7 Каїтана
26 Ч.	Єрмолая і Параск.	8 Киріяна
27 П.	† Пантелеймона вмч.	9 Романа
28 С.	Прохора Ап.	10 Лаврентія
29 Н.	11. По Сош. Калиника	11 11. Н. по Сош.
30 П.	Сили і Силуана Ап.	12 Кляри
31 В.	Евдокима	13 Гіполита

Не вистарчає не робити нічого злого—треба конечно також добре робити.

Історичні спомини.

Липень.

3—12. 1651 битва під Берестечком.

7. 1659 перемога Ів. Виговського над Москалями під Конотопами.

9. 1651 наказний гетьман Іван Богун виводить козацькі полки з під Берестечка, кінець берестецької битви.

10. 1649 початок облоги Збаража ;

1709 битва під Полтавою.

15. 1015 помер князь Володимир Великий.

16. 1721 помер гетьман Іван Скоропадський.

17. 1902 рішучі страйки в східній Галичині.

27. 972 угода кн. Святослава з Греками.

ЗАПИСКИ.

Серпень, August, має 31 днів.

Руські свята

Латинські свята

1 С.	† Вин. Ч. Хреста, Мак.	14	Євзея
2 Ч.	Перен. мощий Стефана	15	Успеніє Пр. Бог.
3 П.	Ісаака і Далмата	16	Роха ісп.
4 С.	7 молодців в Єфезі	17	Ліберата
5 Н.	12. По Сош. Евсиг. М.	18	12. Н. по Сош.
6 П.	Преображеніє Госп.	19	Беніґни і Юлія
7 В.	Дометія преп.	20	Бернарда
8 С.	Еміліяна, Леоніда	21	Іванни
9 Ч.	† Матея Ап.	22	Тимотея М.
10 П.	Лаврентія М.	23	Филипа Б.
11 С.	Евпла, Клявдії	24	Вартоломея
12 Н.	13. По Сош. Фотія	25	13. Н. по Сош.
13 П.	Максима ісп.	26	Зефірини
14 В.	Михея Пр.	27	Йосифа Кал.
15 С.	Успеніє Пр. Діви Марії	28	Августина
16 Ч.	† Перен. нерук. Образа	29	Ускн. гол. Ів. Хр.
17 П.	Мирона М.	30	Фелікса
18 С.	Флора і Лавра М.	31	Раймунда М.
19 Н.	14. По Сош. Андрея	1	Вересень. Егидія
20 П.	Самуїла Пр.	2	Стефана кор.
21 В.	Тадея Ап.	3	Бронислави
22 С.	Агатоника М.	4	Розалії Д.
23 Ч.	Лупа, Іриней	5	Лаврентія
24 П.	Евтиха свмч.	6	Захарії
25 С.	Вартоломея і Тита Ап.	7	Регіни
26 Н.	15. По Сош. Адр. і Нат.	8	Рожество Пр. Бог.
27 П.	Пімена пр.	9	Горгонія М.
28 В.	Мойсея муч.	10	Николая
29 С.	Ускн. гл. Івана Хрест.	11	Прота і Якова
30 Ч.	Александра патр.	12	Гвідона
31 П.	† Пол. пояса Пр. Богор.	13	Товії

Лучше і кориснійше заглянути правді в очи, ніж удавати, що єї не бачить ся.

Історичні спомини.

С е р п е н ь.

3. 1856 уродив ся письменник Іван Франко.
5. 1657 умер гетьман Богдан Хмельницький.
6. 1687 Іван Мазепа вибраний гетьманом.
8. 1834 уродив ся поет Юрій Федькович.
10. 1680 умер отаман Іван Сірко ;
1907 умерла письмениця Марія Марковичка (Марко Вовчок).
13. 1873 умер поет Антін Могильницький.
- 15—16. 1649 перемога Хмельницького під Зборовом.
16. 1657 Юрій Хмельницький вибраний гетьманом.
17. 1772 прилучено Галичину до Австрії.
20. 1843 умер письменник Григорій Квітка-Основяненко.
- 30—31. 1648 перемога Хмельницького під Пилявцями.

З А П И С К И.

Вересень, September, має 30 днів.

Руські свята

Латинські свята

1	С.	Симеона	14	Воздв. Ч. Хр.
2	Н.	16. По Сош. Маманта	15	16. Н. по Сош.
3	П.	Антима свмч.	16	Корнилія М.
4	В.	Вавили	17	Зн. сьв. Фран.
5	С.	Захарії і Єлисавети	18	Томи і Йосифа
6	Ч.	Чудо Михаїла Арх.	19	Януарія
7	П.	Созонта, Макарія	20	Евстахія М.
8	С.	Рожд. Пр. Богородиці.	21	Матея євг.
9	Н.	17. По Сош. Йоак. і Ан.	22	17. Н. по Сош.
10	П.	Минодори і др. муч.	23	Теклі Д. М.
11	В.	Теодори пр.	24	Володислава
12	С.	Автонома свмч.	25	Клеофи М.
13	Ч.	Корнилія сотника	26	Кипріяна
14	П.	Воздв. Чест. Хреста	27	Косми і Даміяна
15	С.	Никити вмч.	28	Вячеслава
16	Н.	18. По Сош. Евфимії	29	18. Н. по Сош.
17	П.	Софії, Віри, Над. і Люб.	30	Єроніма
18	В.	Евменія єп.	1	Жовтень. Марг.
19	С.	Трофима	2	Леодегарія
20	Ч.	Евстатія вмч.	3	Кандида
21	П.	Кодрата Ап.	4	Франціска ісп.
22	С.	Фоки свмч.	5	Плакида
23	Н.	19. По Сош. † Зач. І. Хр.	6	19. Н. по Сош.
24	П.	Теклі первомуч.	7	Юстини Д.
25	В.	Евфрозини пр.	8	Бригіти вл.
26	С.	† Івана Богослова	9	Діонизія М.
27	Ч.	Каллистрата	10	Франціска Бор.
28	П.	Харитона пр.	11	Германа
29	С.	Киріяка пр.	12	Максимиліяна
30	Н.	20. По Сош. Григорія	13	20. Н. по Сош.

Не спускай ся надто на власний розум а слухай і доброї ради других.

Історичні спомини.

Вересень.

2. 1657 похорон Богдана Хмельницького в Суботіві і вибір Івана Виговського гетьманом.
3. 1709 помер гетьман Іван Мазепа.
10. 1769 уродився поет Іван Котляревський.
12. 1903 відкрито торжественно в Полтаві пам'ятник Іванови Котляревському.
14. 1867 помер письменник Опанас Маркович.
15. 1907 помер письменник і драматичний артист Іван Тобилевич (Карпенко Карий).
16. 1658 рада в Гадячі
1845 уродився Іван Тобилевич.
27. 1651 білоцерківська угода.

ЗАПИСКИ.

Жовтень, October, має 31 днів.

Руські свята			Латинські свята	
1	П.	† Покр Пр. Б.	14	Каликта
2	В.	Кипріяна	15	Ядвиги і Тереси
3	С.	Діонізія свмч.	16	Флоріяна
4	Ч.	Єротея свмч.	17	Ядвиги
5	П.	Харитини муч.	18	Луки Єванг.
6	С.	† Томи Ап.	19	Петра з Аль.
7	Н.	21. По Сош. Сергія	20	21. Н. по Сош.
8	П.	Пелагії пр.	21	Урсулі муч.
9	В.	† Якова	22	Марії Сал.
10	С.	Евлампія	23	Івана Кап.
11	Ч.	Филипа, Теофана	24	Рафаїла
12	П.	Прова, Андроника	25	Хризанта М.
13	С.	Карпа еп.	26	Евариста М.
14	Н.	22. По Сош. † Параск.	27	22. Н. по Сош.
15	П.	Евтимія, Лукіана	28	Симона Юди
16	В.	Лонгина сотника	29	Наркиза
17	С.	Осії прор.	30	Маркила
18	Ч.	† Луки Єванг.	31	Вольфганґа
19	П.	Йоїля пр.	1	Падолист , Всіх свв.
20	С.	Артемія вмч.	2	† Задущний день
21	Н.	23. По Сош. Ілярія Вел.	3	23. Н. по Сош.
22	П.	Аверкія, Глікерії	4	Кароля Бор.
23	В.	† Якова Ап.	5	Захарії
24	С.	Арети, Атаназія	6	Леонарда
25	Ч.	Маркіяна і Мартирія	7	Геркуляна
26	П.	Димитрія Вмч.	8	Северина
27	С.	Нестора М.	9	Теодора М.
28	Н.	24. По Сош. † Параск.	10	24 Н. по Сош.
29	П.	Анастазії М.	11	Мартина еп.
30	В.	Зиновія	12	Мартина
31	С.	Стахія, Ап.	13	Дидака

Чуже діло ганити — дуже легко; самому сотворити щось
лучше — дуже тяжко.

Історичні спомини.

Жовтень.

1. 1877 умер учений О. Бодянський.
2. 1648. побіда Хмельницького над рікою Пилявкою.
3. 1651. битва під Білою Церквою.
5. 1709 умер гетьман Іван Мазепа.
14. 1624 напад Запорозжців на Царгород.
1648 вїзд Хмельницького до Київa.
16. 1848 Богдан Хмельницький почав облогу Львова.
19. Хмельницький під Львовом на чолі Козаків і Татар
20. 1814 уродив ся письменник Яків Головацький,
22. 1596 Берестейська унія.
25. 1910 Основане нового Р. Н. Союза в Скрентон, Па.
29. 1894 умер учений Омелян Огоновський.

ЗАПИСКИ.

Подолист, November, має 30 днів.

Руські свята

1	Ч.	Косми і Даміяна
2	П.	Акиндина
3	С.	Акепсими і Айтала
4	Н.	25. По Сош. Йоанікія
5	П.	Галактіона М.
6	В.	Павла арх.
7	С.	Єрона, Лазаря
8	Ч.	Собор Арх. Михаїла
9	П.	Онисифора і Порф.
10	С.	Евраста і Олимпа
11	Н.	26. По Сош. Мини, Вікт.
12	П.	Йосафата свмч.
13	В.	† Івана золот.
14	С.	† Филипа Ап.
15	Ч.	Гурія, Самона
16	П.	† Матея Ап.
17	С.	Григорія еп.
18	Н.	27. По Сош. Платона
19	П.	Авдія і Варлаама
20	В.	Григорія пр.
21	С.	Введенє Пр. Д. Марі!
22	Ч.	Филимона і Кикилії
23	П.	Амфілоха і Григорія
24	С.	Катерини і Меркурія
25	Н.	28. По Сош. Климента
26	П.	Алипа і Якова
27	В.	Якова М.
28	С.	Стефана пр.
29	Ч.	Парамона М.
30	П.	† Андрея Ап.

Латинські свята

14	Йосафата еп.
15	Леопольда
16	Едмунда
17	25. Н. по Сош.
18	Оттона
19	Єлисавети
20	Фелікса
21	† Введенє Пр. Д. М.
22	Цецилії
23	Климента
24	26. Н. по Сош.
25	Катерини д.
26	Петра і Конрада
27	Валеріяна
28	Руфина
29	Сатурна
30	Андрея Ап.
1	Грудень. Н. 1. Адв.
2	Бабіяни
3	Франціска
4	Варвари м.
5	Сави
6	Николая еп.
7	Амврозія еп.
8	2. Н. по А. Зач. Д. М.
9	Леокадії
10	Пр. Діви М. з Л.
11	Дамазія
12	Александра
13	Лукії і Отилії

Правдивою штукаю житя є — бути уміркованим в щастю.

Коли серце не може сьміяти ся, воно хоре, коли не може плакати, воно мертво.

Історичні спомини.

П а д о л и с т.

3. 1648 Богдан Хмельницький залишив облогу Львова;
1848 барикади у Львові;
1885 умер поет Микола Устиянович.
6. 1811 уродив ся поет Маркіян Шашкевич.
10. 1834 умер письменник Іван Котляревський.
11. 1893 умер поет Леонід Глібів.
15. 1648 Богдан Хмельницький облягає Замость.
16. 1709 Іван Скоропадський вибраний гетьманом.
18. 1838 уродив ся письменник Іван Нечуй-Левіцький.
19. 1698 умер гетьман Петро Дорошенко.
23. 1873 умер учений М. Максимович.
29. 1778 уродив ся Григорій Квітка-Основяненко.

З А П И С К И.

Грудень, December, має 31 днів.

Руські свята			Латинські свята		
1	С.	Наума пр.	14		Спіридіона
2	Н.	29. по Сош. Авак. проп	15	Н. 3. Адв. Валерія	
3	П.	Софонія пр.	16	† Аделяйди	
4	В.	† Варвари і Івана Д.	17	І азаря	
5	С.	† Сави преп.	18	† Граціяна	
6	Ч.	Николая Чудотв.	19	Фавста	
7	П.	Амвросія	20	Теофіла і Ам.	
8	С.	Патапія пр.	21	Томи Ап.	
9	Н.	30. Непор. Зач. Д. М.	22	Н. 4. Адв. Зенона	
10	П.	Міни, Ермогена	23	† Вікторії Д. М.	
11	В.	Даниїла Стовл.	24	† Навечеріє Рожд.	
12	С.	Спіридіона	25	Роздество І. Хр.	
13	Ч.	† Євгенія М.	26	Стефана первомч.	
14	П.	Тирса	27	Івана Єванг.	
15	С.	Елєвтерія свмч.	28	Дітий уб. в Вифл.	
16	Н.	Сьв. Праотець, Аггея	29	Н. по Рожд. Томи	
17	П.	Даниїла пр.	30	Давида кор.	
18	В.	Севастіяна М.	31	Сильвестра п.	
19	С.	Боніфатія М.	1	Січень 1913 Н. Рік.	
20	Ч.	Ігнатія свмч.	2	Макарія	
21	П.	Юліяни М.	3	Геновефи	
22	С.	Анастасії	4	Тита еп.	
23	Н.	Сьв. Отець, 10 муч.	5	Н. По Н. Р. Еміл.	
24	П.	Навечеріє Рожд. Евг.	6	Трех Царів	
25	В.	Роздество І. Хр.	7	Лукіяна	
26	С.	Собор Пр Д. М., Йос.	8	Северина еп.	
27	Ч.	Стефана Первомуч.	9	Мартіяни	
28	П.	Мучеників в Ник.	10	Павла пуст.	
29	С.	14.000 дітий убитих	11	Гігінія	
30	Н.	По Рождестві. Анізії	12	Н. 1 по 3 ц. Гонората	
31	П.	Меланії пр.	13	Лярія	

Наука виповнила своє призначене, коли усталила і оголосила правду.

Історичні спомини.

Г р у д е н ь.

3. 1848 умер письменник Евген Гребінка.
 4. 1803 умер Іван Кальнишевський, останній кошовий Запорожа.
 6. 1830 уродив ся письменник Данило Мордовець.
 7. 1811 уродив ся поет Микола Устиянович.
 8. 1868 засноване тов. „Просьвіта“ у Львові.
 12. 1900 умер письменник Ол. Кониський.
 19. 1240 зруйнував Батий Київ.
 21. 1764 скасоване гетьманщини.
 28. 1824 умер наказний гетьман Павло Полуботок.
 31. 1637 умер гетьман Павлюк.
-

З А П И С К И.

ДЕЩО ПРО КАЛЕНДАР.

Календар — се рахунок часу після днів, тижнів і місяців. Русини і інші ісповідники т. зв. східної церкви придержують ся еще старого календаря, який уложив був на 100 літ перед народженням Христа римський цісар Юлій Цезар і для того той календар зовуть також юліянським календарем.

Сей календар поправив в 16 віці римський папа Григорій і ним послугують ся у нас всі народи, крім Русинів, Росіян і Жидів. Григоріянський календар ріжнить ся від юліянського о 14 днів і зове ся також численем старого стилю (ст. ст.) а числене після григоріянського календаря зове ся численем нового стилю (н. ст.). Всі люди на світі числять роки від народження Христа а се значить, що прим. тепер маємо рік 1912 від народження Христа, або як се звичайно кажуть, по Христі.

Лиш Жиди числять літа від сотворення світа, після біблії і у них тепер від сего часу йде рік 5673. Магометани, прим. Турки рахують знов свої роки від часу, як їх пророк Магомед утік з міста Мекки до Медини в році 622 після нашого числення. Коли отже у всіх народів на світі є тепер рік 1912, то у Жидів є рік 5673 а у Магомедан (Турків, Арабів і др.) рік 1328. Рік 5673 після жидівського числення є роком переступним не повним і має 383 дні.

Рік 1912 є роком переступним і має 366 днів. Місяць лютий має в сім році 29 днів.

Часть Літературна.

Евген Гвоздик.

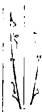
НА РІК 1912.

І ОСЬ Новий Рік! Якіж несе дари?
Чи продресь луч сонця поміж темні хмари,
Що грізно нависли марою над нами?
Чи принесе пільгу він усім бездольним,
Чи подасть рай-долю всім рукам мозольним,
Що працюють тяжко днями і ночами?

Який клич у нього? Сьвіт, чи тьма-неволя?
Чи нам засіє вже раз лучша доля?
Скажи, Новий Роче, бо довго нам ждати!
Скажи, чи народ наш розірве кайдани,
Коли загоять ся його тяжкі рани?
А може до бою час би нам ставати?...

Як довго давить-ме нас еще темрява?
Коли то здобудем усі наші права?
Коли вже розірвем отсі наші пута?
І чи нам задзвонять дзвони Воскресеня,
Чи настане коли сей наш день спасеня,
Чи настане воля..... Вкраїна забута?

ЗАПОРОЖСЬКИЙ СУД.

Ударили в бубни. Скрізь по віщому місци почали гукати скличники: У раду! в раду! в раду! Усі заметушилися і почали татгись туди, де бито в бубни. Борше від всіх поспішали в раду братчики.

— Чого се бють у віщові бубни? питає один братчик другого, пробираючись проміж людом.

— Хиба не знаєш? одвітує той. — Судити-муть Кирила Тура!

Посеред суднього колеса стояв Кирило Тур, потупивши очи, а кругом його усе братчики. Миряни*) й собі перлись наперед, щоб подивитись на запорожський суд, та не таківські були Низовці, щоб пропустили до суднього колеса, кого не треба. Ставши плечем поуз плече, рядів у три чи що, уперлись у землю ногами, і вже як не товпились із-заду городові козаки з міщанами і поспільством, не звузили вони ні на пядь порожнього по середині місця. Хто бажав що побачити, або почути, то хиба через голови побачив; а багато людей повилізвавши на дуби, звідти дивились.

У першому ряді видно було Брюховецького*) з гетьманською булавою. Над ним військові хорунжі держали бунчук і хрещату коругов. Коло його, по праву руку, стояв військовий суддя з патерицею, а по ліву — військовий писар з каламарем за поясом, з пером за ухом і папером в руках; а далі по боках довгоусі діди Січовії. Сі вже хоть за старістю й жадного уряду не держали, а на радах їх річ була попереду. Не один із їх і сам бував кошовим на віку, так тепер їх шановано і поважано як батьків. Пятеро їх стояло, як пятеро сивих, волохатих голубів, похиливши тяжкі од думок голови. Курінне отамання і всяка старшина докінчали первий обід віщового колеса. Усі були без шапок: сказано — на судньому місци.

Розпочав суд над Кирилом Туром батько Пугач. Вийшовши з ряду, уклонив ся на всі чотири сторони низенько, потім іще оддав осібно один поклін гетьманови, та дідам, да отаманам по поклону і почав говорити голосно й поважно:

*) Простий парід, не козак.

*) Мартин Брюховецький гетьманував після Богданового сина, Юрія Хмельницького.

— Пане гетьмане і ви, батьки, і ви, панове оттамання, і ви, братчики, хоробрії товариші, і ви, православні християни! На чім держить ся Україна, як не на Запорозжі? А на чім держить ся Запорожя, як не на давніх, предковічних звичаях? Ніхто не скаже, коли почалось козацьке лицарство. Почалось воно ще за оних славних предків наших Варягів, що морем і полем слави у всього світу добули. Отже ніхто з козацтва не покаляв тої золотої слави — ні козак Байда, що висів в Цареграді на залізному гаку; ні Самійло Кішка, що мучив ся п'ятдесят чотири години в турецькій каторзі, — покаляв її тільки один ледащизня, один паливода, а той паливода стоїть перед вами!...

Да взяв Кирила Тура за плечі, да й повернув на всі боки. — Дивись, — каже, — вражий сину, в вічі добрим людям, щоб була иншим наука!

Що-ж сей паскудник учинив? став ізнов глаголати батько Пугач до громади. — Учинив таке, що тільки тьфу! Не хочеть ся й вимовити. Знюхавсь поганий з бабами і наробив сорому товариству на всі роки. Пане гетьмане, і ви, панове оттамання, і ви, братчики! Подумайте, порадьтесь і скажіть, як нам сього сорому збутись? Яку-б кару ледачому пакосникови декретувати?

Ніхто не виривавсь із словом; усі ждали, що гетьман скаже. А діди кажуть: — Говори, батьку гетьмане; твоє слово — закон.

Брюховецький скорчив ся у три погібелі да й каже: Батьки мої рідні! Що-ж здолаю видумати путне своїм нікчемним розумом? У ваших то сивих, шановних головах увесь розум сидить! Ви знаєте всі стародавні звичаї і порядки — судіть як самі знаєте, а моє діло махнути булавою, да й нехай по тому буде. Не дармо же я вас вивів із Запорожжя на Україну: порядкуйте по стародавньому, як самі знаєте; судіть і карайте, кого самі знаєте, а я свого розуму супроти вашого не покладаю. Усі ми перед вашими сивими чупринами діти і дурні.

Ну, коли так, — кажуть діди, то чого-ж довго міркувати? До стовпа та киями!

Гетьман махнув булавою. Віщове колесо заворушилось. Раді кінець.

Горопаху Кирила Тура звязали верьовками да й повели до стовпа, що стояв недалеко. Привязали бідаху так, щоб можна було повертатись на всі боки, ще й праву руку оставили на волі, щоб можна було бідоласі достать ківш та випити меду, або горівки; бо так водилось у тих химерних Низовців, що коло стовпа тут же й горілка стоятиме у діжечці і колачів решето — раз для того, щоб, завдавши голові хмелю, не тяжко було горо-

пасі кінчати жизнь, а в друге для того, щоб охотнішії козаки брались за кий. Тут бо й кий лежав оберемою. Отсе-ж усякий братчик, ідучи мимо, зупинить ся коло стовпа, випе коряк меду, чи горілки, колачем закусить, візьме кий, ударить раз винува- того по спині, да й пішов своєю дорогою. „А вже в їх таке було прокляте заведене, розказують було старосьвітські люди, що як сім раз одважить княкою, то хліба більш не їстимеш“. Рідко, рідко траплялось, що жаден братчик до ківша не дотор- кавсь, а проходив мимо, мов і не бачить нічого. То було простоїть бідний тімаха своє время, одв'яжуть, да й прав. Тільки, щоб заслу- жити таку ласку в товариства, треба було козакови не знать яким бути лицарем. Правда, й Кирило Тур був у Січі не послідуций, був козак-душа, а не братчик, да й вина ж його була дуже тяжка: більшої вини й не було, здасть ся, в Запорозжів над оте скаканя в гречку. Тим то инший братчик, хоть і жалувал дуже козака, да, щоб не расплодивсь такий гріх між молодиками, ішов і брав за кий. Хиба вже, глянувши на Кирила Тура, перемагав своє жор- стоке запорожське серце. Знаєте, чи раз вже то доводилось у-купі яку пригоду на диких полях терпіти, або один одного з біди ви- зволяти?... Так, згадавши старовину, братчик і руку опускав, і мов не він, од стовпа одходив.

Ще ж до того беріг Кирила Тура од лихої халепи й побра- тим його, Богдан Чорногор. Сей ходячи круг стовпа, одного за- пинить покірним проханем, другому попрікне про яку-небудь Кирилову послугу, а на иншого блязня то й посварить ся; то такий, знаючи Чорногорське завзятя, одійде, мов кіт од сала, хоть би й рад горілки покоштувати. Благаючи иншого отамана, аж слізами обливався вірний Турів побратим; а в Січі великого стояло таке щире побратимство.

Аж ось іде просто до стовпа батько Пугач. Сього похмурого дідугана не посьмів Богдан Чорногор нічим попрікнути; а де вже на його сваритись; хоть же-б його й бажав бламати, то й язик не ворочається. Так як молодий цуцик ховається під ворота, побачивши старого сусідського бровка, так бідний Чорногорець оступивсь геть, даючи дороту жорстокому дідові. А той прийшов до стовпа, випив коряк горілки, ще й похвалив, що добра горілка; закусив колачем, узяв у руки кий. — Повернись, — каже, сякий-такий сину!

Сердега повернувся, а він йому так одважив києм по пле- чах, що аж кістки захрумтіли. Однак Кирило Тур показав себе добрим Запорожцем: і не зморщивсь і не застогнав.

— Знай, ледащо, як шанувати козацьку славу! — сказав батько Пугач, положив кий да й пішов собі геть.

Дивлячись оддалеки на запорожський прочухан, Петро поміркував, що не багато Кирило Тур видержить таких гостинців. Жаль йому стало нетяги; підійшов до його, чи не дасть якого завіту сестрі да матері.

А Богдан Чорногор думав, що він хоче попробувати, чи кріпкі в Тура плечі; заслонив свого побратима спиною, схопив за шаблюку да й каже: Море! Я не попусти усякому захожому знущатись із мого побратима! Доволі й своїх братчиків.

— Багацько ж, мабуть, і в тебе в голові мозку! каже Кирило Тур. Пусти його; се добра людина: у багно тебе не втопче, як завязнеш, а хиба з багна витягне! Здоров був, братіку! Бач, як гарно в нас трактують гостей? Се вже не гарячі млинчики, пане брате! Випемо-ж по коряку меду, щоб не так було гірко.

— Пий, брате, сам, а я не буду, каже Петро, щоб іще ваші діди не звеліли оддячити тобі кием.

Ну, бувайте-ж здорові, братці! каже Кирило Тур. — випю я й сам.

— Що сказати матери да сестрі? поспитав Петро.

Згадавши про матір та про сестру, Кирило Тур похилив голову, далі й каже з пісні:

Ой которий, козаченьки, буде з вас у місті,
Поклоніть ся старій неньці, нещасній невісті;
Нехай плаче, нехай плаче, а вже не виплаче,
Бо над сином, над Кирилом, чорний ворон криче!

— Се таки й станеть ся з тобою, превражий сину! — каже підходячи один Січовий дід; а за ним іде ще троє. — Не вповай, каже, на те, що молоді тебе обходять; ми й самі тебе вкладамо, ось дай лиш випити нам по коряку горілки.

Да й узяв коряк; зачерпнув, випив, покректав, да взявши за кий, каже: Як вам здаєсь ся, батьки? Я думаю, дать йому раз по голові, та й нехай пропадає ледащо!

— Ні, брате! — каже другий дід, — ніхто з нас не зазнає, щоб коли-небудь бито винуватого по голові. Голова — образ і подобіє Боже: гріх підіймати на неї кия. Голова нічим невинна: із серця ісходять помишленія злая, убійства, прелюбодіянія, любодіянія, татьби, а голова, брате, нічим невинна.

— Дак, що-ж, брате, каже третій дід, коли того проклятого серця дубиною не достанеш? А по плечах не добити нам сього вола й обухом. А шкода пускати на сьвіт такого гріховода: і так уже чорт знає, на що переводить ся славне Запорожя.

— Послухайте, батьки, моєї ради, — каже четвертий дід. — Коли Кирило Тур видержить сей прочухан, то нехай живе: такий козарлюга на що небудь здасть ся.

— Здасть ся ? — каже, ідучи мимо, батько Пугач, — на якого біса здасть ся такий гріхородник православному християнству ? Бийте його, вразького сина ! Шкода, що мені не можна більш брати за кий, а то я молотив би його, поки-б увесь цебер горілки випив. Бийте, батьки, превражого сина !

Тоді діди випивали один за одним по коряку горілки, брали кий і давали Кирилу Турови по плечах. Сили в старих руках було в їх іще доволі, що аж плечі хрумтіли. Інший давно-б уже звалився із ніг, а Кирило Тур видержав усі чотири кий, не скривившись; ще, як одійшли діди, і шуткував із своїм гостем.

— Добре, каже, — парять у нас у Січовій лазні, нічого сказати ! Після такої припарки не заболять уже ні плечі, ні поясниця.

— Що сказати твоїй пані-матці ? питаєть ся ще раз Петро.

— А що ж їй сказати ? — одвітує Кирило Тур. — Скажи, що пропав козак ні за цалову душу, от і все. А прикмету над моїм скарбом знає побратим. Одну часть оддасть він старій неньці та сестрі; другу одвезе у Київ на Братство: там мене спокусив гріх, нехай же там молять ся й за мою душу; а третю одвезе у Чорну Гору: нехай добрі юнаки куплять собі оловяного бобу та чорного пшона, щоб було чим помянути на лицарських грецях Турову душу.

Кріпись, бодро ! — каже Богдан Чорногор, більш ніхто не зніме на тебе руки. От незабаром ударять у казани до обіду; тоді одпустять тебе, да й будеш вольний козак.

Мусів Петро підождати до обід, чи не потішить матері да сестри Кирилової доброю звісткою. Ходячи по віщовому місци, постеріг він, що не один тільки Чорногорець обороняв Кирила Тура: багато братчиків, зустріваючись з другими, брались за шаблю, мов вимовляли: „Ось тільки поквал ся на горілку, то виціжу я єї з тебе хутко !“ Як же вдарили в казани до обіду, тоді ціла купа Запорожців кинулась до Кирила Тура; одв'язали од стовпа, обнімали і поздоровляли по бані*).

— Ну вас ік нечистій матері ! — каже Кирило Тур. — Коли-б самі постояли коло стовпа, то одпала-б охота обниматись.

— А що, дияволів сину ! — каже підходячи батько Пугач, — смашні кий кошові ? Може, тепер плечі болять так, як у того чорта, що возив ченця в Єрусалим ? На, вражий сину, приложи

*) Баня — парня, лазня.

отсе листя, так завтра мов рукою зніме. Бито й нас де за що замолоду, так знаємо ми ліки од сього лиха.

Роздягли братчики Кирила Тура, а в Петра аж мороз пішов по-за шкурою, як побачив він білу його сорочку, що сестра-жалібниця шила й мережила, усю в крові; іще й поприкипала до ран. Кирило Тур аж зуби сціпив, щоб не стогнати, як почали оддирать її од тіла. Батько Пугач сам приложив йому до спини якесь листя, помазавши чимсь липким.

— Ну, — каже, — тепер ходи здоров, та не скачи в гречку, а то пропадеш як собака!

Тоді братчики з веселим гуком підняли діжки з медом та з горілкою, узяли стужку з колачами да й повели Кирила Тура до обіду.

Обідали добрі молодці на траві, під дубами, усякий курінь особо, із своїм курінним отаманом. Діди обідали в гетьманському куріні; тільки батько Пугач прийшов на трапезу до Кирила Тура, і то вже була велика честь усьому куріневи. Кирило Тур уступив йому своє отаманське місце а сам сів коло його. Два кобзарі, сидючи напроти їх, грали усяких лицарських пісень, і висьпівували про Нечая, про Морсзєнка, про Перебийноса, що здобули на всьому світі несказаної слави; висьпівували і про Берестецький рік, як козаки бідували, да бідуючи, серце собі гартували; і про степи, і про Чорне море, і про неволю і каторгу турецьку, і про здобич да славу козацьку; усе поважним словом перед товариством викладавали, щоб козацька душа і за трапезою росла у-гору.

Поблагословивсь ото батько Пугач до трапези; усі взялись за сьвятий хліб, усяк виняв з кишені ложку (бо Січовикови без ложки, та без люльки, ходить не годилось); як ось Кирило Тур, озирнувшись кругом, і каже: Ех, братчики! мені памороки забито киями, а в нас мабуть, із роу в голові ключа. Коли же се в світі видано, щоб випроводить гостя з коша на тще-серце?

— Пане отамане! — кажуть, — борони нас, Боже, од такої скнарости! Про якого се ти гостя глаголеш?

Коли ж тут саме і йде Богдан Чорногорець із Петром.

— Ось мій гість! — каже Кирило Тур. — Се, коли хочете знати, син Паволоцького попа, Шрама, той самий, що, як стукнувся із мною за Київом, то аж поле всьміхнулось.

Раді були усі братчики, побачивши Шрамового сина. Давно вже вони чували про його лицарство. Інші, уставши, обіймали його, як брата; другі потіснялись, щоб було йому місце.

— Сідай біля мене, синку! — каже батько Пугач. — Ти добрий козак... Е, козаче! — да в тебе, бачу нема ложки! Що

то не нашого поля ягода! У нас, Городових, усе не по-людськи робить ся: їдять із срібних мисок, а ложки при душі кат-ма. Зробіте йому, хлопці, хоч із бересту, або з скоринки ложку, а то скаже батькови: „Там вражі Запорожці голодом мене заморили“. І так уже старий пеклом на нас дише.

На обід у Запорожців мало подавали м'ясива, а все тільки рибу. Добрі молодці, як ченці, м'яса не любили. Посуда була уся дерев'яна, і чарки і коряки усе з дерева. Трапезуючи добре тягнули братчики горілку, мед, пиво, однак ніхто не впивсь; так то вже потягувались.

Більш од усіх пив на сей раз Кирило Тур: хотів, мабуть, бідаха завдати собі хмелю, щоб не так боліли плечі, да й хміль не подолів його. Зробивсь тільки дуже веселий, і як устали з-за обід, да як почали братчики танцювати під бандуру, він і собі пішов навприсюдки; качавсь колесом і виробляв такі викрутаси, що ніхто-б і не подумав, що сего козака бито недавно киями. Запорожці не навішались з такої терпеливості.

Петро мій послі обід хотів іти до дому, так Кирило Тур придержав його да й каже: Пострівай, брате, і я поїду. Після такої бані не довго покріпиш ся. Перед товариством сором кволитись, а дома заляжу до завтраго.

От, погаявшись ще трохи, звелів Кирило Тур осідлати двоє коний, да й поїхав з коша, шепнувши щось побратимови. Дорогою Кирило Тур точив усякі баляндраси, далі й каже: Приставай, брате, в Запорожці! Якого тобі чорта тратить літа між тим навісноголовим Городовим козацтвом?

-- А що ти думаєш? -- каже Петро, - я вже не раз про се міркував.

-- От люблю козака! мовив Запорожець. -- Якого біса доживаєш ся ти тут в Городах? Города твої швидко вже до-гори ногами стануть...

Приїжджають до хати, а назустріч їм вибігають мати і сестра Кирилова. Як же то зрадлі сердешнії, то й розказати не можна! Одна бере за поводи коня, друга тягне Запорожця з сідла, а він тільки всьміхаєть ся.

Бачте? -- каже, - я вам казав, що нічого журитись! Та вже, мабуть, вас так Бог создав, щоб усе киснути.

Хочуть його обнять, а він руками їх одпихає: -- Ні вже, -- каже сього не буде! І так братчики трохи не прогнали з куріня, що провонявсь, кажуть, бабою. -- А Петру шепче: -- Тепер мені так до обнимання, як грішнику до гарячої сковороди.

Хотів Петро зараз іти до дому, так Кирило запросив на чарку горілки; да й стара неня й сестра Кирилова, кланяючись просили, щоб хоть заглянув у хату.

— Ну, пані-матко! каже Кирило Тур, — давай же нам тепер такої горілки, щоб і сам диявол зайшов у голову! та давай цілу боклагу; таким лицарям, як ми, пляшки й на одного мало.

Як же внесли з комори горілки, Кирило Тур, замість щоб шанувати гостя, узяв боклагу, да й почав цмулити з неї, як воду. Мати боячись, щоб він не перепив, хотіла однять боклагу, а він: Геть, мамо, геть! Чоловік не скотина, більш відра не випе.

І почав знов цмулити, поки знемігшись упав без пам'яті на землю. Усі стревожились, а один Петро тільки знав, що сьому за причина. Він поміг жінкам піднять Кирила Тура з землі і покласти на перину; далі попрощавсь і пішов.

О. Олесь.

/ * * /
 Хто зберіг любов до краю
 І не зрік ся свого роду,
 Той ім'ям не вмере ніколи
 В спогадах народу.

Хто поїв як струмень землю
 І не згинув в морі,
 Шенотити-муть про того
 В літку квіти-зорі.

Хто уgliedів в час безчася
 Сонце крізь тумани,
 Той для люду рідним батьком
 І пророком стане.

Хто зберіг любов до краю
 І не зрік ся роду,
 Тільки той віддав всю душу,
 Все, що міг, народу.

КНИГА МУДРОСТИ.

(Із перських оповідань).

Великим розумом і наукою вславився мулла*) Ірам поміж своїм народом.

Далеко поза границі перської країни ішла слава о ньому, багато людей приходило до него з далеких країн за мудрою радою і кожний, відходячи від него, виславляв великого Аллага, що дав світові такого мудрця.

Та сам мулла не вдоволений був із сего.

Він хотів поділитись своїм знанем з усім народом і се якраз наповняло його серце великим сумом, невдоволенем.

Довго роздумував він над сим та рішивсь вкінці написати книгу.

Гарну, розумну книгу, з якої кожний чоловік міг би набратись розуму, навчитись усього, що йому потрібне, усього що робило-б його справді чоловіком.

— Куди лиш понесуть мене мої слабі ноги, усюди мусить знайтись моя книга--думав радісно мулла. У всіх закутинах нашої просторої держави мусить бути моя книга, ба й на чужині будуть її читати.

Перенятий великою гадкою піднявся мулла за тяжку працю.

Цілих шість літ зійшло йому на сім. Кождісенька гадка, кожде слово було обдумане.

Його праця уже кінчилась.

Одного жаркого дня ішов мулла, щоб як звичайно в тіні дерев, здалека від людського гамору, кінчити свою працю.

Еще трохи.... а його довголітний труд увінчається успіхом, стане добродійством для людства.

—Що пишеш тут, мулла Ірам? -- роздався нараз за ним голос.

Мулла здригнувся та глянув поза себе.

Недалеко під деревом стояв чоловік, одітий в пастирську одіж, опираючись на високий палиці.

— Що ти пишеш, мулла? — спитав пастир вдруге.

— Пишу книгу мудрости для людей, сказав сей. Шість літ уже минає, як почав я її писати, та тепер ось і кінчити треба. Іди проч звідси та не мішайся в не своє діло.

*) Мулла — магометанський духовник і висший державний урядник.

— Дай хоч поглянути на сю твою книгу, сказав пастир і простягнув руку.

Мовчки подав йому мулла книгу.

Пастир взяв книгу до рук, поглянув на неї та не сказавши ні слова, кинув її у ріку, що плила біля них.

Мулла злякався.

— Що ти робиш, нещасний? — закричав не своїм голосом. Так ти ціниш мій шістьлітний труд? Кидаєш у воду книгу, що мала стати добродійством мого народу, що мала принести хосен моїм братам?

— Я кинув книгу у воду тому, щоб тебе і твій народ охоронити від фалшивої науки, яка містить ся в сій книзі -- тихим, але певним голосом промовив пастир. Коли тобі жалко сеї праці, я сейчас її тобі віддам, але тям, що потеряєш приятеля.

По сих словах нахилився над річку та добув із неї книгу.

Яке-ж було зачудоване мулли, коли побачив, що книга зовсім суха. Тепер йому стало ясно, що перед ним стоїть не звичайний чоловік і він вмиг почув до него велику пошану.

-- Хочеш іти за мною? спитав чужинець. Я покажу тобі, як писати книгу.

-- Хочу, учителю! майже несвідомо промовив мулла. І кинувши книгу у воду пішов за чужинцем.

Довго ішли вони, аж прийшли над широку ріку, що перетинала їм дальшу дорогу.

Підійшовши над беріг ступив пастир сьмілим кроком на воду і пішов по ній, наче-б по сухій землі.

-- Учителю, а щож зі мною? спитав переляканий і зачудований мулла.

-- Іди за мною! -- була відповідь.

Мулла вступив на воду і на своє зчудоване пішов в слід за своїм провідником.

Та за хвилину якийсь дивний сумнів обхопив його душу.

-- За ким я йду? подумав він трівожно. Чому я вірю йому? Що він за один? Таж я з такою сильною вірою в Аллага не міг ходити по воді!

Не скінчив мулла й подумати гаразд, як почув, що погружаєсь у воду.

-- Учителю! закликав з переляку. -- Що се зі мною діється? Скажи, хто ти такий? Чи-ж ти мав би бути сильніший від Аллага й Магомеда?

-- Я -- Шамсі! Величай мое ім'я! -- сказав коротко пастир. Я -- Правда.

-- О Шамсі, Шамсі! -- набожно закликав мулла.

І сейчас почув, як знов станув твердо на поверхні води.

Так перейшли вони ріку і звернулись до недалекого міста.

Перед містом Шамсі задержавсь та звертаючись до мулли, сказав:

-- Тепер маєш робити те, що тобі прикажу.

-- Я послухний тобі, учителю! -- відповів мулла.

Іди до міста та принеси нам вина.

Мов громом поразили єї слова Ірама.

Якто, таж Магомет забороняє навіть переходити туди, куди продаєть ся вино а ту й купувати треба.

-- Учителю! -- закликав -- чи ти не знаєш, який у нас закон?

Шамсі поглянув на муллу.

Іди і роби, що тобі приказую. Найбільший закон, се Правда. Іди!

Мулла, не відказавши ні слова, пішов у місто.

Та все йому видавалось страшним виступати проти закону.

Дійшовши до міста, мулла закликав стоячого недалеко послугача і, давши йому дві штуки срібла, казав за одну купити вина а другу взяти за свій труд.

Коли послугач приніс вино, мулла сховав фляшку під свою верхню одіж і пустив ся за місто до свого учителя.

Та Шамсі стрінув його холодно й обоятно.

-- Я не беру сього вина від тебе -- сказав він остро. -- Ти обдурив мене й себе. Я казав тобі самому купити вина а ти післав за сим другого. Іди знов в місто і купи сам. Та не ховай його а неси сьміло, щоб усі бачили.

Похнюпивши голову, пішов мулла в друге у місто.

Дійшовши до складів з вином, підждав він аж вулиці опустіли і тоді скочив до skleпу та купив фляшку.

Та ледви поступив пару кроків, як стрінув його один із прохожих та запитав:

-- Що несеш мулло, Іраме?

-- От, купив дещо для себе, -- відповів мулла і приспішив ходу та прийшов за місто до учителя.

Та сей стрінув його еще холоднійше.

-- Що з тобою? -- запитав.

-- Ти знов мене обдурив. Ти чекав, аж вулиці опустіють, купив вина і крадькома утікав з міста. Ще й прохожому бояв ся сказати правди. Приказую тобі в останнє: Іди еще раз, купи незапечатану фляшку вина і неси єї так, щоб усі бачили. Іди

весело, нехай усі знають, що ти несеш вино а навіть відкрий фляшку, нехай вино сплямить твою одіж, щоб усі знали.

Мулла задрожав.

Сповнити приказ учителя, значило зірвати усі звязи, які лучили його з вірою, відцуратись від людей, стратити ласку людей та потоптати ногами усе, що цілі віки освячене було традицією, звичаєм.

-- Шамсі! -- закликав він з жалем. -- Чи я мушу те все зробити?

-- Ти-ж хочеш писати книгу для своїх братів? -- строго сказав учитель.

І знов стало яснійше Ірамови.

Якась не висказана радість наповнила його душу і він смілою ходою потягнув до міста.

Гордо війшов до складу і мимо насмішок вуличної товпи купив фляшку найлучшого вина і вийшов на вулицю.

Чим більше товпа насмівалась з него, тим яснійше і спокійнійше ставало на душі Ірамови.

Перед ним відкривсь инший світ і він почув себе незвичайно сильним, могутнім.

Він не чув насмішок вуличної товпи, не бачив їх здивованих лиць, не чув ударів каміня, що на нього сипались.

Щасливий і веселий вийшов він за місто.

Там стрінув його Шамсі.

Його лице ясніло, мов сонце і він, радіючи, прийняв Ірама.

-- Ти поконав себе -- промовив -- ти побідив. Іди і пиши свою книгу. Страх перед людьми і їх нерозумне поступоване не будуть тобі тепер перешкодою у твоїй праці.

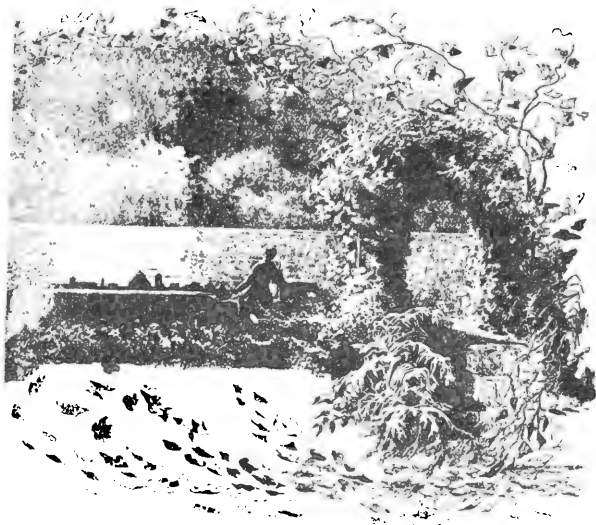
ПЕРСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Тайна є твоїм невільниким доки її додержуєш; коли-ж її зрадиш, тоді станеш ся її невільником.

Дурному найліпше не відповідати, а на обмовника найліпшою карою буде, коли на нього не звертати-мемо зовсім уваги.

Дурень є власним ворогом; як отже може він бути чиймсь приятелем?

Бережіть ся того, хто вас боїть ся.

Малюнок Опан. Стетіона до поеми Т. Шевченка „Гайдамаки“.

„Все йде, все минає і краю немає...
 Куди-ж воно ділось? відкіля взялось?
 І дурень і мудрий нічого не знає.
 Живе... умірає... одно зацвіло,
 А друге завяло, на віки завяло.
 І листя пожовкле вітри рознесли..
 А сонечко встало, як перше вставало;
 І зорі червоні, як перше пили,
 Попливуть і потім: і ти, білолиций,
 По синьому небу вийдеш погулять,
 Вийдеш подивиться в жолобок, криницю
 І в море безкрає, і будеш сіять,
 Як над Вавилоном, над його садами,
 І над тим, що буде з нашими синами.
 Ти вічний, без краю!.... Люблю розмовлять,
 Як з братом, з сестрою, розмоілять з тобою,
 Співать тобі думу, що ти-ж нашептав.
 Порай мені ще раз: де діться з журбою“?

Т. Шевченко.

ПІСНЯ ПРО СОКОЛА.

(За М. Горким).

I

...Високо в гори виповз вуж і звинувшись в клубок, ліг у вогку щілину тай задивив ся на море.

Високо на небі сяло сонце, гори дишili в небо спекотою, а в низу бились об камінь філі.

По щілині, в пiтьмі і присках, скачучи через каміне, спішить потік морю на стрічу.

І весь в білій піні, сивий і сильний поров він гору і сердито заводячи, падав у море.

Нараз упав у ту щілину, де звернув ся вже вуж, сокіл із неба з розбитою грудію, закровавленим пірем... З коротким криком упав він на землю і в безсильнім гніві бив ся об тверде каміне...

Налякав ся вуж і відповз проворно, але швидко зрозумів, що птахови жити ще лиш дві, три мінати... підповз ближше до розбитої птиці і прошипів їй прямо в очи:

— Що, умираєш?

— Так, умираю! — відповів сокіл, глибоко зітхнувши. Я жив славно... Я прожив багато... Я бив ся хоробро... Я бачив небо. З так близька ти його не побачиш... Ех, ти сердего!

— Ну, що-ж небо? — пусте місце... як мені там повзати? Мені тут прегарно... тепло і вогко!

Так відповів вуж вольному птахови і в душі усьміхнув ся із него за ті небилиці.

Тай так подумав: „Літай, чи повзай, кінець однаковий: всі ляжуть в землю, все порохом стане“.

Але сьміливий сокіл знов стрепенув ся, трохи підняв ся і повів по щілині очима.

По сірім камени слезилась вода, а в темній щілині було душно і пахло гнилю.

І крикнув сокіл з тугою і боєм, зібравши всі сили: „Ох коли-б піднятись хоч раз в небо“...

А вуж подумав: „Мабуть справді гарно жити, коли він так стогне!“

І порадив вольному птахови: „А ти посунь ся на край щілини і кинь ся долів.“

Може піднімуть тебе крила і ти поживеш ще трохи своїм побутом.“

Задрожав сокіл і слабо крикнувши, пішов над проваля, посовгуючи ся кігтями по слизоті каміня.

І пішов він, розпростер крила, зітхнув усею грудію, блиснув очима і скотив ся у низ.

І падав він бистро мов камінь, зсуваючись по каміню, ламаючи крила, теряючи піре...

Вхопила його філя потоку і обмивши кров, оділа в піну, у море помчала.

А морські филі били ся з печаливим плеском об камінь...

І не видно стало трупа птаха на морському просторі...

II.

Лежачи в щілині довго думав вуж над смертю птиці, над пристрасією до неба.

І ось поглянув він у ту далеч, що вічно пестить очі мрією про щасте.

— І щож бачив умерший сокіл у тій пустини без дна і краю?

— Навіщо заморочують такі, як він, душу свою любовю до полетів у небо? Що там для них ясне?

— Та я міг би все те пізнати, злетівши в небо, хоч не на довго.

Сказав і зробив. Звинувшись в кільце, плигнув у повітре і блиснув на сонці вузкою китайкою.

Хто родить ся на повзане, тому не літати! Забувши на те, він упав на каміне, але не убив ся, лиш розсьміяв ся! Так ось в чім принада полетів у небо! Вона — в паданю... Сьмішні сі птиці!

— Не знаючи землі, нудьгуючи на ній, линуць вони високо в небо і шукають житя в жаркій пустини.

— Там одна пустиня. Там багато сьвітла, але не має там поживи, ні підпори для живого тіла.

— Навіщо-ж гордість? Навіщо докори? На те, щоб прикрити нею безглузде своїх бажань?

— І вкрити поза ними свою нікчемність в житевих справах? Сьмішні птиці!...

— Та тепер не обманить мене вже їхня мова. Я сам вже знаю і бачив небо.

— Я злітав у него і змірив його, пізнав падане, не розбив ся, лиш кріпше вірю в себе.

— Най ті, що не можуть полюбити землі, живуть обманом. Я знаю правду і їх зазивам певно не повірю. Твір землі — я землею живу.

І гордий із себе звинув ся вуж на камени в клубок.

Все блестіло море в полудневім сонці і з шумом били ся филі об беріг.

В тихім їх шумі гомоніла пісня про сьміливого птаха, що любив небо.

О, сьміливий соколе! Ти, що жив у небі, безкраім небі, любимче сонця!

О, сьміливий соколе, що найшов собі могилу в безмірнім морі.

Нехай так, що ти вмер!... Але в пісні сьміливих і сильних духом будеш ти все грімким зазивом до свободи, до сьвітла!...

ПРОБУДИСЬ НАРОДЕ!

Пробуди ся, встань народе,
Пробудись з твердого сну!
Пробудись, створи вже очи,
Пробудись хоть в сім віку!!

Пробуди ся, скинь кайдани,
Не тобі вже їх носить!
Покажи, що ти з'умієш
Без кайдан і нут вже жить!

Лишень раб тепер ся клонить,
Гне і спину і чоло...
Чей рабом вже досить бути?!
Ну, чого ще ждеш? Чого?...

Встань народе! Пробуди ся!
Гей досить сплюхом вже быть!
Гей до діла лиш бери ся,
Та зверни на лїпшу нуть!

ДЛЯ ДОБРА РОДИНИ.

(Образок з життя.)

На підгірській верховині, в Галичині, розкинулось убоге село П..... Убоге воно, справді убоге. Землі у мужиків не багато а й на сій, що було, не родилось майже нічого. От, десь-недесь видно було урожайний шматок, на якому запопадливий ґазда посіяв овес, найлучше збіже, яке могло тут удатись, місцями видніли грядки бараболь а проча часть ґрунтів стояла пустою, по якій водились худощаві корови, вигризуючи визираючу місцями із землі травцю.

Лиш в долішній части села, на просторі кількох моргів, видно було урожайнішу часть землі, на котрій подибати мож було і загони колосистої пшениці і голубий лен і сіножать, по якій ходили череди коров і іншої худоби.

Поле в сій части села належало до зажиточного ґазди Максима. Його хата, чистенька, заможна, стояла в кінці села. Докола хати пишавсь гарний цвітник, а дальше видно садок, у якому зародило стільки овочів, що галузя треба було попідпирати, щоб не поломались під тягарем. По подвір'ю прохажуєсь стадо гусий, качок та курий.

По усім пізнає кожний, що господарі тут зажиточні, заможні, словом щасливі. Максим, здоровий сороклітний мужчина, сидить собі на подвір'ю та вистругує дещо а час до часу поглядає у городець, де серед жовтоголових сонічників та пестрого маку увихаєсь його жінка, Ганна.

На траві, під плотом розложений великий килим а на ньому обложений з усіх боків подушками, граєсь маленький Петрусь, одинокий синок Максима і Ганни. Мати виполує грядки, підбігає що хвилини до дитини та пестить і цілує його та всьміхаєсь привітно до мужа.

Ганна, молода трийцятьлітна, гарна на вроду жінка. Із усього видно, що єї живеть ся гаразд, що усього у неї подостатком. Та все таки побачити можна деколи у її голубих очах неодну слезу

нераз лице її сумом покрийсь. Особливо, коли почнуть коло неї голубитись діти від першого мужа, Івана, нераз у неї вирвесь тихий стон з грудий а коли замітить при порозі діда-прошака, що мовить молитву за „душі померші“ таки й голосно заридає.

Десять літ тому назад вийшла Ганна за убогого, безземельного парубка, Івана, якого любила душею й тілом. Іванови тяжко жилось, та щож? — серцю не розказати. Не краще стало їм жити й опісля. Вправді Ганна дістала на приданне хату, густо мохом порослу, дві корови і кілька моргів лихого ґрунту та все таки частенько доводилось їм і голодувати. Та і так жило-б ся їм, коли-б не пригода. Прийшов помір на худобу і у них упали обі корови, одинока надія житя. Ще й Іван, простудившись, мусів пожитись на кілька тижнів до ліжка.

Ганна робила, що могла, заходилась, щоб лиш як лихови зарадити, хоч і в неї не багато було сили, бо ось-ось надіялась нової потіхи, нового прибутку. А в убогому селі і заробити тяжко.

Вкінці Іван подужав а упоравшись з деякою роботою, рішивсь виїхати в Америку, в сю обіцяну землю, куди вже чимало сусідів вибралось за зарібком.

Ганна продала подушки, Іван коня з возом, усе за пів ціни, щоб лиш роздобути грошей на дорогу і Іван одного дня виїхав далеко, в світ за очі, супроводжуваний працаннями сусідів та гірким риданем Ганни.

Багато прийшлося витерпіти в дорозі нещасному Іванови. Спритні корабельні агенти, забравши у него усі гроші „в пе-

реховок'', визначили йому місце на самому споді великанського корабля, звідки не вільно було нікому й виглянути на поклад, щоб відіхнути свій морським воздухом.

Перебувши морську недугу, Іван добивсь по тритижневій подорожі, серед стонів, проклять, брудів та нечистоти до порту в місті Бостоні.

Попавши тут в сам осередок кипучого життя, неграмотний, не знаючи ні слова по англійськи, бувби Іван пропав, як би на щасте не їхав з ним на тім самім кораблі чоловік з сусідного села, що другим уже наворотом їхав в Америку і сей подав йому адреси людей, що ним заопікувались. Поволи знайшов тут Іван одного із сусідів і при його помочи дістав роботу в фабриці та став добре заробляти. Сусід придбавши дещо гроша рішивсь вертати домів, у рідний край, та при сій нагоді згадав Іванови, чи не передав би гроший для жінки. Іван згодивсь і віддав сусідові часть своїх ощадностей.

Та сусід, вернувши в село, присвоїв собі гроші а від неграмотної Ганни вислав подяку із прошенем дальше йому гроші для жінки посилати. Іван справді посилав гроші а вбога Ганна вела своє жите у нужді, вижидаючи помочи від чоловіка.

Саме тоді попала у тяжку недугу жінка заможного Максима. Позаяк у його ґаздівстві конечно була поміч жіночих рук, тому Максим, порадившись з жінкою, запитав Ганну, чи вона не підняла-б ся замешкати у них та помагати у домашньому хазяйстві. Ганна охотно пристала на се, тим більше, що їх хатка почала вже із старости валитись а дощ і зимно добре нераз давались в знаки її та дрібним діточкам.

І так після довшого недостатку Ганна з дітьми віджила. Правда, працювала вона тяжко, перша вставала а послідна лягала у постіл, та за те ґазди були з неї вдоволені, бо робота кипіла у неї в руках.

Виходячи в поле на роботу, оставляла Ганна своїх дітей під доглядом хорої жінки Максима. Діти, вештаючись по комнаті, лебеділи дрібним, діточим голосочком до хорої, яка й привязалась до них, мов до своїх рідних, хоч у них не було дітей. І сам Максим рад був дітям Ганни та привозив їм часто гостинця.

Тимчасом недужій ставало чим раз гірше. Прикликаний лікар заявив Максимови, що його жінці не вийти із сеї недуги. Вкінці і сама жінка погодилась з гадкою, що її скорше чи пізнійше прийдесь вмерти.

Роздумуючи над сим, що друга жінка Максима не схоче певно тримати у хаті послужниці, ще й з малими дітьми, спита-

ла вона раз Максима: — Не знаю, що ти зробиш по моїй смерті, з ким думав би ти женитись?...

— Що-ж се тобі за гадка прийшла? відповів сумно Максим.

— А щож, нічого; ти молодий, заможний, газдівства хто у тебе присторожить? Если-б так Ганна була вдовою, я й не радила-б тобі другої шукати — повільним голосом сказала недужа.

— От, не говори нісенітниць! — сердито промовив Максим, якому і сумно і дивно стало по сих словах жінки.

Він встав, вийшов мовчки із хати та сів при воротах на лавці, відганяючи від себе якісь непростені гадки, що мимоволі навідали йому у голову. Женитись з Ганною уважав Максим за гріх, бож вона не вдовиця. Та як він і відганяв сю гадку від себе, вона де давала йому спокою.

На закруті дороги показалась Ганна з сином, вертаючи з сусідного села. Перший раз почав Максим цікаво її приглядатись.

А було на неї що й поглянути. В сьвяточній одежі, гарна, здорова, виглядала вона мов рожа, мов маків цвіт. І Максим мимоволі зависно усміхнувся, але зараз таки й опам'ятався і розсердився на самого себе.

Хлопчина, побачивши його, прибіг до него та, показуючи йому малу глиняну ляльку, сказав: — Дивіть, яку гарну лялю дарували мені мої хрестні.

Але Максим відкинув від себе хлопчину, сказавши:

— Добре, добре, іди, не заважай мені! І пішов дорогою в поле.

Мама з сином поглянули сумно та з жалем по собі.

Уже зовсім вечером вертав Максим з поля. Ідучи в хату побачив він хлопчину, як скрадався по під хату, не хотючи показуватись на очи сердитому Максимови.

— Чому ти не йдеш в хату, пора спати! — лагідно промовив Максим, пригадавши собі, як він обійшовся з хлопцем. І, погладивши його по кучерявій головці, взяв за руку та повів в хату.

— Дати тобі хлібця з медом? — запитав ласкаво Максим і не чекаючи відповіді відкріїв гарний шматок хліба та подав дітині.

— Їдж, дітинко, не бій ся!... промовив зітхнувши глибоко.

Умерла жінка Максима з початком весни. Похоронивши жінку, пішов Максим до сповіди а опісля підождав, аж сьвященик вернув домів та підійшов до него. Бесіда їх тяглась довго а по

зміненому лицю Максима видно було, що вона чималого труду та з'усиль, стояла його.

— Ну, щож? — сказав сьвященик — будем доходити, чи умер Іван?

— Слив би лиш удалось — відказав Максим і відійшов засумований домів.

Сьвященик звернувся тимчасом до властей в Злучених Державах з запитом, чи не можна-б в який спосіб дізнатись про Івана. Відповіді не було довший час, аж врешті прийшла та поразила мов громом нещасну Ганну і підняла цілу бурю в душі Максима.

Власти Злучених Держав в порозумінню з корабельними товариствами повідомили, що Іван перебувши в Америці три роки, виїхав на кораблі „Union“ в Європу. На кораблі лучив ся пожар і корабель затопивсь разом з подорожними і прислугою недалеко берегів Америки. Позаяк не було його між тими, що змогли виратуватись, тому виставлено Ганні урядову посьвідку, що її муж згинув і вона вскорі стала жінкою Максима а матерію Петруся.

Іван однак жив.

Коли почавсь на кораблі пожар і подорожні в смертельній трівозі стали шукати ратунку в лодках безпеченьства, був між ними й Іван.

Переповнені лодки звертались і люди, що ціною життя шукали в них місця, падали в воду і потапали. Те саме було й з Іваном. І він упав в воду, але знаючи добре плавати, зміг досить довго удержатись на воді. Наконєць сили опустили його і він почув, що потапає.

Нараз побачив недалеко пусту лодку. Добувши послідних сил, добивсь по збурених філях до лодки і став безпечніший. Але задля великого зворушення і утоми упав він безпритомний на дно лодки.

А лодку несли тимчасом філі дальше і дальше. аж пригнали її до маленького островчика, заселеного рибалками. Побачивши лодку, рибалки спіймали її а замітивши у ній чоловіка, притягли на берег.

Звідки була лодка, до якого корабля належала, годі було дізнатись, бо ніяких написий на ній не було. Іван знов, хоч прийшов до себе, не міг дати ніякого вияснення, бо з переляку стратив бесіду а говорив лиш короткі, незрозумілі слова, з яких годі було чого небудь дізнатись.

Передержавши Івана якийсь час у себе, рибалки, видячи, що ніяк не відкриють тайни і уважаючи його божевільним, дали знати про се своєму пасторови а сей знов властям. Поки ішла переписка, Іван жив у рибалок та проводив цілі дні, лежачи в тіні дерев, обоятний на все, що діялось довкруги него. На всякі питання не відповідав, так, що його дотеперішні опікуни, бачивши, що йому ніт ратунку, віддали його Англії, бо острів сей належав до Англійців. Висше року перебув знов Іван в домі божевільних і тут завдяки доброму доглядові прийшов до себе та розказав свою сумну пригоду.

Іванови, що був уже погибшим, видано потрібні письма для провірення його особи і відправлено в Галичину.

Був гарячий літний день. На небі не видно ні хмарочки, не чути ні найменшого подуву вітру, навіть щебетання птиць не чути, лиш кукане зазулі, що доходило із недалекого ліса, оживляло дещо дрімучу природу. Дорогою, боком іде подорожний. Одіж у нього подерта, ноги на пів босі, передвчасно посивіле волосе та зморщене чоло говорили неначе, що він перейшов тяжкі хвилі у своєму житю.

Ідучи, він що хвилі уставав та зітхав тяжко, обтираючи рукавом одежі піт, що ллявся йому потоком із чола та слези з очий.

Дійшовши до розстайних доріг на горбку, зазрів він село.

— Ось і моє село! — прошептав він радісно — ось тут на сій дорозі прашавсь я з Ганною та сусідами, виїжджаючи в далеку дорогу! — промовив він важко.

І нараз усе стало йому перед очима. Пригадались йому усі подробиці з його житя; прийшло на гадку його нужденне житя за парубка, стріча з Ганною і їх гаряча любов, відтак тяжкі невзгоди родинного житя, продаж коров, недуга а вкінці нещасна подорож в Америку.

Опісля, мов тяжке марево пригадався йому пожар на кораблі, борба на смерть та житя серед розшаллих хвиль на морі, його ратунок, і все, все проче, що він перебув, пережив, наче у тяжкому сні...

Але гадка, що Іван ось-ось побачить Ганну, перервала його тяжку задуму.

— А як то вона зрадїє, коли побачим ся по тільки літах — подумав Іван і чоло його роз'яснилось.

А синок-недоліток?... Він уже не пізнає тата. Бо і якже пізнати.... і Іван знов задумав ся, зітхнувши важко.

Умучений усіма сими гадками усів Іван при дорожнім рові та почав думати, як то їм від сих пор уложиться жити.

— Чи поправила Ганна хату, чи придбала дещо більше для газдівства, чи купила коров? — питав він самого себе.... Чейже він вислав для неї 300 долярів а се вже гроші для селянина... Правда, більше гроший нема у него, бо стратились в морі, але й з сим, що є, проживем—думав Іван. І надія заблисла у него в очах, надія, солодка мов мрія.

Його задуму перервав нараз плач дитий. Із корчів при дорозі показалося двоє дитий — хлопчина около 8 літ і дівчинка, трохи молодша.

Дівчина плакала а хлопчина старавсь мабуть її успокоїти. Він отирав слези у неї і гладив по головці, що ціла була завітчана цвітами.

Іван, що збиравсь уже іти далше, пристанув і почав вдивлятись в дитий.

Побачивши подорожного, хлопчина, показуючи на него, промовив з тиха до дівчинки:

— Не плач! Бачиш, оттам який страшний дід, який у него мішок. Він забирає дитий, знаєш?

А страшний дід, підійшовши до дитий, виняв із торби кусень хліба та, подаючи його дівчинці, сказав:

— На хлібця, не плач, ласкаво проговорив він до дитий.

Дівчинка закрила рученятами очі і сховалась за брата. Обое підійшли до подорожного.

— Бери, чому не береш хліба? Не бійсь, вони тебе не возьмуть, вони добрі, бачиш? — успокоював хлопчина дівчинку, відкриваючи її оченята.

Наконець дівчинка відкрила очі і підняла головку...

Серце в Івана забилося, задрожало... Із під розбурханого волосся та заплаканого личка виглянули на Івана очі... Ганни, вірний її образ. Він опустил хліб з рук і дрожащим голосом поспитав:

— Чиї ви діточки?

— Ми? Максимові — відповів скоро хлопчина.

— Чиї? Максимові? — протяжно промовив Іван, знаючи, що у Максима не було дитий.

— А хто ваша мати? — запитав вдруге Іван.

— Наша мама Ганна — повторив мальчик.

— Ваша.... мама.... Га.... Ганна? — здивовано закликав Іван. Ви не Іванові?.... і в очах йому померкло.

— Так — говорив хлопчина — наш тато звав ся Іван а тепер Максим наш другий тато. Ми обое сироти. Тато поїхав

давно в Америку і загинув а потому сказали, що вони втопили ся на мори і як Максимова жінка умерла, він взяв нашу маму — цікаво розказував хлопчина.

— Ось, як воно — якимсь глухим голосом пробурмотів Іван. І при перших словах оповідання хлопчини він хотів пригорнути його до себе, пригорнути, признатись, що він їх тато, їх рідний батько, що він чудом виратувався від смерти і ось стоїть тут перед ними. Та чим далше хлопчина розказував, тим більше почав призадумуватись Іван. Щось недобре ворушилось йому у душі, щось наче казало відкрити правду його синові. Йому вдалось, що Ганна, полягаючи на майно Максима, узнала Івана мертвим і вийшла вдруге за муж. І в його умі повсталала гадка відкрити усю правду перед малим хлопчиною, що так цікаво й точно усе розказував. Та він таки здержавсь.

— Люди говорили, що ваша мати була богата, бо її муж, Іван, посилав досить гроший з Америки — продовжав свою бесіду Іван. — Сусід писав листи і вони все посилали.

— Ні, — казав синок — сусід не знав нічого а тепер зимою помер. Ми були дуже бідні... мама усе так плакали, жалували, скучали... ми не мали хліба... а тепер нам добре — вихвалювався мальчик.

— А Максим також нас люблять, так як тато, так само, як і Петруся.

— Петруся? — повторив Іван. — То ви маєте й братчика?

— Так, такий гарний а веселий — промовив дальше невинно хлопчина.

Іван зразу не знав, що з ним дієть ся. Він вхопивсь за груди, щоб, як йому здавалось, повздержати серце, яке ось-ось мало вискочити. Руки йому повисли а слези покотились горохом по лиці.

Дівчина й собі заплакала, побачивши слези у старого діда та Іван не чув, не бачив сего. Йому звеніло в ушах, очі зайшли мракою а в голові — вже й не казати. Страшний образ станув йому перед очима.

Діти, бачивши старика таким зміненним, налякались й собі та побравшись за рученята, оглядаючись що хвилі позад себе, потягли поволи в село.

А Іван стояв все мов прикований до землі.

Коли перейшли перші хвилі жалю, Іван поспитав сам у себе: Як буде дальше, що мені робить?

Йому стало ясно, що сусід ошукував його, писав фалшиві листи та присвоїв собі гроші. Ганна, щоб ратувати дітий від

голодової смерті, мусіла так зробити, тим більше, коли її доведено, що муж погіб.

— Та тепер коли я жию — роздумував даліше Іван -- і її вінчане з Максимом неважне. Вона мусить бути моя... Вона покине усе а піде за мною.... Вона добра, вона пожалує мене, таж у нас є діти...

І се найбільше зранило йому серце.

Але в сій хвилі щось, мов камінна стіна станула між ним а Ганною.

— Як розлучить ся вона із своєю дитиною, Петрусем? Таж се її кров. Як вона його полишить? А Максим? Чейже й він її любить а й вона певно полюбила його. З Максимом її живеть ся добре а зі мною почнеть ся знов біда, горе й нужда, почнуть ся нові злидні. А й Ганна, коли її прийдесть ся вибирати між двома мужами, готова.... підняти руку на себе.

І Іван схопивсь за серце, що, здавалось, хотіло вискочити, вирватись з грудий.

— Що мені ділати, що почати тепер? -- подумав Іван.

-- Я тут злишний..... Не буду мішати щастю Ганни, нехай живуть в спокою. Ох, діти, мої діти!

Рис. Г. Косаченко.

І Іван оглянувшись довкруги себе, виняв поспішно з торби звиток паперів, подер їх на дрібні кусні, підійшов до недалеко пливучої ріки та кинув їх у воду.

Тепер ніхто не знатиме про мене... я без родини, сирота — подумав він.

В останнє поглянув ще Іван в сторону села і не дивлячись, куди їде, пустивсь до ліса.

Колючі корчі кололи йому ноги, блеск заходячого сонця сліпив йому очі, в ушах шуміло, але Іван не зважав на се, ішов прямо перед себе. Гадка, щоб спасти Ганну і дітей, щоб посвятитись для добра родини, гнала його все вперед.

Вже вечоріло.

Здалека запримітив Іван стовпи залізної дороги і туди звернув ся іти.

На дворі ставало чим раз темнійше. Здалека чути було тяжкі стони залізниць, почув ся свист парової машини.

Сего й вижидав Іван.

На просторій рівнині, що розкинулась

понад берегом ріки, видно було здалека наближаючий ся потяг. Ось-ось він наджене і скінчить ся горе сироти Івана.

Потяг вже й тут.

Приладившись до скоку, та сказавши послідне слово „Пращайте“ кинувсь Іван на дорогу а за хвилю.... Його не було.

В кілька днів читали люди у часописах, що по за желізничною стацією Н. знайдено незвісного чоловіка, що його переїхала желізниця.

Від тепер щастю Ганни нічого не стояло на перешкоді.

Ганна Барвінок.

ЩОДЕННА ГІРКА ПІСНЯ.

(Малюнок з сільського життя).

Що люде живуть,
Як цвіти цвітуть,
Мояж година
Як вила трава!..

(Народна пісня).

— Деж тії доглядачі? Адже есть, кажуть, якесь там общество тверезости, кудиж воно дивить ся? Нема просьвітку нашим молодцям! Де тії доглядачі?! мовляла Серафима.

Дівчата дбали в скрині. Рано вставали, пізно лягали, ходили поденно, заробляли, та скрині сповняли; і все те яскравими, поетичними мріями обрамляли, любим коханням пересипали. „Ой молодосте“!... А довело ся ті квітчасті рожеві мрії не так поетично вживати, а слізки туги покропляти...

Сидить з тугою своєю Серафима, над п'ятьма дітками дрібними, одинока, а Микола, чоловік її, гуляє, виносивши вже все з скрині, збагативши монополію*) ще й заробіток своєї першої дочки-підлітка, що дала йому гроші набрати їй на корсетку, і — те порішив!

Се, та й не без увагу, сорому в очах. Деж громада? Де ті доглядачі? — нераз бідна Серафима в розпуці гукає... Чом до нас не зайдуть, у наш куток, гіркі сльози наші сушити!

*) корипу

Старшій дочці ще тільки 16-ий год; служить вона в пані-сусідки, — от, її гроші й пішли на горівку. А була думка, що ще й пошине, бо й машину має й кравець же він, ні-вроку йому. Усе було-б гарно і хороший мистець, і молодець!... Та ба!

Я його уподобляю Ганджі-Андиберу: плечистий, у двері не влізе, як п'яний, та Серафима його силою випирає з хати. — Нагадує вона тоді Настю Кабашну, малесеньку та видатну; розіпнеться на ту спину, — звісно, його не поборе... Вонаб може коли й стусана дала, каже з досади, та її совість здержує. Вона його й кохає й по любови брали ся... та ще й те знає, що кажуть люди, як жінка чоловіка попобе, то й на страшний суд він не встане...

Нудьга! п'ятеро дітей годують; а він ще думає, що сам їх не контує.

А жінкаж гарнесенька, „хоч води напий ся“! і до роботи придатна, рухлива, працьовита; щеж і в ночі годує маленьке, те, що в колисці; а другому ще й трьох годочків нема — і до того кидаєть ся... то „вкрий мене, мамо“ то „питоньки дай“...

От горе! А все ще якось держить ся; хоч і журба їсть, „як іржа зелізо“.

Іноді чоловікови принесуть плату за роботу — борошном, або пшоном, салом — знавши їх злидні. То він каже: — Кращеб грошима оддали, а то треба й за машину заплатити, й на дітей достачати, мовляв...

— Ну, то купі й поїдемо на місто, одказує платільщик, приїзний чоловік. Я їду на базар, то продам те, що тобі привіз і там оддам гроші.

То Микола боржій кидає роботу буденного дня — і їдуть у купі.

— Бо, каже, й машину в довг взято, на виплат, сорок карбованців коштує, у строк треба віддавати, хоч по троху.

— Ну, як так, то й згода. — І поїхали.

Жінка радіє, що хоч за машину заплатять у пору, і дочці гроші одверне, що йому доручила.

Жде Серафима. Пораб хазяїнови й вертатись до дому. Так вониж, мабуть, цілісенький день, там будуть, поки сю монополію висьорбають; на вечір тільки й приїдуть!... Ну, та щож уже, хоч і загають ся трохи! — думає Серафима.

Тая гарна хвилюва утішна думка на ум їй спала: що „за теж і за машину заплатимо, і хлібця прикупимо, а може й поросятко буде к празнику“!... Та й підбігла до вікна, визирнула, чи не їдуть справді. — Нема. — Не чуть...

А вона хвилює по хаті, чого не передумала за сю годину.

А тим часом бігає по хаті, вештаєть ся й за двох робить. То чавун*) з водою у піч посуне, то борщ незатовщений варить: — „Може, привезе й сальця, чи хоч мукички, то лемішку запари-мо“... Звісно, „голодній кумі — хліб на умі“... А тут луг спу-скає, окріп гріє, пере...

„Під ногами брєнять мої малесенькі! За ними й пройти з чавуном нігде... мої квітинята!... Як би більші, то й помоглиб матері винести хоч помийки на двір“, — міркує собі повагом... „старшеньке таки побігло обмилочка позичити до сусідки. Друге дитину бавить, а ті й самі поповзом бавлять ся: те нявчить, те кукурі-кає, те весіля справляє затикавшись пірям, та нехворощею в віни-ка. Ще мені не весело?“... Співайте, співайте, мої голубинятка!“... Отак сама собі гомонить, розважає сама себе, тішить, як може... Розчервонілась, — чи від втоми, чи від утіхи, чи від жевревих думок приемних, веселенька, — сказав би, випила, як хто її не знає; підтикана мотаєть ся, мов перед Водокрещем по-спішаєть ся. Волося гарне, блискуче як золото, русяве, розтріпа-лось, — ніколи чепуритись. А думки все так натовпом одна за другою й лізуть...

Ой хоч же я невеличка

Та ще й недоросла,

Постанила і виткала

Шовковія кроєна...

І ті хвилі одна одну наздоганяють та бадьорять її.

Та й гарнаж молодича. Підіть у нас по хатах, то наздиву-єтесь!... Тільки сьвітла їй дайте, то може перша буде й між іншими людьми.. Та житя страшне, пригноблює.

Знов снує думками Серафима, — не поетичними, а житеви-ми, — таке русло має житя. — „Капусточки ще трохи є, бу-рячки — що одержать ся, та він ще приробить, то так сьак до вес-ни й проконтуюємось і будемо ялось жити! Здаєть ся не пое-тичні мрії! А чогож вони її так живлять? мов човник у ткача плаває по основі, легко та плавно йде, так й думки її житеві, хвилясті, ворущать її новими надіями, — підтримати молоде житя своїх дітей: І звиваєть ся вона по хаті, мовлячи: — „Ро-стїть, ростїть, мої комашечки! Тою думкою й одухотворяєть ся! „Одна буде ткаля, друга швачка, третя вже на порі, — хазяйка, й напече й наварить, і гаптує добре, пані й грамоти вже на-вчила. А хлопців два, — то оден буде швець, другий кравець. А всі з своїм ремеслом можете в одній великій хаті зміститись, працювати, та у менеж ще буде й кімната. І Боже, як утішно!

*) залізний горнець.

Рясійте, мої діточки, ростіть! Ось він приїде, всього навезе — і все полагодить. Та й веселож буде!...!

Аж Серафима вже й чує: — Тпру!.. Вона одним скоком опинилась коло вікна. Чутно гомін. Веселі гомонки, мов скарб знайшли. Вискочила в сіни — двері одчиняє.

Аж і ввійшли обидва в хату п'яленькі. Ніжками якось перебирають. Нічогож і не несуть, і пола якось не одстобурчується. Аж за серце вхопилась Серафима!... та при чужому чоловікові здержалась... а щеж як побачила й пляшечку з горівкою в руках, що внесли в хату, такі веселі, то й охолола...

— Деж гроші? деж корсетка? — присікалась в знемозі Серафима до чоловіка: — Дівчина плаче!...

— Та ще пошю, — байдужно каже Никола. — всі дні наперед!...

Де твоя совість?... Дивись, як рясіє твоя хата!...

— Що-о-о! як квіточки!... Дай Боже, щоб ще більше рясіли! То все трудовники Божі!

— Ну, як у тебе владуться! Чи не ти Божий трудовник? Та їм же й їсти й пити треба.

— Аджеж не голодні! Та чого ти мене їси?! Та так „як чорт лозою колотить, так ти мною!“ — Яж не виноват. Поки тебе не було в моїй хаті, то й одного не було! —

Заридала бідна жінка. А гість зареготався, бо й сам мабуть такий.... Та за шапку та й гайда з хати...

Утерла слюзи Серафима. „Та верніться, дядьку“ і.... А там думає: „сам такий... Там і в тебе, мабуть, така як і я умивається слізми, — як і я побивається з дітьми!... Поганому виду нема стиду!“ Не дурно з таким поспіхом драпнув з хати, — хоча рубля на стіл таки кинув. І прощай не сказав“. Та й вийшла в слід.

А він саме став супонити коня.

— Та верніться, дядечку, прошу я вас! погуляйте, — хоч розженете трохи мою досаду.

„Він і вернувся. А к вечеру діти пишуть. „Хліба“, „хліба!“ Більшим усипала нізчимного борщу. А хліба малесенький шматочок захавала для найменшого хлопчика.

Дивиться Серафима, аж і чоловік її лаштується перекусити і забирає останню лусточку хліба. Серафима одмовляє: „бо Семенко й не засне, — се йому стільки приховала, одняла од більших дітей“...

— А яж що буду вечеряти?

— Те, що накупив, — те, що й я... Як би жінка трохи углів не держала, то стеляб завалилась, та увесь цвіт той, що так рясіє у тебе по хаті, й тебеб задавила!

— Боже мій! деж ті доглядачі? деж та трезвость? — кричить Серафима, ламаючи руки, — не знають, що по хатах у нас робить ся! Одно робить до поту, друге прогайнує! А в кого є худібка, то ще з таких дурнів пияк і цуплять. Як треба пияці 10 карб. на пропій то він дає вексель на 25, а ті людожери радіють і підводять людей до розору. Ще такого пияка деякі поважають, що до чужої чарки руки не простягне, — такий совісний, чи соромливий, кажуть. А мій!... так як муха носом чуче! Де сальца пряжеть ся, де ковбаса, так і летить на потрусини, або на посиденьки; де горівку пють — так він там і опинить ся без закликания! От позавчора мені каже: — Дай чобіт, піду вязку хворосту тобі внесу, — (його чоботи попоролись, — каші просять).

— Та нехай: — я й сама внесу. Одпочинь уже дома. А то діти за того й батька не пізнають...

— Та дай, а то босий піду.

Він таки береть ся за віровку, щоб уже йти, та вязку принести. А мороз такий, що аж пече.

— Ну, подумала, „ще застудить ся!“ зняла з себе чоботи на час, і віровку дала; та ще коротенької не було, то дала аршин у пять, ту, що з колодязя воду тягати.

Увійшов не дуже скоро в хату, розчервонів ся, так!... бо мороз, та й на гору йти: аж засапав ся. Прийшов, скидає чоботи, бо мені боржій треба було йти по вареву та внести ще й картоплі з погребя.

— А дроваж де?

— Та там, не далеко од хати, на горі покинув.

— Я пішла, а їх і нема, — хтось їх уже й покрав, чи що...

Йому й байдуже... А й водиж нічим витягти!... Ну, якаж поміч мені, або семі з таких трудовників! — ударила об поли руками Серафима... — Що з такими пройдисьвітами зробиш!... От і тепер нічим не журить ся, заліз на піч, та й просьпіває, якоїсь веселенької... А мені вже годилось би сьпівати хиба своєї:

Ой зацвила червона калина

Над киршицею,

Горе мені моя матінко

За пияницею...

Тільки й помочі, що з сусідского двора, де дівчина служить. Поздоров Боже, всячиною запомагають.

А він собі все тієї самої заводить: не напружує своєї голови, наче й пісні кращої у нас нема. Се тільки для таких пияк,

як він. Єсть, кажуть люди, такий народ за морем, що наші пісні все складає: то мабуть, для таких покидьок такі пісні вигадують, що ні початку, ні кінця нема...

Хоч би вас, дядьку посоромив ся... А тут рипнули двері, увійшов сусід, товариш його, — гарно одіжний, з великим узлом, з усяким шуплатем; приніс тее у подарунок для дітей: бо ще парубкували вони з Миколою й орали вкупі.

Діти враз же той узол розскубли. Чого тільки там не було... І чипички, й блузки, й гімназична одіж, і вишивані сорочки, й тухлі, й калоші. Діти поприбирали ся в тее, хоч воно і не до шмиги. Хлопець жіноче на себ напаяв, дівчина щось хлопяче... Що там було радощів і сьміху!

Се пані послала наперед свого чоловіка з гостинцями до сусідки, і яку розвагу з собою сей пан всім приніс!... Ще хлопець взяв гребінку і став грати заложивши туди папірець... А гості поміж себе тим часом познайомились і стали розмовляти. Про ярмарок, про ціну на коний, що тепер упала, а хліб усе дорожчає, — трудні часи, ще й голодівка підскочила...

А пісня Миколина весело й лунає на всю хату... Голос добрий має, та тільки „до булави треба й слави“. Обізвав ся товариш: — А ну, вставай, хозяїне Миколо! треба часть знати, годі байдики бити!

А тут і знов двері рипнули, увійшов чоловік, приніс чумарку шити.

Так хазяїнови-ж часу нема поговорити з добрими людьми; пісня ще голоснійше залунала... Серафима каже: — Сідайте, дядьку, одпочиньте, даремне забили ся... у нас і буденного дня буває сьвято!... Серафима заходилась чистити картоплю на юшку для вечері, хоч буде й без підсмажки. Гості розгомонілись, та і хазяїн підводить голос, розвеселяє. Та вже, мовляв, про все переговорили й пережурились. Мені пора вже і до дому йти, сказав сусід, бо хазяїнови нема часу зо мною умову робити.

— Та вже зоставайтесь, сказали гості, і хазяїці не буде так сумно, зоставшись. — Зоставайтесь! — озвалась і Серафима. Він обернув ся до пана товариша й каже: — Будемо хоч казки говорити, хто кого переможе. — Другий гість каже: — У старину було кажуть: будемо хоч кожух мнять, аби не гулять. — Так то було гарно у старовину. І журби, мабуть, не було, ні про хліб, ні про житя злиденне, про оті погроми, та грабованя страшні. Одно ще трохи дух підкріпляє: поголоסקа йде, що людий добре будуть по школах учити, у всякому селі буде по дві школи. О, дай Боже нам сього сонечка діждати.

— Дай Боже, дай Боже, — залунала по хаті...

А Серафима зітхнула, та й каже: може кому вияснить ся... А про тверезість дядьки мовчать... оті доглядачі, — що наші чоловіки всю монополію швидко висмокчуть. Дітий, то слава Богу... тільки шкіл достачайте!

Годі, годі журити ся, а треба думати діло!

— А тим часом будем хоч казки говорити, — вдаєть ся селянин до пана: — Ви дружини дожидаєтесь, а я хазяїна, по його трудах, щоб умову зробити. То вже хіба казки казати!...

І таки справді почали казки казати. Переміг пан. Сказано, як із рукава сипались у його ті казки!... — І де ви їх стільки навчили ся? — каже сусіда панови.

— А се того, — каже пан — що єсть у мене кого бавити казками: у нас же пятеро дітий.

На казки, та на веселу розмову підвів ся й хазяїн на печі. Зліз. Товариш, пан, озвався до його: — Гай, гай, — каже, — Миколо! схамени ся! покинь ледаче жите! Чого в тебе нема? Бог усім тебе щедро одарив! — Отак умовляє.

А тут і юшка запарувала на столі привітно, хоч і без сала. Двері знов рипнули. Увійшла й пані в хату. Зняла з себе суконну кожушину, сама зосталась у корсеті та гарно гаптованій сорочці, вирізами, — павлине око та инше. Привитала ласкавим словом гостей і подала на гостинець Серафимі, поцілувавши ся з нею, хліб і шматок сала, — бо знає, що тут голодують... А дітий же то скільки! аж нігде пройти за дівкою!... Під вечір пак усі пятеро позбирались: то з школи, то так звідки. Глянула на їх пані, та й супятилась. Дивні вони були на погляд у тих уборах, хто у панській блузці сидить, хто у гімназичному убрані, хто в старих тухлях з блискучими пряжками. Все — не по росту й не до лица. Хлопець — у дівочій вишитій сорочці...

Батько й сусіда сьміють ся, жартують. Деж пак, ще й музика: Хлопець на гребінку грає..

А пані чогось то смутно й ніяково стало. Вона носила сим дітям хліб, посилала дружиною одіж та такого малюнку їй ще не траплялось бачити...

Серафима з ними жартує, разом з сусідом та чоловіком, а потім кинулась затовкувати салом юшку.

Пані встала й одклонившись, сказала: — Ну, люди добрі, „по сій мові будьмо здорові!“... Та повернувшись до свого чоловіка, каже: — Ходім, друже! Я й забула тобі сказати, що сьогодні зібране в Потребительській лавці, всіх членів скликають, то й тобі прислано. В 8-ій годині починаєть ся засідане. Щоб не опізнитись.

Микола став серед хати і, захвативши фляшку з горілкою та наливши чарку, підніс її в гору й став промовляти:

„За батька чарку,
За матір чарку
А за родиноньку
Хоч половиноньку, —
А за дружину сім
Бо підкуєть ся всім!...“

Та й плеснув у стелю.

Тут гості уклонились і двері за ними зачинились...

Як чорт дурив Петра.

(З народних оповідань).

Петро Лаба служив ціле життя. У наймах прийшов на світ в двірській стайні, де його мати служила при коровах.

Як Петро уродився, мати лишила „панську“ службу та пішла шукати іншої а Петруся віддала до старої Панасихи, що коморувала у сусідів. Бідувала вона тяжко а одинокою її живою була бульба, що добрі люди з ласки давали. На сій бульбі годувався також Петрусь.

В п'ятому році пішов і Петрусь у найми зразу до гусий, відтак до коров а від дванадцятого року до коний. На сім і покінчилась його дальша доля. Щорічно в осені випивав його опікун могорич від іншого господаря, щорічно переносився він на інше місце. Довго побути на одному місці йому не доводилось, бо, як казали господині, годі йому догодити з їдою. А їди для нього треба було за двох. Пів копи пирогів, миска сметани, бохонець хліба, добрий горщик молока — се мало було Петрови. В літі давав він собі ще трохи раду, бо заспокоював голод грушками та яблуками, але зимою Петро часто нарікав на голод.

Найліпше служила йому осінь. Виїджаючи з кіньми на ніч, розкладав він серед поля огонь та доповняв свою вечеру печеною бульбою. А бульби треба йому було чимало. Тому сусідні поля усе були понижені. Його не обходило, чиє поле. Ішов, як у своє, виривав цілі корчі, сипав у мішок та ніс до огню. А коли Петро палив, то люди у селі думали, що десь далеко пожежа. Звідки брав дров, ніхто не знав, хіба побережники, які часто бачили Петра в лісі з сокирою. Та вони не дуже на се зважали, бо знали, що Петро нікого не боїть ся а дехто навіть боявся з ним зачинати, бо, казали, він в змові з нечистою силою. А се почалося тоді, коли Петро не боявся спати під самим лісом в но-

чи, коли дики порили майже цілу нивку бульби одному із тамошніх господарів.

Страх від диких пішов на усю околицю, бо ніхто не бачив тут ніколи таких потворів, як дики. Аж нараз зайшли сюди з дальших сторін а, як показували сліди, була їх велика громада. Дивувало се людей, що Петро не лякався диких, аж приловлено його раз, як він ходив хильцем по поли та робив знаки ратичками, яких дістав від різника. Сему однак не усі вірили і мали його за великого героя — аж раз...

Петро, з'ївши вечеру як звичайно а було сего досить: горнець бульби, миска квасного молока, пів бохонця хліба і трохи грушок, яких набрав еще й за пазухи, зібрав свої річи та поїхав на ніч в поле.

Виїхав під ліс, припняв коні на довгім посторонку на стерни, розложив мішок з соломою в борозді і поклавсь спати. Сеї ночі не мав якось охоти печи бульби, чув ся умученим.

Гадка однак, що нині мусить обійти ся без смачної, печеної бульби, не давала йому спокою. Не міг заснути. Перекладався з боку на бік та питав самого себе:

--- Палити, чи ні?

Аж нараз побачив на недалекім горбку широкий, ясний огонь.

— Чи може бути лучше? --- закликав радісно — піду до огню і будем разом їли...

По сих словах піднявся з землі, забрав з собою мішок з соломою, сокиру, желізні пута, уздечку, кожух з сіраком і пішов.

По хвилі дійшов до горбка. Та тут ставув мов вритий. При огниску сидів чорно одітий панок, який закричав до Петра:

Давай чим палити!

— Пождіть, возьму сокирку, піду в корчі та нагубаю --- промовив Петро, ледви живий зі страху.

Ні, братіку, давай сейчас... Нема часу чекати... Давай!

По сих словах хотів кинутись на Петра, але сей почав чим скорше добувати солому з мішка і подавав її панкові.

— Давай скорше, --- наставляв панок — бо тебе кину в огонь!.

Видавши усю солому, дав і мішок, пута, уздечку, опісля кидав по одній грушці а панок все кричав та кричав. Вкінці кинув сірак; сей сірак, що на него робив пів року. --- Мій сірак, моя піврічна праця іде з димом — думав собі Петро з слезами в очах — але щож — жите дорожше. Мусів кинути і кожух а остав лиш в сорочці, підперезаний ремінцем.

А панок усе кричить — давай та давай! та тиче йому по під ніс желізним, розпеченим прутом.

Вже усе викидав. Пішов і ремінець, пішла в огонь і сорочка. Єще хвилька а Петро стане мов -- турецький сьвятий...

— Давай палити, бо тебе тут кину! кричав чорно одітий панок.

Рад, не рад, ні живий ні мертвий, мав уже Петро кинути останок своєї одежі, коли нараз почулось із села піяне когута.

В мить огонь погас а панок щез мов під землю. Розглядаєсь Петро довкола себе і очам не вірить. Місяць виглянув якраз з за хмар а Петро побачив на купі усі свої річи, як їх кидав в огонь. Річи були ненарушені і Петро, оглядаючись з переляком на всі боки, почав поволи одягатись. Вже все мав на собі і мав іти, коли пригадав собі солому: Порушив її і побачив під соломою свої грушки, що їх також кидав в огонь.

От таке оповідане придумав оден газда і усім його розказував. А знаєте чому?

Тому, щоб парубки бояли ся чорта і не пасли коний, там де його паслись...

ДВА БРЕХУНИ.

В часі війни Американців з Іспанцями в 1898 році звербовано в американську армію Ірляндця, Міхаельса. Та воєнне життя чомусь йому не сподобалось і він цілий час носивсь з гадкою покинути військову службу а вертати домів. Вкінці йому прийшла до голови щаслива гадка і він рішивсь чим скорше перевести її в діло. Тому попросив свого полковника о дозвіл поговорити з ним про важне діло.

— Яке діло маєш Міхаельс? — спитав полковник.

— От що, пане полковник. Мені тепер жалко, що я дав намовитись до військової служби — говорив Міхаельс. Я тоді не знав, що роблю і згодивсь вступити до війська, забуваючи на свою рідню. Я поїхав, оставляючи дома жінку й дітий, майже без кусника хліба. Нині прийшло від жінки письмо, де вона пише, щоїї живеть ся дуже погано, вона сама хоріє, діти голодують і тому лучше було-б, щоб я приїжджав домів.

— Добре, мій любий Міхаельс, я все те розумію, але ти повинен був подумати про се вперед! — сказав полковник. — Я буду старатись о відпустку для тебе, побачимо.

— Ні, пане полковник, те все мені за мало — казав Міхаельс — мене мусять зовсім звільнити від військової служби.

Полковник призадумавсь на хвилину а відтак сказав:

— Отже твоя жінка пише, щоб ти вертав домі?

— Так, пане полковник а крім сего вона тяжко хора а коли-б вона так умерла, я сего не переживби.

Тоді полковник виняв з кишені лист а показуючи його Міхаельсови, сказав:

-- Мені прикро, Міхаельс, що ти важиш ся з мене кепкувати. Я не думав, щоб ти потрафив так погано брехати. Тут, бачиш, і я дістав письмо від твоєї жінки — ось воно! Вона пише мені, що то ти намовив її написати лист до мене, щоб тебе пустити з війська. Коли ти був дома — так кажесть ся в листі — обходив ся з жінкою не по людськи і вона навіть рада, що тебе нема. Її ведеть ся тепер добре і вона думає, що лучше буде, коли я задержу тебе тут при війську а ти може за сей час поправиш ся.

--- Чи се дійсно писала моя жінка? -- спитав здивований Міхаельс.

— Так, се вона писала -- відповів полковник.

Міхаельс стояв довго перед полковником, понуривши очі в землю і обертаючи шапку в руках. Наконець обізавсь:

-- Пане полковник, позвольте мені сказати вам щось, не як полковникови, але своєму братови.

-- Можеш говорити, що думаєш.

Міхаельс зітхнув важко а потім усміхаючись хитро, сказав:

-- Пане полковник, я хотів сказати, що тут, ось в тім шатрі, де ми говоримо, стоять найбільші два брехуни на цілїм сьвіті. Річ у сїм, що в мене зовсім жінки нема....

Не хилийте в низ прапора.

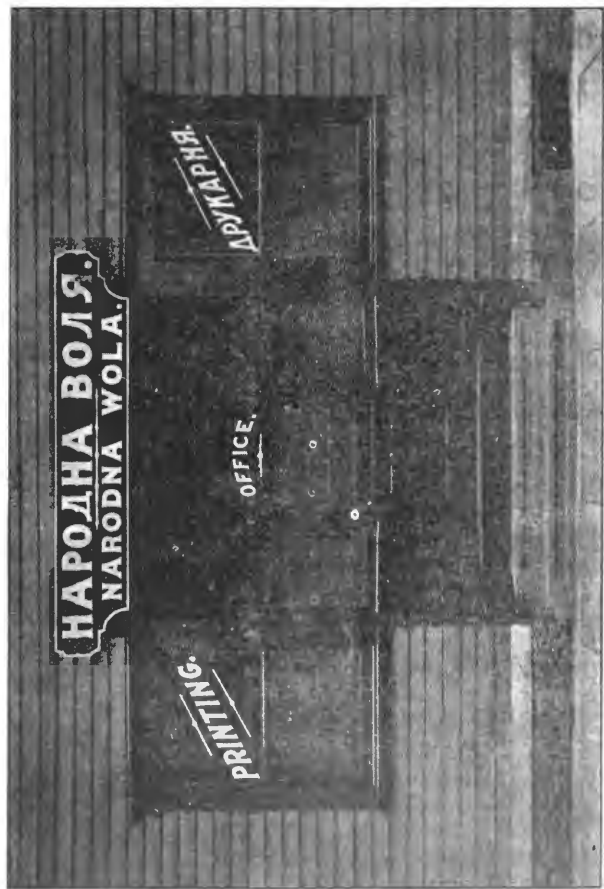
Не хилийте в низ прапора!
Лиш держіть його високо.
Ви не знайте що по ко ра,
Що то стра х, що думка хора
Хоть вас ворог пре жестоко
Не хилийте в діл прапора.
Лиш держіть його високо!

По каміню, по болоті
Йдїть невинно й без вагання.
Хоть чоло купаєсь в потї,
Не ставайте у роботі
Від зарання до зарання.
По каміню, по болоті
Йдїть невинно, без вагання.

Має берег кожде море,
А по бурі йде погода.
Хто борбу веде поборе,
Хто лиш терпить тому горе!
Шкода сил, терпіння шкода.
Має беріг кожде море,
А по бурі йде погода.

Хоть поборе ворог тіло,
Але духа він не зможе.
Поки серце не зімліло
Йдїть до бою бодро, сміло,
„Ще не вмерла“ так нам Боже,
Хоть поборе ворог тіло,
Але духа він не зможе.

Підносїть же того духа
І розпалюйте до грани.
Хоть звалить вас заверуха,
Народ обновить ся з духа
І обновлений повстане.
Підносїть лиш того духа
І розпалюйте --- до грани!

Льокаль, де містить ся друкарня і редакція „Народної Волі.“

М. Загірня.

До сестер Українок!

Чи чуєте, сестри Українки,
Що каже нам рідний наш край :
„Зростив я діточок: тепер кожда
До спільного діла ставай!“

Ви знаєте, сестри, те діло.
Те діло, що здавна над ним
Працюють брати-Українці....
Чи ж ми не пособимо їм ?

Не вже ж і тепер не пособим
Ми їм у тяжкій сі дні,
І вкупі із ними не станем
За рідний наш край до борні ?

Завдане велике, сьвятеє,
На нас накладає наш край:
Тож кожда з нас щиро й охотно
До сего береть ся нехай.

Ми мусим, щоб силу відняти
Із рук у своїх ворогів
Зростити дочок-Українок
І щирих Вкраїнців-синів

Отсе буде тая заплата,
Що в нас вимагає наш край.
Так нумо-ж до праці ! І кожда
Всю силу на неї віддай.

М. Ч.

ВОДА ПРИБУВАЄ.

I.

Ми стояли над річкою. Коло нас, на невеликому пісковатому острові, мальовничими купами стояли вози й повозки з мішками зерна й борошном. Біля їх вештались люди, а праворуч і лворуч -- шуміла вода. Вона сі дні прибувала.

Непомітно підходила вона з півночі, несучи в собі велике напружене й силу. Зповерху її лоно було ясне і лагідне, тільки круглясті чорторії, що закручувались по її бистрині, давали знати про те, скільки енергії таїть ся в ній. Течія її прудно ринула по пісковатому дні, поміж низькими берегами, то розбиваючись на кілька рукавів, то знов сполучаючись в досить широку ріку.

Вона йшла з далекої півночі на ясний південь.

Але люди, ще з давних часів -- за гетьманщини, а може й раніш -- постерегли непереможність її бажання тепла і світлу, за якими вона йшла на південь, і покляли, своїм звичаєм, взяти за се з неї чинш. -- Коли ти така міцна, коли ти така енергійна і коли ти так бажаєш того тепла й світлу, то дай нам, темним і кволим, хоч частку твоєї сили й енергії -- сказали вони. І підстерegli її, мов Печеніги Сьвятослава, у тісному місці, саме поміж островами, між лозами, і заступили дорогу. -- „Стий! роби на нас, а то не дамо тобі пропуску!...“ -- „Не буду я робити на вас!...“ -- одмовляє вона і напружує ся і піднімає ся в гору на їх загату, реве, мов роздратований звір і проринаєть ся крізь заставу, рвучи і краючи об неї своє ясне, повне життя і сили, лоно...

А вони, оті хижі людці, раді, що чинили таке з нею, що розбили на частки її силу, понаставляли на всіх її протоках нікчемних хат, наладили по прудководях дерев'яних іграшкових коліс і засіли, щоби брати з неї мито...

Нічого вони не візьмуть з неї! Бо вона рве загату, вертить ті коліщата, реве і пинить ся у справедливим роздратованню, а

далі.... далі знов зливається до купи, загоює всі свої рани і йде, міцна і блискуча, як і до тої нікчемної, хижацкої залоги.

Вона йде своїм шляхом, а люди, раді, що украли у неї частку її сили, що передали тую силу через коліщата важким кам'яним жорнам, сидять над ними і день і ніч, запорошені борошном, і добувають собі з тої крадіжки чужої сили шмат хліба.

Вода гордує ними і навіть не помічає їх. Але вони завжди чують її силу і гнів і самі дрожать, і тремтять їх хатини, дрожить уся хибка справа.

II.

Ми стояли на початку греблі. Ціла низка водяних млинів, мов поплавці на волоці, дугастою петлею перегачувала Сейм. Більш як дві десятки водяних коліс пінили наелектризовану хрустальночисту його воду і прудко крутились, маючи своїми чорно-едвабними боками в дощу перлових бризок.

Вода, блискуча і рухлива, як живе срібло, з'упинена кріпкою греблею, угамувала свій хід попереду неї і, краючись на десятки пасм, потиху підходила тими пасмами до самої греблі, йшла пауз неї і потім, зустрівши проход, прудко вривалась в лотоки.

По берегах Сейма скрізь в гору, росли вігlastі верби і купи лози. Далі за ними білили хати і церкви славного колись міста Батурина. А ще далі, на ріжку гори, мріли руїни палати останнього гетьмана України, Кирила Розумовського.

Сонце давно звернуло ся з півдня і вже наближалось до обрію, обливаючи рожевим с'явом і млини, і Сейм, і Батурин, і руїни палати. Вони, оті руїни, здавались золотими, мов нагадуючи про те, що багато золота і праці народньої змарновано на їх будівлю...

— А вода все прибуває, -- каже Максим, старий козак, з яким ми раніш познайомились в Батурині, а тепер зустрілись коло млинів і розбалакались. -- З досвіта прибуло на три вершки. Мабуть десь упали великі дощі... Тепер то людям дощу тільки подай, -- саме в пору!... -- додає він перегадом.

І ми знов замовкли, як мовчали кільки хвилин і перед тим. Дивимось на воду, як вона прудко кидається в лотоки, ще прудчіш летить по лотоках і аж стрибає пінястою хвилею на чорні колеса. Тут вона чиста і прозора, як сльоза, а вище греблі стала вже зовсім рожева і на їй, мов іскри, раз-по-раз вилискують срібні скалки. Тепер май і то безперестанно скидається дрібна молода риба...

III

Чудова картина і шум води зачаровують нас обох на якийсь час. Але думки снують ся далі в голові Максима і він, розігрітий попередню розмовою, починає далі:

-- Я кажу дітям: дивись ся, діти, живить тісно та щільно, та обережно, то вас і лихо не візьме... Де далі, то все важче та тісніше стає людям жити. Ви й не помітите, як те лихо підійде. От і в писані сказано: „Прийдуть на вас глад і хлад, і тіснота, і не можна буде і ступня вільно ступити.“ Як убережетеся: то гаразд буде, а житимете необережно, не дружно, то пропадете!... Лихо, як отсе вода, прибуває -- хто його знає, відкіля...

І Максим дивить ся в гору по річці, мов сподіваючись, що вода сама скаже йому, відкіля вона йде і відкіля береть ся лихо.

Але вода нічого не каже і він прижмурює старечі очі й спотиху хитає головою.

-- Я отсю тісноту ще трийцять літ назад бачив і казав, як воно буде. Так і стало ся, -- говорить він, мов сам до себе. -- Раніш, було, йдеш мимо панського двора, то пан і гукає: „Максime, ходіть сюди... Здорові були!... Підійдеш: „Здрастуйте й вам.“ -- „Чи ви вже знайшли де собі земельки, чи можеб у мене виорали собі?... Дам я зерна, дам землі, -- оріть собі дві десятині, мені -- одну.“ -- Та я вже і так набрав ся, пане!... -- То я накину по мірці зерна на десятину... От і береш, було. Есть на чім і робити, есть за чого й клопотатись. А тепер ти прийдеш до пана, кланяєш ся: „Чи не дасте, пане, хоч десятинки земельки?“ „Ге, каже, уже Пилип та Кузьма забрали, -- не має вільної“. Прохаєш, кланяєш ся: та може ще яка хоч заваляща десятинка зостала ся.. Будьте ласкаві! -- Ну, каже, як виореш три десятини, засієш своїм зерном, скосиш і звезеш мені дві десятини, а собі одну, то бери!... Оттаке то...

-- Щож, і берете?

-- Беремо, бо нікуди подітись. Он Мурасиха -- так тій оброби за десятину дві десятини, висій своє зерно, та ще і з своєї десятини, звези копи до неї в клуню, змолоти, віддай їй половину, третину соломи, то тоді вже забирай своє зерно та останні кулі та й їдь до дому!... Он як у нас!

-- Невже правда?

-- А вжеж що правда. Старий я, щоб брехати!... -- одмовляє з ледви помітною образою Максим, -- стукає ціпком по греблі і дивить ся старими, але ще добре зрячими очима в далечині по річці.

Есть у нас такі дурні, -- думають, що як отсе наїхали з губернії якісь паничі, статисти чи що, так буцім нарізка буде...

„І не думайте, кажу їм, і не сподівайтесь! Ніколи сього не буде. Хто собі ворог?... Ніколи пани у панів не одберуть землі“. Та й землі то у наших панів засталось тепер мало, -- все в руках у козаків та в мужиків. Народу намножилось -- от що, от де біда!... Нікуди людям подітись. „Се, кажу, колиб у государственному совіті, чи у государственному сенаті пани-господа зговорились: „дамо мужикам та козакам землю, яка єсть зайва, а нам нехай банк гроші виплатить“... Ото так. А то, кажу, ніколи в світі того не буде.

-- А от у нас там -- каже, хвилину помовчавши, Максим, -- єсть козак Йовил Бузун... чули може?...

Максим глянув на мене і усміхнувся: таке мов чудернацке ім'я у того Бузуна!

-- Так от Йовил і гною сієї весни на поле не вивозив. Люде й купували у него, так ні: „Не продам, каже; може нарізка буде, -- свою земельку вигною“.

„Дурно, кажу, -- хибаж можна, щоб у одного чоловіка одібрати землю, а другому дати, нізачо?... Тільки купити можна, по согласії... А так не можнаж“. А дехто вірить. „Ні, кажу, не може того бути“...

IV.

Максим, здається, цілком певен, що того не може бути. Над сим питанням він, як видно, довго стояв і, дійшовши до своєї думки, стояв на ній твердо. Він навіть ніби трохи вихвалявся нею. І тепер він насмішкувато дивився в далечині, а на його старому, але вродливому ще й досі обличчі, грало вечірнє сяєво сонця.

Я не хотів з ним сперечатись. Все одно він зістав-би ся при своєму.

-- Ану, господа, дайте дороги! -- обернувшись до нас якийсь селянин, ведучи по греблі за вуздечку свою запряжену в навалену мішками повозку, конячку. -- Но!...

Ми odchодимо на край греблі.

-- Но-но!... Лякаєшся!... -- звертається він знов до своєї мишастої і проводить її далі.

Максим дивиться йому в слід, розглажує рукою сиві вуси й починає знов.

-- Тільки й може мужикам допомогти банк. О, то добра штука!... От і у нас, у Підтоках, купила казна тисячу десятин ліса і дала нам на виплату.... Зрубаємо, скільки по закону слід, і що року заплатимо, скільки там упаде того викупу. Так на трийцять вісім літ... Отсе так добре. Всі ми на тім лісі поправились.

Одбудували ся, обгородились... Хазяїнами стали. Хочби я... О, мене тепер і не впізнаєш!... То жив у хижі -- ні сісти тобі, ні лягти... Бідував увесь свій вік. А тепер, ге, ге! така у мене хата, і комора, і клуня, що ну!... Перше треба тобі ціна, чи бича, плати пятака. Треба пужална, плати.... От за сей ціпок --- і за той плати. Треба було бідному чоловікови чи три, чи й п'ять копійок дати.

І Максим показує свій ціпок з ліщиня і копірсає его своїм товстим нігтем.

— Тепер!... тепер у нас зовсім не те!... От коли-б скрізь, по всіх волостях, так зробили.

— А може й зроблять?

— Навряд, щоб зробили.... Клопотати треба.

V.

Максим спинаєть ся підборідем на ціпок і дивить ся на воду.

Вона зробила ся вже аж червона і понялась ледве помітним синім одлиском. По їй виразно, сталевими смугами, визначають ся тільки струї, де вода бере напрям до лотоків, та все ще спадаєть ся проти сонця тисячами скалок срібнолуска сьогорічня молодь. На березі і на греблі, далі од нас: сидять рибалки, пильнуючи своїх поплавців. А над річкою скиглить-має рожевими крилами пара білих чайок. Далі на горі, мов у огні, чорніє Батурин.

Дивлюсь на него і згадуєть ся мені его минуле, осяне славою, залите кровю і повите пилом забутя... Колись, незгірше ніж тепер, він палав у морі справжнього огню, коли зрадник якийсь потай перевів до его через бід на Сеймі військо Мершикова, коли були вибиті всі населенці Батурина, опріче хвилі й его семі, коли якийсь безвісний дякон з нею, поляг головою в йому; коли загивав Чечель і з ним увесь Батурин, а Мазепа за Десною витав Карла...

Сумна подія. Про неї тепер сьвідчать тільки окопи „Мазепинного городка“ та спомини старих Батуринців. І сумне питання — „хто в тому винен“? — прокидаєть ся десь глибоко в душі у мене, мов має крилами жалібнича-чайка.

— Сьвітле місто Батурин, — каже, теж на его дивлючись, Максим. Сьвітле воно для панів, гарне!... Тут не жити їм, а раювати: широко, просторо! А мужикам -- о, як тісно! От їздили вже з него в Томске й на Амур, та назад і повертались. Скрізь тісно, скрізь важко жити. Поки доїдеш -- витратиш ся, а там з голими руками за землю приходить ся братись. У кого було тисячі по дві, по три, ті добре посправлялись, а то...горе!

Те саме, що й тут. Нема свого — прийдеш до кого другого: „пусти, чоловіче добрий, хоч за харч робитиму“!...

— Та я так думаю, — знов каже, помовчавши, Максим, — що як у кого єсть три тисячі, то ему й тут добре буде. А бідному, тому скрізь скрутно. Скрізь стало важко, скрізь стало тісно людям жити... От же, кажу, що коли-б тільки у державному сенаті порішили господа-пани, щоби дати мужикам через банк землю, то отоб гарно було. Вони-б за неї втриє виплатили їм!... Та тільки ніколи сього не буде.

Максим безнадійно махає рукою. Довгий вік він прожив, багато бачив, багато виніс на власному хребті, щоби дурити себе марними надіями.

— А вода таки все прибуває, — кажу я, постерігши, що поки ми стояли на греблі, вона справді піднялась трохи.

— І вода прибуває і горе людське прибуває і де воно береться і звідкіля воно підходить — святий его знає!..

VI.

Ми ще довго стояли на греблі і розмовляли. Вода ще більше посиніла і почала темніти. Потемнів Батурин, померхли й руїни Розумовського палату.... Тільки млини шуміли як і раніш і безперестанно пінили своїми колесами чисту і ясну воду.

КНЯЗЬ ІГОР.

(Історичне оповідане).

Давно се було, років більше як 700 назад. По усій землі нашій не такі тогди порядки були. Менше людей було, менше було сел і городів. Та хоч і не багато було городів, алеж усі села і землі до сих городів тягли, до якого города належали ті землі і села — той город ними володів і порядок там давав. У городі збирали ся земські люди і раду радили про всякі свої громадські справи. А суд судити, боронити землю і рядити нею мусів князь, хоч деколи у важних справах радив ся він з вічем (радою) і зі своїм військом. А над всіми князями найстарший був великий князь київський. Такий був звичай і лад, та тільки самі князі не дуже сей лад шанували. Хоч і з одної родини походили, то все таки завидували оден другому, оден другого вбивали, аби забрати його землю. Бували оноді між ними і такі князі, що дбали про добро рідного краю, як осьби Володимир Мономах. Та таких було мало, а то найбільше князі знали, що між еобою гризлись. А щоби одностайно стати проти ворога за всю землю — того у них не було. А ворогів у той час, про який отсе оповідане, було не трохи. А найлютішим ворогом були дикі Половці. Дикий то нарід був. Жив він по широких степах у шатрах і на одному місци не сидів, а то туди то сюди переходив — то коням лучшої наші вишукуючи, то розбишацькі набіги на нашу землю роблючи. А чинили они нам біди не трохи і часто, набігаючи на наш край, палили і плюндрували і наших людей до себе у неволю забирали. Ходили їм на відсіч наші князі, та тільки рідко коли уміло йшли на ворога а по більший части одиноко з малими силами і через те й гинули часто, а як спільними силами йшли до бою, то били Половців тяжко.

Отже у той час, про який отсе оповідане буде, найбільше Половців ненавидів великий князь київський Святослав, котрий не раз і не два їх бив. Ся і 1184 р. зібрав ся він на Половців. Всі князі у купі на невірних пішли, тільки молодого князя новгородсеверського, Ігоря Святославича там не було. Післав був і до него старий Святослав зазив до умисного бою за рідну землю з Половцями, але що за скоро виступив в похід, а тут ще й відлига настала — то князь Ігор зістав ся дома.

А як дочувсь, що Святослав побив Половців, опанувало і його завзяте:

— Щож, каже, не князі ми, чи що? Ходім і ми, здобудемо собі чести і слави і покажемо ворогам, як нашу рідну землю займати.

Отже і звелів він молодому синові своєму Володимирови везти до себе військо з Путимля; звелів племінникові своєму поспішати з Рильска і випросив собі на поміч загон чернигівського війська. А зробивши се, подав звістку до свого брата меньшого, Всеволода. Молодий сей князь був, а лицар найславніший. Куди кинув своїм орловим оком, де махнув своєю дужою рукою, там ворог трупом поле встеляв, або втікав необзираючись. Сильний і в бою хоробрий був князь Всеволод, тай прозвано його за се Буйним Туром. То й шле йому Ігор таке слово:

— Брате мій коханий! Годі вже нам в дома сидіти. Чи не час би нам Половців пошарпати, щоби они нашої землі не плюндрували. А збираймо брате свої вірні полки, та рушаймо в купі на ворога.

І не забаривсь з відповіддю Буй-Тур Всеволод; повіщає він брата Ігоря і шле йому таке слово:

— Брате мій любий, коханий брате! Один ти в мене брат єдиний — оба ми одної крові, оба Святославичі! То сідлай брате Ігоре свої коні вороні, а мої вже сідлані, готові коло Курска стоять. І не первакиж мої Куряни у всяких справах. І знають вони всі дороги степові, всі яри і балки глибокі. Туго луки вони свої понатягали, шаблі поострили. Самі-ж вони, мов сірі вовки, гуляють полем, собі чести шукаючи, а князеви слави, слави добуваючи.

Не забарився і Ігор. Скоро зібрались до него і син його Володимир і племінник Святослав Ольгович та князь Рильський зі своїм військом. Прийшов і загін війська з Чернигова. Сам князь Ігор зібрав своє військо у своєму городі Новгороді Сіверському. Жінку свою Пріску Ярославну лишив він у Путимлі, а сам вступив у золоте стремено і всі рушили у похід степом.

Їдуть. От уже й Малий Донець блиснув бистрою хвилею. Глянув Ігор на ясне сонце і бачить: закрило ся сонце мов завісою чорною, темрява упала на широкий степ, на хоробре військо. І ржуть коні і дубки стають, воли ревуть у військовому таборі, навіть птахи боязно сновигають ся понад степом. Хрестить ся перелякане військо.

І питає ся Ігор свого війська:

— А що воно, братя, таке?

І відповідають, головами похитуючи. сиві діти, старі вояки:

— Не гаразд князю, не добра ознака! Щось погане се нам віщує.

Похилив буйну голову хоробрий Ігор і думає: А можеби ліпше вернути ся? І не проженемо бісурменів і не придбаємо слави воячкою?

Хоче князь бачити Дон великий, на небесне знамя не зважає. І каже він воякам:

— Братя милі! Що буде, то буде, що Бог дасть! Сідаймож, товариші, на свої добрі коні, та рушаймо до синього Дону. Хочу зломити списа свого на краю землі половецької! Хочу або на віки полячи в полі, або напити ся шелоном моїм води з чистого Дону. Або добути, або в дома не бути! Рушаймо!

І рушили далі. Донець перейшли і стали біля Осколу — Всеволода ждати. Та не довго ждали — скоро він поспішає до любого брата на поміч. Приїхав Всеволод, обнялись, поцілувались брати. Та не мають вони часу — скоро знов виступають а йдуть степом широким. Та не весела їм дорога була. У день чорні хмари сонце закривають, а в поли буря гроза завиває, птацтво дике лякаючи, звір вие та ворожий пугач у темряві пугає, смуток наганяючи своїм криком на хоробре військо. А військо йде та йде, ні похмурого неба, ні страшних ознаків не лякаєсь. Ось уже і рідну землю військо покинуло, вступило в безкраї половецькі степи, що куди не глянеш, як море простягли ся, і нема їм ні кінця, ні краю. Он орли степові літають високо, високо в горі над Ігоревим військом, клекчуть немов звірі на кістки, на кровавий бенькет кличуть; а по балках та по ярах вовки сіроманці квилять, проквиляють, задалегіть темний похорон над побитим військом хочуть відправляти.

А військо лавами урядившись грізно і мовчки йде все далі й далі у безкраї степи, шукаючи собі честі а князєви слави.

Післали розвідників перед військо у степ, довідатись, що Половці роблять. Вернули розвідники і кажуть князям: -- Заворушились Половці, зняли ся хмарою і не битими шляхами поспішають до Великого Дону; вози їх риплять ідучи, немов табун лебединий, по степу розложений.

І знову далі поїхали. Їхали через цілий день і ніч. Довго ніч тяглась, небезпечна ніч у безлюдних степах. А ось ранок заходить, ось зайняла ся зоря, заколисав ся туман понад степом, чорна галич прокинулась і загомоніла, закрюкала. Зраділи наші: в день все-ж краще бити ся. Простягло ся військо через степ, перегородило його червоними щитами, шукаючи собі честі а князєви слави.

А ось і Половці! Радісно скрикнувши, кинулись наші на них і побили. Сипнули Половці назад, а наші за ними навздо-

Товариство ім. М. Січинського від. 37. Р. Н. Союза в Скрентон, Па.

гін. Заворушив ся половецький степ, поспішаючись збирали Половці свої шатра, женуть свій товар тікаючи від наших. Та не втекли вони: наші розвіяли ся мов стріли по степу, ловлять бранців, беруть половецьке золото, парчу й шовк дорогий. Богато набрали всякої добичі, а половецькими кожухами й опанчами мости мостили по багнах та по болотах. Уся добич на військо пійшла, узяв собі хоробрий Ігор Святославич червоний стяг на білу хоругву та бунчук червоний з срібним ратищем.

Впала ніч на землю, захопило у темряву степи широкі. Дрімало у поли хоробре військо — далеко, ой далеко воно залетіло. А тим часом Хан половецький Гзак, як той сірий вовк, ганяє степом, збираючи свої розпорошені Половці; Хан половецький Кончак шлях йому виправляє до Великого Дону.....

В. Тимочко.

ЧОГОСЬ ТАК ТЕМНО.

Чогось так темно, хмари линуть
Такі страшні, десь ген з півночі,
В тьмах борці закуті гинуть,
Лиця понурі, сумні очі...

Кругом так тихо... З під блакиту
Мертвецький кістяк випливає, —
Під муром — жінку неодіту
Смерть милостиню наділяє....

На небі ясні зорі с'яють,
На дворі зимно, снігом росить --
У хаті дівчаки ридають,
Бо мама хліба не приносить....

ВОНА МЕРТВА.

Ось вона й мертва.

Він сидів неподвижно, очі його блукали без ціли, шукаючи за чимсь....

Боже, як він її любив! Вона була царицею в царстві любови. Так горячо, огненно і сильно, як він, ще мабуть ніхто не любив.

А тепер вона мертва.

І ніколи більше він не загляне її в очі. Він ніколи не відчитає уже з них, що вона була для него сонцем, довкола якого кружила земля. Він не буде вже вдихати в себе сеї запашної воні цвітів, яку він повними грудьми вдихав, будучи при ній. Очі її вже померкли для него, цвіти облетіли, зіваля...

А час ішов, минав.

І настав день, коли його туга почала шукати виходу із сеї пропасти, в яку він рад-би був вийти разом з нею. Настала хвиля, коли його серце стало шукати відгуку другого серця і він з тугою став вдивлятися в очі, які стрічались з його очима.

І він знов почув на собі жар тих очий, які його палили, пекли.

Та се лиш видалось йому так. Але чому воно йому якраз так видалось ?

По довгому роздумуванню він пригадав собі знов жар її очий...

Може бути, вона прийшла до него, щоб переконатись, чи він еще любить її, чи він забув про неї, чи — побачивши зівялу цвітку, відкинув єї.

А час ішов, минав...

І він знов почув тугу у своєму серцю. Йому знов пригадалась вона, почувсь її голос...

Се не сумовитий шум диких борів-лісів, не пісня бурливої ночі, се її голос, голос, що говорив йому, що вона безсмертна, що її любов вічна.

Він ішов. Ішов без ціли, ішов вперед себе, не оглядаючись.

Було темно. Дикий вітер гнав його все вперед, вперед, мов у бурю жене вітер легесеньку лодку.

Він чув і знав лиш одно: що в сю ніч загадка його життя буде розв'язана, що в сю ніч він стріне Долю, що дасть йому на все відповідь.

І знов попав він в задуму, яка мракою окрила його душу.

Та він ішов...

А по обох боках посувались поруч него дві жіночі статі, мов з мраки, які гляділи на него поглядом таким дивним, дивним....

І він неначе чув від сих поглядів якийсь дивний шепіт:

— Ходи до мене, ближше, а почуєш голос сеї Долі, за якою тут шукаєш!

Переляканий сими дивними голосами й привидами почав він утікати, аж зупинився в величавому храмі, де серед великого числа світел стояла домовина. Вона була відкрита а в ній — чудово гарна жінчина, мертва... Якась невідома сила приковувала його зір до сеї жінчини, якої уста, після його думки, могли дати йому відповідь.

Та уста сі були мертві і німі....

А очі, з яких він міг-би усе прочитати також були замкнені, мертві.

І в той час, коли його серце розривалось на часті від великого горя а його уста шепотіли слова „дай мені відповідь“ — він почув знапомий йому шелест і.... побачив перед собою жінчину, що вставала з домовини.

Він пізнав її, пізнав її образ. Се була вона.

Вона протягнула до него руку і вдивилась в него своїми живими очима.

Він чув на собі її віддих, що обвіяв його якимсь могильним холодом, що зморозив його цілого.

Еще хвиля і він почув, що його рука костеніє, усі члени стигнуть а очі замикають ся....

Він те почув. Він зрозумів, що кінець наближається...

Його вхопив шалений вихор, вокруг роздавались звуки похоронної пісні і мрачний сумрак ночі став оповивати його... на віки.

З російського переклав Е. Гвоздик.

НІ РАЗУ НЕ ВДАРИВ.

(Образок із судової сали).

Президент суду подзвонив і велів вольному прикликати обжалованого Грицька Чепігу. Грицько Чепіга, мужик середніх літ, в подертий свитині, з позагинаними в кишеню полами і в заболочених чоботах. Війшовши на салю він поставив палицю і полуденок у хустині в кут біля дверей, витер ніс, поправив розчіхане волосся на голові і держачи перед собою в правій руці виполовілу велику кучму став поволи приступати до стола. На такому суді він ще не був ніколи. Раз позивався з Мариською Синицею за ганьбу, але то було в малім суді, там сидить лиш оден „сендзя“, що заєдно носом форкає, а тут суд великий. За столом сидять чотири „сендзі“ в довгих халатах, наче рабіни, тай у шапочках наче в берлитках, дальше якийсь панич за паперами, потому якийсь пан в окулярах з червоним ковніром... Грицька напав страх. Нікого тут знайомого.

Ага! Там сидить „вобронця“. Він щось балакає з тим червоним паном. Певно на нього змовляють ся. Ото правда на світі! Взяв вісім срібних, та коби хоч словечко сказав, обізвав ся. Не дармо він сказав, що Грицька мусять замкнути, а коби хоч не дали великої кари. За те і вісім срібних узяв. За щож кара, коли він нічого не винен, бо не вдарив ні разу?

Грицькови зробило ся жаль: всі його кривдять... по що його тятають по протоколах? Нині втратив днину, тай не знати, чи заплатять, бо від Варварки нічого не візьме, то жебруча баба. А найгірший жаль до „вобронця“... взяв гроші і навіть губи не отворить.

Ті думки перебив йому президент і прикликав його ближше. Грицько приступив і аж тепер завважав на столі розп'яте, перехрестив ся і поцілував хрест. Йому стало відрадно на серцю. Ще є якась правда на світі. „Вобронця“ бреше, що мене засудять.

— Як називаєш ся?

— Та Грицько.

— А ще як?

— Більше ніяк.

Президент нетерпеливить ся.

— Кожий чоловік має ім'я і назвиско.

— Я не маю ніякого назвиска, що мене має хто називати!

Оден член суду кинув питане :

— А як пишеш ся ?

— Чепіга пішу ся.

— От видиш ! Кілько тобі років ?

— Або я знаю. Може буде сорок без двох. а може й то ні.

— Ну, ми тут маємо твою метрику.

— Стали питати за місце уродження. Грицько обставав при тім, що вродив ся в „нашім селі“ та по довгих питаннях сказав, що всі люде знають, як їх село називає ся.

Молодий панич прочитав акт обжалованя. Грицько розумів лише, що за нього бесіда, бо згадуєть ся і його батька, маму і Варварку, ту шельму, що через неї терпить, а більше нічого. Читали по панськи, тому він решти не розумів. Підчас читаня дав волю думкам. Нагадав собі, що треба було ще раз понакривати ліпше стіжки, а то всьо замокне, заки з ним зроблять ту „комедію“ і пустять до дому.

— Чи ти розумів що тут читали ?

— А-я...

— Почуваєш себе винуватим ?

— А-во ! Я нічого не винен.

— Таж Варварка лежала два місяці в шпитали.

— Та най лежить і три. Щож така жебрачка має робити, як не лежати, аби йно їсти дали. Або вона журить ся за господарство, чи що ? От дармоїд.

Але вона була хора, так казали доктори, ти єї набив.

— Або доктори виділи ? Я присягну сто раз, не раз, що єї ні разу не вдарив. А бігме !

— Вона каже, що ти крутив єї руки патином.

— Та най каже ! Най не краде ! Я єї лише пострашив, аби сорочку віддала, але я її не бив.

Чи так було, як тут писано ?

— Або я знаю ! От понабріхували на мене, що хотіли !

— Хто понабріхував ?

— Та вже не хто а той, що писав ?

Усі засьміялись.

— Ну, оповідай, як то було ?

Та як було. Моя жінка, шануючи день сьвятий і сонце і високий найяснійший кримінал, понавішувала на плоті шмате. То було ще зза літа, погода була, не така пльота, як би от нині, пхі ! (Він витер ніс і обтер пальці до холяви). Мене не було дома, ходив до двора, бо ялівка зірвала ся. Маю Богу дякувати, свою

худобу, дві корови, аби здорові були, ялівку трилітну. Над нею то моя баба розпадає ся як над дитиною, звичайно, своє ховане.

— Не плети мені дурниць за ялівку, лише кажи, як ти Варварку побив?

— А Бог би її побив і сьвятий Антоній Берладинський. Я її ні разу не вдарив!

— Та як то було з тою сорочкою?

Ото-то-то, добре пан кажуть. Та я мушу говорити з кінця: я був у дворі з ялівкою...

— Чи ти цілий вік просидів у дворі? Кажи, як ти вернув?

Як я вернув, то сорочки вже не було! Жінка наробила крику! Я пустив ялівку і побіг за нею.

— За ким, за сорочкою, чи за жінкою?

— Та чого я би біг за жінкою, а-во, за Варваркою! Жінка каже, що вона йно вийшла з обійстя і потягла з плота сорочку.

А жінка виділа?

— Я там знаю, чи виділа!

Ну, і щож?

— Та що! Я здогонив бабу: віддай кажу сорочку, а вона присягає ся, каже, що ні тай ні! Ходи кажу, сюда; взяв її за руку тай зятагнув на обійсте: що, гадаю, буду публічити ся з такою на улиці. Шукаю, шукаю, обшукую, як у воду вкинув, нема.

— То вона певно не брала, коли не знайшов.

— Ага не брала, а хтож узяв? Вона лише сховала, що лихий знайде, вона чарівниця, все село знає, з чортами кумаеть ся.

— Не плети дурниць!

Ціле село то пошлюбує. Я зятагнув її до комори, тай молю: віддай, кажу, нічого не буде, ні тай ні; як зятяла ся, то як той пень!

Ну, і щож далі?

— Та більш нічого не знаю.

— То я тобі доповім. Ти взяв два патики, вложив між них бабину руку одну й другу, звязав шнурком і скрутив так, що баба аж зомліла з болю.

— Або то хто видів? Чи має вона хоч одного сьвідка? От пострашив її троха тай годі.

— То вона зі страху хіба вилежала два місяці в шпитали?

— Ато раз, а щож такий нездарі й робити більше на сьвітї, як не лежати! Вона була-б там цілий свій вік пролежала, як би були пани не вигнали неробу.

— Мудруй, не мудруй. а таки ти їй так справив, що аж відлежала! Пани доктори казали, що вона була з того хора більше як трийцять днів, ось почувеш зараз!

Чепіга не казав більше нічого. Він мняв свою стару кучму в руці.

— Не маєш нічого більше на свою оборону сказати?

— Певно, що маю „воброньца“, вісім срібла дав, а-я! Я ще в праві не був ніколи!

— Отже скажи: почувасш себе винуватим?

— Ні, бігме Боже, сто раз присягну, а не раз, що її ні разу не вдарив!

Чепіга складає пальці на-вхрест і йде до хреста.

— Чекай! Іди й сідай собі там на лавці, почувеш, свідки говорити будуть!

Чепіга плюнув крізь зуби. Обернувшись і йде до лавки. По дорозі до адвоката півголосом:

Чому пан за мене не обізвуться? А в душі подумав: А би тобі мої вісім срібла боком вилізли! Як я маю сам за себе робити „тлумачене“, то на дитька мені тебе було!

Він сідає на лавці і розглядаєся по салі. Вдивився в портрет цісарський.

— Овв! думає, що се? Хиба-ж не найясніший пан! З роду не бачив! Дай му Боже пановане, аби я лише з тої біди вибрався.

Єго думки перервало що інше. До салі ввійшла стара Варварка, пошкодована. Була се бабуса висше шістьдесять літ. Стара з поморщеним лицем, начеб хто шкіру ниткою постягав. З під брудної шмати, що нею завинула голову, вилазять космики сивого волосся. Свити́на на ній обідрана, стареча. Вона підпираєся костуром і трясєся цілим тілом. На салю входить з костуром. У неї дрожать губи, які стараєся вдержати при купі. Ніс кривий, звисає гет понад горішню губу.

— Приступи ближше!

Варварка приходить до стола. Одною рукою опираєся на костурі, другою держить ся стола, аби не впасти.

— Тебе зовуть Варваркою Пастернаковою?

— Так, а-я!

Що, не можеш стояти?

— На силу стою, та не вистою!

— Возьний! Подати бабі столець!

Варварка сідає поволи опираючись поза себе до стільця рукою.

— Кілько тобі літ?

— Буде ось на Різдво 50 літ?

— Ов! так мало? Ти визираєш висше як на шістьдесять.

Злидні побили, злидні, біда присіла. Було і в мене не те! Був чоловік, та землі троха, були діти, все минуло ся. Дітий поховала, чоловік розпіячив ся з тугу, все прогайнував, та його на останку дерево в лісі убило. Все пішло марно, не годна була ні хати вратувати, ні ґрунту. Я опинилась під плотом. З початку поки була сила, я працювала, а відтак сила, що чоловік не вибив, лишила ся на людських загонах, і я пішла з торбою. І собаки беззубої ніхто не хоче держати. Тепер і хліба, що випрошу, не годна вкусити.

Стара махнула дрозачою рукою і втерла слези з очий.

— З чого-ж живеш?

— З прошеного.

— І з того, що вкраде! — відзиває ся Грицько з лави.

— Мовчати! — гримнув президент, — а то зараз кажу замкнути!

— Бог мене за те не скарає, щоб я чуже рушила. На мені нема чужої волосинки!

— Ти не слухай, що він буркоче, а вважай, що я тебе питати-му! Ти знаєш того чоловіка, що там сидить?

Бабуся оглядає ся.

— Знаю, від дитини його знаю, та най йому Бог того не тямить, як він мене скарав!

— Він тобі який родич?

— Та де, то богач а я жебрачка!

— Не маєш до него якої злости, так, щоби ти аж неправду могла сказати?

— Най йому Бог простить, як я йому простила! Я буду казати щирю правду, так як на сповіди! Не довго мені вже гараздувати! Треба буде Богу вирахувати ся з кожного кроку!

Ну, то будеш присягати! Стань перед хрестом і піднеси три пальці в гору та говори за мною.

Грицько схопує ся з лави і біжить до стола.

— Я прошу цісарського, тай панського „паліграфу“ не дати її присягати?

— Чому?

— Бо вона чарівниця, вона відьма. З чортами знає ся, в Бога не вірує. Вона молоко коровам людським відбирає.

— Марш, дурню!

Грицько, вертаючи до лавки, бе себе руками об поли.

— Ото раз! Гей, гей!

— Президент до Варвари, що не може собі дати ради із пальцями і на силу придержує лівою рукою пальці правої.

— Я..

Варвара мовчить.

— Ну, говори-ж! Я.

— Ну, ну, я.

— Присягаю.

— Сто раз, не то раз.

— При-ся-гаю. Повтори кожде слово за мною!

— Ну, присягаю.

— Господу Богу.

— Господу Богу, а кому-ж би іншому, таж без его волі сьвятої...

Президент нетерпеливить ся і стукає ногою об поміст.

— Всегомучому.

— Так, так... повторяє Варвара хитаючи головою.

— І всевидючому.

— І всеїдущому.

— Чисту присягу.

— Чисто присяду.

— Що о що в судї.

Що о що в судї.

— Питана буду.

— Пити не буду... Де, де, де, мені аби на кавалок хлібця, а не то на горівку! Куди мені, аби я єї не виділа, най єї пе той, що на сьвіт не може...

Президент стукотить ногами з нетерплячки.

— Скажу циру правду!

Скажу циру правду!

І нічого більше лиш таки правду!

— Варвара мовчить.

— Ну, повтори. І нічого більше лиш тільки правду.

Нічого, лиш правду.

Так мені Господи Боже помагай!

— Най ему Бог не памятає моєї кривди!

Президент і Варварка сідають знеможені на свої місця.

— Тепер скажи нам під тою присягою як то було?

— Коли?

— Та коли! Тодї, як тебе до комори брав!

— Та як було! Я прийшла за прошенням хлібом на его.. вобісте. Бодай мені було ноги покрутило, заки я там ступила. Та чи я сподівалась такої напасти? Его лихий напутав, не інакше! Его молодиця дала мені шматок хліба, я подякувала, змовила молит-

ву, як водить ся, тай іду дальше! Йно я за ворота, а він... во, летить за мною, як опир...

— Ти з ним добре знаєш ся, а що, я не казав? — каже Грицько. Він дивить ся на свого адвоката розрадуваний. Ось піймав стару на брехні! Присягала ся, що не чарівниця, не відьма, а сама каже, що з опирами знає ся! Та чому той бісів адвокат і рота не відчинить? Заложив якусь кульбаку на ніс тай бавить ся якимсь патичком, а ногами заєдно витягує попід стіл, як ткач. Не вже-ж так боронять людей? Ото мені нараяли „воброньца“.

Стали ще щось читати, чого Грицько не розумів, а відтак встав той пан з червоною обшивкою і балакав, балакав, показуючи рукою на Грицька. Грицько хотів вже втекти. Чого він від него хоче? Перший раз в життю его бачить, а так напосів ся.

— Бігме, які то люди на сьвітї бувають. Ні коня я ему не вкрав, ні межі не переорав, ні шкоди в поли не зробив, а он як „дзєпає“! Ну, і ему вільно всьо, а християнин, коли йно рота отворить, то зараз мовчи, бо до арешту! А мій „воброньца“ то сидить як намальований, бодай его малювало.

Ось прокуратор скінчив балакати. Ну, слава Богу! Грицько відітхнув тяженько і перехрестив ся. А що тепер буде? Ади! і мій „воброньца“ встає. Ну, прецінь нагадав собі. То не міг ти трохи скорше, чим тепер? Мене тут розпинали, а він іно ногами під столом змахував, як ткач. Ну, балакає бо, балакає, та чорт його зрозуміє. Грицько й не слухав. От шкода й слухати. Він задумав ся важко над тим, що тут робило ся. Тай не дійшов до жадної конклюдії, як „воброньца“ скінчив.

— Овва! От, небоже, знеміг ся! І то має бути за вісім срібних! Боже! Боже! Я моїй сусіді Фесьці як би дав пять шісток, то би цілу днину перебалакала, мололаби язиком, як вітрак. Тай як вона балакає! Ніхто в селі не здержить єї на язик! Тамтій то заплатили би, аби не балакала. Єї сам чоловік дав би за те богато, аби йому не тарахкотіла над головою, а тут плати кєрвавицю за те, аби говорив десять слів. То всьо ті пани повигадували тих „вобронців“ і ті суди, ніби то цісарські, бодай так! Та би хоч сказати вмів до ладу, а то балакає всьо, лише не те, що треба. А чому він не сказав, що вона чарівниця, відьма, що вона дійсно вкрала сорочку, та лише підкинула? Ну, і за таку має бути кара? Я розумію: кара за побите, ну, то розумію; а я би й малої дитини не вдарив.... та я єї ні разу не вдарив, скарай мене Боже, але пострашити, то й того не можна? Ов, а то як? Та за свою працю й упімнути ся, ні пошукати не можна? То хіба роздати всьо дідам он таким, а сам пійти з торбою тай

людські сорочки красти? Та як би я мав іти за прошеним хлібом, то на що мені було працювати, гарувати, крайцар до крайцара складати... податки платити, ліпше було відразу. Ось сего року то я податок заплатив гет до чиста. На податок бика продав. Та що мені з того прийшло? Та правда купив пару чобіт до хати і козушину, але таки за податком пішло більше, як пів бика. То то шістьдесять срібла, як золото взяв. А можна було й більше взяти. Добре мені жінка говорила, аби притримати до ярмарку Покрівського. Був би певно взяв більше, бо товар пішов страх у гору; я бояв ся, аби ярмарки не позамикали (то також паньська напасть з тим „контрамасом“.) Каже, худоба гине. А тобі зась, най кождий пильнує свого. Як би я був перечекав до ярмарку, був би взяв що найменше вісімдесять. Та ще з додатком. Не шкода то двацять срібла? Було-б „акурат“ за що поставити шіпчину. Шіпки мені конче треба. З шопи зроблю стаєнку, бо сего року сподіваюсь під Великдень двоє телят. Ей коби то бички Бог дав. Не продам за жадні гроші, мушу вигодувати на воли, будуть ладні гроші. За три роки, дасть Бог здоровля, буде можна взяти двіста, як дріт... то зараз куплю ниву... отта, що в межу під лисою горою у Івана, тож то би придала ся, аж просить ся до моєї. От би спарувати. З Іваном щось не конче добре... щось дуже з нашим Іцком покумав ся.

Грицько став усміхати ся сам до себе.

— Ті дві верби, що на межі, зараз вирубаю... то ні на що! Там лише воробці гніздять ся та ячмінь випивають. Як би Іван був добрий ґазда, то бувби їх давно вирубав. Та він то розуміє?

Грицько так заглибив ся в свої господарських міркуваннях, що забув і про Варвару і про розправу і місце, де він є. Він бачив себе на стіжку, що его треба було конечно ліпше вкрити, чим на лаві обжалованих. Аж відчинили ся двері і вийшли ті самі пани з другої кімнати. Они позакладали берлитки на голови, а оден із них, той, що найбільше Грицька допитував ся, сказав:

— Послухай вироку!

Всі що тут були, повставали. Встав і Грицько.

— То вже відай буде кінець! Треба буде чим скорше їхати до дому, бо як стіжки позамакують, то тоді буде празник!

Грицько знов був при стіжках і не слухав, що балакали.

— Розумів ти?

— Певно, що розумів.

— Отже маеш три місяці криміналу за побите Варвари.

— Три місяці криміналу за побите? Я-ж єї ні разу не вдарив, вона бреше всьо. Прошу пановів, я бігме, от най пан „вуйце“ скажуть: я ще моєї жінки не вдарив від шлюбу, не то що.

За що-ж мене до криміналу за побите? Ого правда! Гей! гей!

— Чуеш, Грицю, ти міг дістати більше як рік, бо за таке побите цісарська кара від року до п'ять, розумієш? Та ми мали над тобою змилюване, що ти... дурний, розумієш? Ну, що-ж приймаєш кару?

— Як я можу приймати, коли я її ні разу не вдарив, я завдаю ся на рекурс.

— Нема рекурсу, бо ми тобі дали менше, як найменша кара.... розумі?.

Ото правда! То вже бідному чоловікови і рекурсу нема?

Нема, нема! обзиває ся „воброньца“.

Грицько подивив ся на него і страшенно розлютив ся. От дивіть, і той, що повинен за ним постояти, і той каже, що рекурсу нема.

— Ну, Грицю, каже президент, кажи, як, бо нема часу даремно балакати. Приймаєш, чи завдаєш ся до Відня?

— Нема причини йти до Відня, — каже „воброньца“, що тепер прийшов до Грицька на середину салі. — Приймай, Грицю, кажу, бо як он тамтой пан зробить рекурс, то тобі більше вліплять.

— Ну, Грицю, питає президент.

Та вже приймаю, коли така кара божа на мене, та може би трохи менше.

— Не може бути менше. Підеш зараз на кару.

Та може би аж по жнивах?

Ого, та до жнив ще більше, як вісім місяців. Підеш сидіти зараз. Возний!

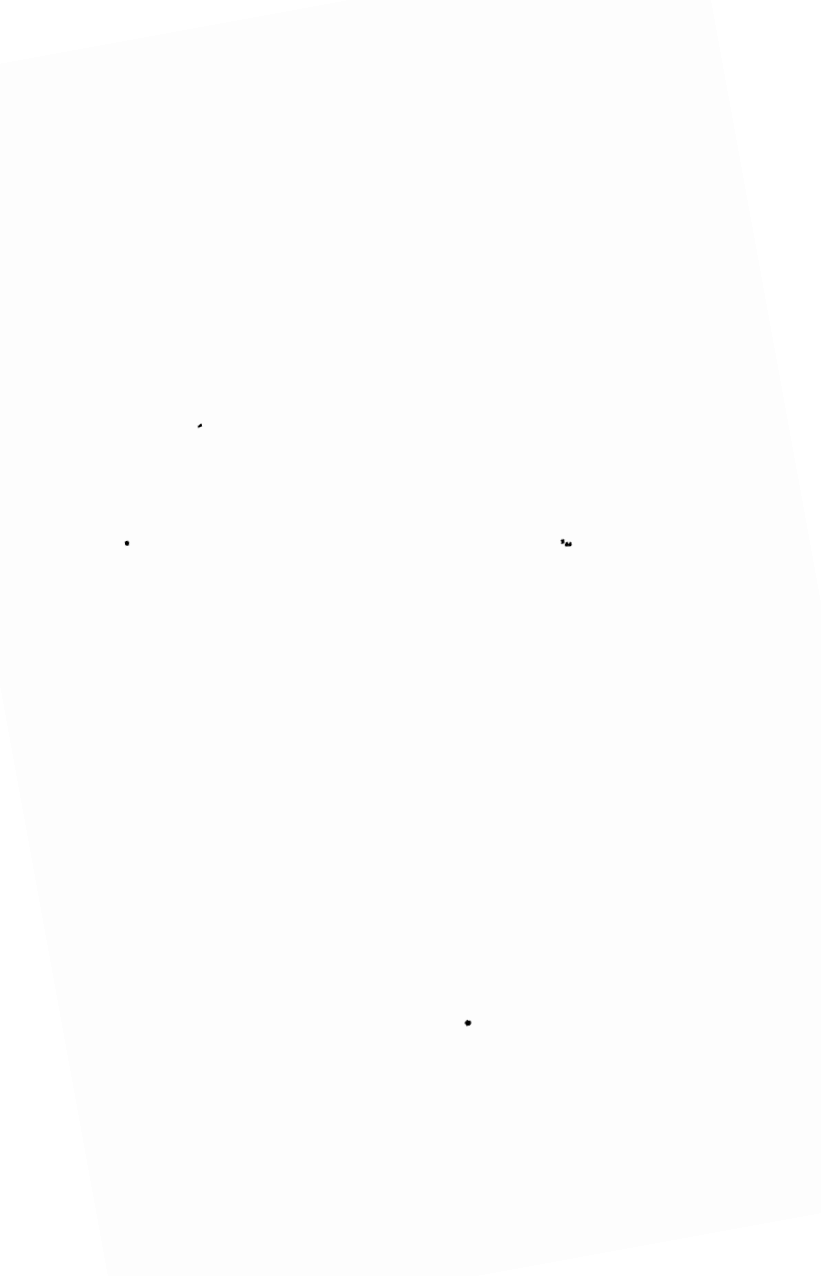
Возний бере Грицька і веде за двері.

Ото справедливість! Гей, гей, три місяці за такого дідо-вода, за жебрачку. І вісім срібла стратив! Та ще аби її хоч раз ударив, то би мені жалю не було!

Головний Уряд Руського Народного Союзу.

Що діє ся на Вкраїні.

На Вкраїні, на Подолю
Там люд плаче на злу долю;
Плаче, плаче, нарікає
Лучшу долю здобуває.

Бо обсіла там голодня,
Дармоїдів чорна сотня,
Як опирі всі лопочуть
Неситії — і кров точуть.

Всякі датки оплачують
І так спокою не мають,
Бо тирани аж скрегочуть,
Спокою дати не хочуть.

І люд бідний піддаєть ся.
Мусять бути, їм здаєть ся,
Всякі гнети, недостачі,
Кривди, скарги, жалі, плачі.

Бо темнота місце має,
Міліони сном дрімають,
Та небавом все змінить ся
Горе люду чей скінчить ся.

На востоці єсть країна.
Там їх криє хмара сина,
Тиранів завязятих клятих,
Що завзялись рабувати.

Живі груди роздирають,
Ранять серце, розбивають,
Але годі кров живую
Виссати як воду тую.

Серце знова оживає
І сьмієть ся і сьпіває,
Дух з грудий не улїтає,
Жива душа не вмирає.

Дух живучий рвесь до бою,
Рвесь за щасте, рвесь за волю,
Не спинять його тортури,
Ані тюрми сильні мури.

Ворог його не погубить
Мільйони кличе, будить,
Його голос всюди чути,
Він хоче долю розкути.

Не ридає хоч біль чує,
Куди правда, там прямує,
Родить силу, слези губить,
Знає добре, що не зблудить.

Не пора! нам вже брататись
З тим, що хоче кров з нас ссати,
Не пора! нам вже служити,
За тиранів свій піт лити.

Час приходить розсудити
По заслузі заплатити,
Час скинути ярма, гнети,
А стреміти раз до мети.

Най не журяться тирани
Хто до бою за нас стане.
Покажімо нашу силу,
Що ми можем в кожду хвилю

Взнести прапор наш у гору
Згромадитись до табору
Та прогнати злидні свої.
Лиш нам треба більш героїв!

М. Саламандра.

MERIDEN, CONN.

Щ А С Т Ї.

Дві сумні душі йшли до зьвізд, в погоні за щастем. Обі молоді і сумні.

По дорозі стрінули сивого старика, котрому праця поорала чоло. В очах старика жеврів молодий огонь і великанська віра.

— Чому ви сумні душі та куди йдете? — спитав старик.

— Ми ссали смуток з грудий матери — землі. Життя засипувало нам очі піском, в грязі бачили ми красу і сьвятощі і тому втомили ся молоді крила, що рвали ся колись до сонця а у нас лишилось тільки велике бажане щастя. На землі щастя нема, тому йдемо за ним до зьвізд. Воно має там бути — так казали віщуни.

— Щастя нема ні на землі, ні на зьвіздах — воно у наших душах. Шукайте за щастем не на зьвіздах а в собі — сказав і відійшов.

Душі вернули на землю.

В тиху, блакитну, місячну ніч, пересякну вонею акацій і розцвітаючого жасміну й бозу блукали по парку упоєні собою, цілим сьвітом і сею місячною ночью, що посиляли їм поцілуї і одурювали змисли.

З трави та клombів ішли до них дивні, солодкі пахощі.

Йшли серед тиші літного вечера, пригорнені до себе. Вона з великими замраченнями очима, що зводять, якими вдивляла ся в місячний круг; він з похиленою головою — упоений...

Перед хвилиною сказав її усе...

І вона йому...

А потім... потім... він цілував її сьвіжі уста, ясне волосє і замрачені, мліючі очі...

А тепер йдуть пригорнені до себе і розмовляють очима...

Рожевий цвіт паде їм на голову...

— Де щастє? — спитав серед вечірної тишини якийсь знакомий голос.

— Щастє в душах наших — відповіли обое.

А опісля, коли загудів осінний вітер і прийшли заводи життя, коли судьба, розірвавши їх від себе — знова злучила їх разом, прийшов знов старик і спитав:

— Де щастє?

— Нема щастя! — відповіли душі.

— Чи шукали ви його в собі? — спитав старик.

— Шукали і знайшли та воно коротко тревало а потім згасло і нині лиш жаль заливає наші душі.

— Чому не шукаєте загубленого щастя?... Може ще найдете його...

— По що ?

— Щоб знов втеряти його або цілком не найти ?

А старик відповів :

— Шукайте щастя ! Стремліне до щастя є уже щастем !

П о р а .

Часи минали, віки минали,
Вкраїна стогнала в тиранським ярмі.
Стогнав наш нарід, стогнав та плакав
В московській і ляцькій тюрмі.
Носив кайдани нещасний край той,
Носив люд — скутий нога до ноги,
І лилась кровця із того люду
А нею впивались прокляті враги !
Впивались ся кровю (неситі !) съвятою
І пили до схочу, лили без ліку !
А ми чекали, мовчали..... доки
Нарешті ми сего діждались віку...
Вкраїно мила, Вкраїно ненько,
Чи й се нам століте мовчанем витать ?
Чи в сім століттю, нене рідненька,
Не час вже тиранам — „здоров будь“ сказать ?

* * *

Пора мій краю, пора народе
Здобути свободу, вона нам съвята !
Пора гукнути аж під неба зводи;
— Вкраїна свободна, Вкраїна вільна !!

Заступники Головних Урядників Р. Н. Союзу.

Юрій Хіляк
Містоголова

Петро Кирилюк
Заступник писаря

Антін Каня
Заступник скарбника

Петро Середницький
Заступник організатора

.

.

.

О. Ю. Федькович.

Безталанне закоханє.

I.

Не то що наше село, а на цілу славу Буковину, коли найшов ся такий хорошиий парубок, як той Тодір Дугай, або красша дівчина, як тої старої удови Гребенихи дочка, Олена, то я вже не хочу називати ся іменем, або брехачем. А що Тодірко з Оленочкою собі кохали ся, то своєю дорогою йде; да як же їм і не кохати ся, коли сусіди собі, де ще й близькі були. А то сусідам лиш кохати ся, бо так панотчик наш православний у церкві навчають. Чи як кажете?

З рештою, як вони там кохали ся, чи дуже, чи так лиш — не мені се розбирати. Але те знаю ретельно, що Тодірко з Оленою не могли якось удати ся. Тодір був парубок тихонький, звичайний, щирий, був одно лиш в думках та в гадках. Олена знов дівчина жартоблива, обмівна, нестановита, як тої метеличок в літі. Задуману з роду-віку ніхто її не бачив. От такі се були коханки Тодірко з Оленою.

* * *

А стара Гребениха богачка була: фудульна, обрахована, з масним язиком, як то кажуть. Сьвічку до церкви не понесла, часточку не дала, мисочку не поклала, а проте лице своє перед людьми так знала обмити, що то! Вона все була „бідниця:“ у неї бжолі не роїли, ні корівки скороми не давали, ні з овечок вовниці не встригла — вона зовсім безталанна була. А тут нишечком так і сьмієть ся з дурних людей, що її було жалують.

Лиш одна душа на сьвітї мала у неї і ласку й пошанівок: стара баба Ція, що зерном ворожила, та в зьвіздах смотрила: і днюють і ночують було в купі, та по цілих ночах вистоять порозплітані в садку, лічучи та викликаючі ясні зорі. Ще й не повечеріло гаразд, а Ція сидить собі вже при каганці на печі та зерном розсуває: Гребениха коло неї.

— А що там паде, любко?

— Хиба я вам коли правду не сказала, зазулько? каже ворожка; „у серці колач, на порозі колач, в хаті гість, а се у мене старости любко. Лиш осьде, з лівої руки, трохи жаль, але то нічого — минеть ся. А отсе зять багатий, з під сонця: і ко-

лач, і радість, і борзо — бо плоту нема: як не буде сеї осени весіля, то в лице мені наплюй!

— Се-ж у мене ще дівчина молода, каже Гребениха, а мушу віддати, щоби вже того Дугайшиного раз позбути ся. Учепив ся, тітко, дівчини, як репях кожуха — ні суди Боже!

— А дівчина-ж? питає ворожка.

— Дівчина й гадки не має. Я кажу до неї: „Коли хоч, то йди за Тодора; я тобі не спераю.“ — А вона: —

— Мамо, каже, коли-ж бо він такий тихий! Я-б за ним бувши знудила ся. —

— Любка моя! — рекнула ворожка.

— А тут бесід по селу вже повно! Журить ся Гребениха.

— Знаєш, жоно добра, що я гадаю учинити?

— Кажіть, ластівочко!

— Хочу віддати свою Олену за Угринчукового Митра. Я вже й з старою зговорила...

— А відтак же?

— Завтра сватати ме.

Се ворожці вода на лотоки.

— Дай Боже таке чути — каже. — Я вже вам давно хотіла те казати, та не сьміла. Я, любко дуже несьмілива з роду!

— А що отсе тутки паде? — питає Гребениха, справивши пальцем на купочку зерна.

— Та отсе, крішечко, се — гріб, але з лівої руки, то чужий... Далі ще до того й бідний, ні мисочки коло него!

* * *

Доки ворожка ворожила, а на дворі зорешливо да тихо: нічого не чути, тільки Дністер гуде, та соловейко свище. А в садку під вишнею, що білим цвѣтом так і припала, стоїть Тодір з Оленою. Тодір плаче; Олена скубе вишневу квіточку в шматочки.

— Я згублю ся, каже Тодір.

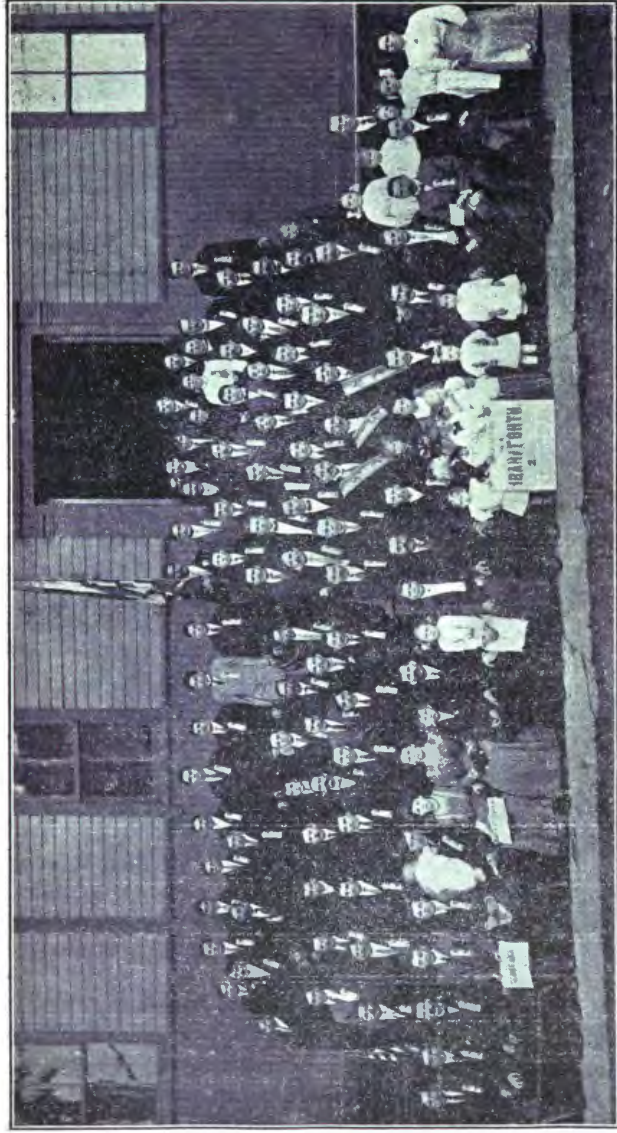
— Який бо ти незвичайний Тодоре! — каже Олена. — На що собі такі гадки до серця приводити, коли я тебе люблю.

— Ув-одно каже, що любить, а за другого йде! дорік парубок гірко.

— Або так не буває, — каже Олена сьміючи ся, що хоч повінчані а з другими кохають ся?

Тодір подивив ся пильно, покрутив головою та й пішов. Дівчині й „добраніч“ не сказав.

— Іди, коли нерозумний! — промовила вдовина дочка згорда; махнула рукою та й пішла в хату.

Товариство ім. Івана Гонти від. 2. Р. Н. Союзу в Скрентон, Па.

.

.

II

У старої Гребенихи в хаті вінок плетуть да бояр збирають,
а Тодор ходить собі понад Дністер, та в сопілку грає. Грає, а
дрібні сльози так його й обливають! Заток сопілку за пояс, та й
засьпівав:

Ой засьвіти, місяченьку,
Да й ти, зоре ясна!
Ой в лузі, в лузі,
У лузі пшениця —
Там дівчина прекрасна!

Пшениченьку дожинає,
Все в гору да поглядає:
Ой чи високо,
Ой чи далеко,
Сивий сокіл підлітає!

Літає-ж він да літає,
В кватирочку зазирає;
Ой сію руту,
Ой сію руту —
Ой подай, душко, руку!

Рада-ж би я ручку дати,
Не зволяє стара мати:
Ой взяла мати
Нелюба до хати —
Годі рученьку дати!

Ой відсунь ся, дівча любе,
Да відсунь ся від нелюба:
Зайду я з луга,
Да забю нелюба! —
Да як того голуба!

Ой чи забеш, чи не забеш,
А серденьку тугу завдаш:
Сідай на коня,
Виїзжай із двора —
Ти не мій, я не твоя!

Ой їду-ж я до Дунаю,
Да став же я да гадаю:

Ой гаю, гаю,
 Ти тихий Дунаю —
 Я тонути в тобі маю!

Да за марну причину,
 За невірну дівчину;
 Ой гаю, гаю,
 Ти тихий Дунаю —
 Що я в тобі потопаю!...

Пішов домів. А дома молодший брат уже дожидає.

— А ви де були, бадічку?

— Прохожав ся; або таке?

— Да нічо, бадічку; Олена приходила кликати вас у бояри.

Тодір нічого на се не відповів, пішов у хату. Стара Духала сиділа за кроснами, ткала сукно. Да як поглянула на Тодора, аж човник з рук упав.

— Синку мій, а тобі що?

— А що-ж би? — каже — нічого!

— Та же ти почорнів, як та головня!

— Так вам видить ся, мамо, я однакий.

Стара далі ткала, а син пішов у комору, на весіля збирати ся. Ще й братіка молодшого покликав, що-б йому поміг.

* * *

За дві години Тодір був убраний, готовий. Черевики на нім брижовані, волоські: ногавиці білі: сорочка рантухова, золотим хірем да мирсою вишивана; пояс браний, Боянський; за поясом ширинька; на шиї хустка шовкова; на голові кресаня в самих павах да в йорданах волоських, що на цілій Буковині такої мабуть не було.

Вийшов з комори. Кучерики русо-золсті, пишно зачесані, повили ся по головиці, засіяли мов золото. Він підійшов до нечечки своєї старої, став, дивив ся на неї довго, відтак поцілував її долоню, та й уклонив ся низенько. — Ненько — каже — „благословіть!“

— А куди, синку? — питає стара, — на весіля?

— На весіля — каже.

— Божа тебе мати благослови, душко! Да не бари ся дуже; я сама в хаті!

— Ба я може й забарю ся, ненечко.

— Нічого, синку, нічого. Лиш не тужи так дуже. Не судило ся, душко: що-ж робити?

Він тогді сплакав. А братік молодший Василько як не кинеться йому по-за шию: — Бадічку, — каже — братіку мій до-рогий! куди ви отсе йдете?

— На весіля, Васильку.

— А мені все здаєть ся, що я вас більше не побачу! Тодірку, бадічку, братчику мій рідний!

Тодір поцілував хлопця в чоло, перехрестив, пригорнув до серця.

— Васильку, — каже — я забарю ся, не лишай неньку.

* * *

Пливе Дністер, тихий, як той руський нарід, широкий, як його думка, глибокий, як його рани. По тім боці Галичина, по сім Буковина. Вечер був тихий. В Хрещатицькім монастирі дзвонили на вечірню, місяць сходить поволи. Зійшов, засьвітив, засіяв, цілу Буковину золотом поволік. Соловейко сьпівав у лузі.

А в лузі стоїть зелений явір, обняв молоду калину, пригорнув до себе. Стара верба нахилилась над ними, знай та ненька рідна над своїми діточками. Дівина здоймила золоті та пахучі свої кити д' горі: коло неї постелив ся зелений барвінок, пригорнувся-притулив ся, задумав ся. Пишна черемшина вимахує білими своїми вітами, знай та багацька донька писаними рукавами, а кучерявий дуб стоїть та сьмієть ся мабуть до тої фіялочки, що йому на корені зацвила. Високими та широкими Дністровими берегами постелились шовкові трави молоденькі, а по них ходить парубок хороший-прегарний, ходить та в сопілку грає. Се був Тодір.

Грав він довго — раз весело, що аж серце тріскало, а відтак знов сумно, тужливо. На березі стояв білий камінь: він сів собі на тім камені, поклав кресак та сопілку біля себе на мураву, склонив голову на руки, задумав ся. А з села чути було музику, що грала у Олени на весілю.

„Що сей сьвіт, що його віра, що його любов, що його доля? Сьвіт — Дністрова філя, віра — оттой шум, що на камені сперся, любов“... Не доказав

.....

Другої днини найшли тільки кресаню на березі та сопілку.

Б а ж а н є .

Ох, як рада-б я вернутись
На село, до дому,
Звеселить ся з родиною
По звичаю своєму.

Ох, як рада-б повернути
В село, коло гаю,
Де моя старенька хатка
Стоїть при ручаю.

Ой стала-б я над ручаєм
А ручай журкоче,
Пригадує не забуті
Літоська діточі.

О х, як рада-б я вернути
В село під горою;
Рідня мена привитала-б
Та зраділа-б мною.

Іван Заулик.

Члени Контрольної Комісії Руського Народного Союзу.

Василь Гришко

Іван Зисулак

Андрій Гавриляк

ТАК БУВАЄ В СЬВІТІ.

(З яванських оповідань).

Вже сонце високо стояло на небі, як великий володитель Янг-Гу-Шанг пробудивсь. Встав та сейчас велів покликати свого найстаршого сторожа. Коли сей з'явивсь та упав лицем до землі перед своїм паном, сей закликав:

— Я встав днес пізно та не міг бути на раді старших а й не міг дати приказів для управи моєї просторі держави. Також ранішню молитву я занедбав а через се погнівав я душі моїх великих предків. Тепер можемо надіятись безсумнівно великої кари. А усе те сталося тому, що якийсь звір у нашому парку своїм криком не дав мені спокою в ночі.

Дрожаючи на цілому тілі, сказав вірний слуга:

— Чи не дикий тигр всунувсь часом у парк і перебив сон тобі, пане?

Янг-Гу-Шанг здвигнув плечима.

— Ти усе видумаси щось неімовірного. Я-ж знаю добре голос тигрів.

Чи не був се осел? промовив боязко слуга — і він деколи видає страшний голос.

Ні, сказав пан по хвилі надуми я добре тямлю сей голос.

І він намагавсь наслідувати сей голос.

Не остає нам нічого, великий володителя, як скликати усіх мудрих з нашої держави, нехай вони пошукають в книгах, чий би се голос міг бути? — сказав слуга.

Янг-Гу-Шанг пристав на се.

Іди і роби, як ти задумав.

Повзаючи по землі, віддаливсь слуга від свого пана, щоб сповнити його волю.

Пішов однак спокійно домів, випив кілька чарок чаю, переспав пару годин і станув знов перед лицем грізного пана.

— Ось і знайшов — заговорив при вступі.

— Учені сказати, що голос, який тобі, сину сонця, не давав супкою в ночі, походив від жаби. Сей звір невеликий, живе в траві, є дуже звинний та тяжко його зловити.

— Нехай буде, як хоче, однак я даю приказ зловити сю жабу і убити, щоб на будуче ніхто не важивсь перебивати мені в сповнюванню моїх державних обов'язків.

— Твоє бажане тяжко сповнити, сину сонця, однак ми доложимо усіх старань, усіх сил, дати доказ привязання до тебе і сповнити твою волю сказав слуга.

— Тямте, що за ваш труд, за ваші заходи я нагороджу вас по заслужі — ласкавим голосом промовив Янг-Гу-Шанг.

Слуга виповз з комнати і пішов сповняти приказ.

Наперед зайшов до низшого слуги.

— Жаба виповзла у город нашого пана і не дала йому спокою. Ось він дав приказ зловити її і убити.

Сей пішов з сим до огороdnика. Огородник дав приказ доглядачеві цвіттів, сей знов своєму заступникови а тамтой поливачеві. Поливач закликав робітника Тун-Лі і сказав:

— Іди і злови мені жабу! — так приказав наш пан.

Тун-Лі пішов у город, зловив жабу, яка якраз скакала по дорозі, зловив її за ноги, ударив до каменя та заніс поливачеві. Поливач віддав жабу заступникови огороdnика, сей огороdnикови, тамтой слугі а той нарешті найстаршому.

— От тут жаба. Ми зловили її і убили.

Та найстарший слуга подумав:

— Се треба зробити інакше. Мушу покликати усю двірську прислугу, стрільців, жовнірів, духовних, нехай всі будуть при сьому ділі.

І почалось збирати усе, що жило. На дворі Янг-Гу-Шанга повстало велике замішане.

А слуга приказав усім в імені свого пана, підчинитись його приказам.

І усі пішли на визначені їм місця.

Стрільці станули за кожним корчем із затроєними стрілами, з кожного вікна, з кожних дверей виглядали жовнірі з голими мечами, інші окружили довкруги палату, все було приготоване, як слід.

Духовники читали по святинях молитви і просили богів о щасливе переведене задуманого діла.

В палаті потішали слуги засумовані жінки та говорили їм казок.

А пан ходив від одних до других та заохочував до витревалости, обіцяючи кожному нагороду.

Так перейшов день.

Коли настав вечір, почувсь в городі радісний крик. Найстарший слуга поспішив до пана, упав перед ним на коліна і закликав:

— Найясніший пане! Жаба убита!

Сейчас вислано шість найвірніших слуг і сі принесли на золотій мисці велику, зелену жабу, з розбитою головою.

— Як можна було таку малу жабу доглянути в темноті? — спитав Янг-Гу-Шанг.

— Ми доложили усіх старань, могучий пане і сину сонця, щоб твій приказ сповнити сказав найстарший слуга. А се не легко прийшло нам виконати. Я уставив усіх на відповідні місця і ми чекали хвилі, коли жаба явить ся. Отже не лиш мені належить ся признане, але й усім твоїм вірним слугам. Кождий з нас сповнив свій обовязок, як найточніше.

— Янг-Гу-Шанг задумав ся.

— Ні, не усі послухали могого приказу. Коли я переходив городом, щоб переконатись, як мої піддані працюють для мене, побачив я чоловіка, в одягу зарібника, який тежав на траві вигріваючись до сонця. Хочу сейчас знати, як він зоветь ся — приказав син сонця.

Начальник пішов сейчас, щоб сего лїнивця вишукати.

Се був якраз Тун-Лі. Зробивши своє діло, як йому поручено, ляг він на траві і спочивав цілий день.

Його винайшли і привели перед лице пана.

— Сей чоловік зоветь ся Тун-Лі.

— Чому він качаєть ся по траві, коли другі так пильно працювали над своєю роботою? — закликав Янг-Гу-Шанг.

— З вродженого лїнивства, пане була відповідь. Сі люди звичайно дуже недбалі. Що ми можем з ними почати? Вони вічно сьвятували-б.

— Справді, я розумію вас — сказав пан — кождий з вас дістане нагороду від мене, а сей....

І почав син сонця розділювати щедро свої дари. Начальник дістав великі посїлости в землі, сі, що розвеселяли жінок золоті одежі, духовні богато зьвірят та золота на жертви, військові дорогоцінні мечі висаджувані дорогим камінем і т. д. Усіх нагороджено. Остав лиш Тун-Лі.

— Вспати йому 50 різок, за те, що він важивсь не послухати могого приказу — крикнув грізно син сонця.

І вбогого зарібника простягли на землю та відчислили йому 50 різок.

Таке то буває в сьвітї.

А япанська приказка каже :

— Хто лежить, мусить часом стояти а хто стоїть, повинен деколи й лежати.

НОВА ОДІЖ ЦІСАРЯ.

(Казка)

Давно, дуже давно жив в далекому краю один цісар, який так багато гроший видавав на свою одіж, що усі доходи, які мав, ішли виключно на се, щоб як найгарнійше пристроїтись. Він не любував ся ні в воєнному ремеслі, ні в ловах, ні в подорожах. Одиною його приємністю було гарно приодягатись. На кожду пору дня мав він особну одіж і як звичайно про цісарів кажесть ся — вони на радї або у своїй канцелярії, так про сего говорено звичайно — цісар в гардеробі.

У великому місті, де жив цісар, жите плило бисто. Кожного дня являлось на цісарському дворі чимало людей за ріжними справами. Одного дня зайшли туди два обманці. Знаючи про цісаря, що він любить бути усе гарно приодітий, представились вони ткачами та заявили, що можуть виробити для цісаря таку одіж, якої еще ніхто не мав і не бачив. Правда не мало бути се нічого надзвичайного, але одіж ся мала мати прикмету, що хто єї надів ставав невидимим для кожного, хто негідний свого уряду, або хто великий дурак.

— Такої одежі мені дійсно потреба — подумав собі цісар.

— Коли я надіну на себе таку одіж, то буду міг знати, котрий з моїх урядників є гідний свого уряду та зможу легко розрізнити розумних від дурних. Так, такої одежі мені сейчас потреба.

І видав сим обманцям багато гроший, щоб сейчас зачинили роботу. Зараз прилджено два ткацкі варстати і обманці почали свою працю. Вимахують руками, наче-б що робили а тимчасом на варстаті не було ні одної нитки. Другого дня рано зажадали вони найлучшого шовку і найчистішого золота. Усе те однак поховали до своїх кишень та працювали далыше при пустих варстатах до пізної ночі.

— Бажав-би я знати, як далеко поступили вже з роботою мої ткачі — думав собі цісар, але рівночасно пригадав собі і на те, що не гідний свого уряду або дурак не може сего бачити. На щасте прийшла йому гадка, що він не потребує сим журитись, бо може когось другого післати, щоби пересвідчитись, як поступає робота. А тут усі люди в місті знали уже, яку силу має мати ся одіж і кождий був дуже цікавий на се.

— Пішлю до ткачів свого старого, чесного міністра — подумав цісар — він се найлучше оцінить, як поступає робота.

Він же-ж і розумний і ніхто краще від нього не сповідає свого уряду.

І пішов старий добряга — міністер у комнату, де оба ткачі мали сидіти за роботою. Прийшовши, не побачив міністер нічого.

— А сеж що? — подумав — і очам своїм не хотів вірити.

— Адже я нічого не бачу!

Оба обманці просили його тимчасом приступити ближше та пригланутись роботі. І почали показувати йому на столі полотно, якого не було, почали мовби розкладати а старий міністер дививсь та кивав головою, що справді усе як найгарнніше. А в душі думав собі: — Чиж би я справді був дурний, або не гідний свого уряду? Ні, се не може бути, до сего годі признатись!

А обманці питали:

— І якже вам подобалось, чи не чудові краски, дивіть!

Міністер мовби з нехотя промовив: — О, так, хороше, дуже хороше, я усе те мушу сказати цісареві, щоб знав про се. Він мене післав за сим.

Дуже нас тішить, що ми удостоїлись похвали з ваших уст; ми певні, що й цісар те саме скаже, коли побачить.

Після того обманці зажадали ще більше гроша, шовку й золота, поховали усе те до кишень і знов працювали при порожніх варстатах.

По якімсь часі цісар післав другого міністра, щоби приглянув ся роботі і довідав ся, коли вона покінчить ся. І з сим міністром поступили обманці, як з попереднім. І сему показували роботу, якої не було, розтягали тканину, розпитувались, чи хороші краски, зовсім так як з першим міністром було.

І сей, не хочачи признатись, що він дурний, або не гідний свого уряду, притакував обманцям.

Тимчасом по місті говорили усі про чудову тканину на одіж для цісаря.

Та захотів сам цісар побачити роботу. Взяв з собою усіх своїх достойників, обох міністрів, що вже там були і усі пішли оглядати ткачів. Прийшовши в комнату, застали обох обманців при праці. Вони звивались довкруги стола, вимахували руками, удаючи, що дуже працюють.

— Чиж се не чудове? — спитали оба міністри, які вже знали сю дивовижу. — Дивіть, Ваше Величество, які тут гарні краски, як хорошо попереплітані. Вам усі будуть сего завидували. І показували по столі руками, думаючи, що хоч вони нічого не бачуть, але другі можуть добре видіти.

Але ні цісар, ні прочі урядники не бачили нічого.

— Якто ? подумав цісар чи ж і я був би дурний і не гідний свого престола ? Я-ж не можу нікому про се казати. Що подумав би нарід про мене ?

О, — тканина дуже хороша ! закликав цісар, удаючи, що усе йому подобалось. Вона дуже мені припала до вподоби.

І кивав головою, розглядаючись по столі, на якому нічого не бачив.

Те саме говорили й другі, захвалюючи гарний вибір. І порадили цісареві, щоб сю нову одіж надів на себе в часі великого двірського торжества, яке вскорі мало відбутись.

Цілу ніч, перед торжеством, працювали обманці, щоб кожний знав, як їм залежало на викінченню роботи. Над раном прикликали слуг і сказали їм забрати готову одіж. Прийшли слуги і разом з ткачами понесли нову одіж, та почали ніби одягати цісаря. Виконували при с'їм такі рухи, як би закладали на плечі, вдівали рукави і усе, як робить чоловік, одягаючись. Ні слуги, ні інші присутні не сказали ні словечком про се, що вони нічого не бачуть, бо кожний боявся за себе.

Коли вже цісар був приодітий, сказали обманці двом слугам придержувати кінець одежі і так вийшли усі на двір, де чекали прочі гості, готові до походу.

І усі, не хочачи зрадитись, прихвалювали одіж, говорячи:

— Як гарно зроблена ся одіж, як добре лежить, які чудові краски.

Так пішов цілий похід на місце, де зібралось чимало народу. І весь нарід почав хвалити гарну одіж цісаря, видаючи радісні оклики.

Аж тут де не де взялась мала дитина, яка побачила цісаря, і заклікала невинно :

— Таж він не має на собі одежі.

А цілий нарід почувши се, закликав й собі :

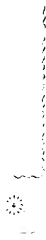
— Він справді нічого на собі не має, він дурний, негідний цісарського престола.

І цісар мусів покидати свій престол, бо не був гідний сего уряду...

Радні.

РУСЬКО-НАРОДНОГО СОЮЗА.

*1. Михайло Добрянко	3. Григорій Ісидоров	5. Юрій Крижівський
2. Іосиф Сеник	4. Михайло Цирюда	6. Іван Титко

Сучасні обов'язки.

I.

Коли почуєш, як в тиші нічній
 Зелізним шляхом стугонять вагони,
 А в них гуде, шумить, пищить як рій,
 Дитячий плач, жіночі скорбні тони,
 Важке зітхане і гіркий проклін,
 Тужливий сьпів, дівочії дисканти, —
 То не питай — відки він ?
 Кого везе ? Куди ? Кому в здогін ?
 Се емігранти.

Коли побачиш на перроні десь
 Людей мов оселедців тих набито :
 Жінок худих, блідих, аж серце рвесь,
 Зівялих, мов побите градом жито,
 Мужчин понурих і дітий дрібних
 І купою брудні, старії фанти
 Навалені під ними і при них,
 На лицях слід терпінь, надій марних —
 Се емігранти.

Коли побачиш, як отсих людей
 Держать і лають і в реєстри пишуть
 Як матері у виходках дітий
 Зацятькують, годують і колишуть,
 Як їх жандарми штовхають від кас,
 Аж поїзд відійде, — тоді припадок :
 Весь люд на шини кидаєть ся враз ;
 — Бери нас, або переїдь по нас !
 Се в нас порядок.

II.

Два панки йдуть по при них
 На дітий блідих громадку

На жінок отих марних
Кождий глипнув по порядку.

Відвернувсь один панок
Тай зітхає : — От бідацтво !
Другий тут за ним крок в крок
Покликає : То лайдацтво !

Що лайдацтво ? Весь сей люд !
Рідний край на пшик міняє.
Ні -- відмовив другий -- тут
Винен той, хто їх спиняє !

Не спинять їх ? Всі підуть
Десь за сине море з дуру.
Як-жеж їм не йти, як тут
Всі до спілки дрем з них шуру.

Розлучила нас юрба,
Та дозгенько ще цікаві
Спорились панки оба,
Де „лайдацтво“ є в сій справі ?

Іван Франко.

Літаючі машини.

Від давна люди завидували птахам, що вони можуть собі вільно буяти в повітрі, в небесних просторах. І люди спробували придумати такий спосіб, щоб і їм можна літати, як птахам. А у давній давнині складали навіть казки про таке літання. Римський поет Овід написав дуже гарну казку про Ікара, який зробив собі ніби крила і полетів в гору, мов птах. Але піре в цих крилах було прикріплене воском, сонце пригріло, віск розтопився і Ікар упав на землю. Це лиш казка, але чоловік, людський розум і витривалість у праці, потрапили видуману казку здійснити.

Розумні люди вигадали бальони, якими почали літати у повітрі. Бальон, це наче-б величезний мішок або міхур з дуже легкої, шовкової, але дуже сильної матерії. В цей міхур напускають газу, що є легший від звичайного повітря, надувають його, прив'язують на сильних мотузах кіш, у нього сідає двоохтрех людей, бальон пускають і він летить у гору. Як бальон великий і газу в ньому багато, то він підлітає дуже високо, ген, аж до хмар, де уже повітря такий рідкий, що нема чим віддихати чоловікові. Злетівши до певної висоти, такий бальон летів собі по-над землею туди, куди гнав його вітер. А як треба було спустити ся на землю, то випускало ся з бальона трохи газу, він робив ся через те тяжчим і опускав ся поволі до низу, що раз нижше, аж осів на землю.

Велика однак недогода була з таким бальоном, позаяк не можна було ним доволі кермувати. Таким бальоном не міг чоловік летіти там, де захотів, але летів туди, куди поніс його вітер. Тому люди стали заходитись, як-би то придумати такий спосіб, щоби можна кермувати бальоном у повітрі так, як на воді човном. Бо через те, що вітер уносив бальон за собою, траплялось чимало страшних випадків. От приміром бувало так, що вітер заносив бальон на море і кидав у воду, або на гори, у дебри і тоді люди, що знаходились на бальоні, гинули страшною смертю.

Довго не могли люди придумати способу до кермування бальоном, але вкінці удалось і се придумати, тай перевести в діло.

Послідними роками Німець, граф Цеппелін, старий, вислужений капітан, придумав такий спосіб, що міг кермувати бальоном, як хотів. Його бальон мав форму видовженої кулі та

справді оказавсь дуже пригожим до літання, позаяк можна ним було кермувати до впокоби. Цеппелін відбудував навіть довші подорожі та все таки одного разу його машина розбилась і бальон, хоч коштував чимало праці і гроша, показавсь не практичним.

Окрім Цеппеліна і другі воздухоплавці повігадували бальони до кермовання. У Франції зладили були такий бальон військовий, інжиніри і звав ся він „Патрі“. Був менший від Цеппеліна, але також дуже коштотний. А одного разу, як зірвалась сильна буря, то ціла компанія війська не могла того бальона втримати і він зірвав ся, тай полетів з вітром і пропав у безвістях. По тім зладили Французи другий бальон до кермовання „Републіка“, але й він упав жертвою катастрофи. Коли на нему летіли його винахідник, капітан, один офіцер і двох машиністів, нараз мішок бальона тріс, запалив ся і вибух газ, тай бальон з людьми упав на землю і поторощив ся на куски, а нещасні його їздиці позабивались і погинули на місци.

В Австрії також видумали бальон до кермовання, а винахідниками були два брати Реннер в Грацу, в Стирії. Вони робили навіть проби перед цісарем у Відні і проби сі були дуже удачні.

Та все таки і сей бальон видавсь не практичним, бо був дуже великий і коштотний та не зовсім безпечний.

Рівночасно, як роблено проби з дорогими бальонами до кермовання, інші люди, практичніші, роздумували над сим, щоби видумати щось практичнішого до літання, щоби не треба до сего дорогого газу і щоби такий прилад був безпечніший та практичніший від великого бальона. Одним словом хотіли видумати таку машину, щоби можна нею літати після своєї волі, як птах.

І розумні та працюючі люди, по довгих, безвпинних трудах, повігадували і зробили машини до літання. Таких різних машин до літання є тепер уже багато і деякі з них літають справді, наче птахи, але далеко ними літати не можна, бо се що йно початки опановання воздуха людьми на спосіб птаха.

Перші машини до літання повігадували Французи. Між винахідниками послідних років читаємо там імена: Сантос Дімонт, брати Райт, капітан Фербер, Блерійо, Лятта і інші. Тому справедливо говорять, що Француз чує ся у воздуху, як риба в во-

ді. Кожний день приносить у них нові добичі на поли воздухоплавства. Доси вибудовано там висше 500 літаків, вартости около 19 мільонів франків.

З поміж них найбільше вславив ся Блерійо, котрий вигадав найпрактичнішу машину до літання. Машина ся зладжена на подобу птаха. Має два крила наче птах і хвіст і в леті цілком подібна до великого птаха. Зроблена з дерева, не велика і легка, а жене її бензиновий мотор. Блерійо був першим, що перелетів на своїй машині через канал „Ляманш“ з Франції до Англії. По нім перелетів понад сей канал другий молодий Француз Лятам. Він також вигадав літаючу машину, але йому не щастило; мимо всяких з'усиль його машина не літала добре. А коли він довідав ся, що на подібній машині Блерійо перелетів Ляманш, то аж розплакав ся сердега з досади і кинув ся ще з більшим запалом до праці над улпшенем своєї машини. За кілька днів зладив свою машину і полетів на ній з Франції до Англії, через море, не зважаючи, що на дворі стояла непогода — густа мрака та падав уливний дощ. І йому повелось перелетіти канал протягом 45 минут, але на 1 кілометр від берегів Англії упав в море. До самого берега не долетів тому, що машина від дощу намокла та стала тяжшою. Але можна сказати, що літак Лятама не гірший від літака Блерійо.

А Блерійо ще більше вславив ся своєю машиною. Приїздив він до Австрії і літав на своїй машині в Будапешті та у Відни перед сотками тисяч зібраного народу. У Відни цісар приглядався його літаню і дуже був тим одушевлений та стиснув сердечно руку Блерійо та зложив йому щирі бажання.

А літав Блерійо на своїй машині наче справдішний птах. Машина взносилаь легенько з землі і летіла в гору все вище і вище. А в горі літала так, як сього хотів Блерійо. Пускалась на усі сторони, то кружляла, то пускалась прожогом прямо в діл на землю, то відбивалась і знов мчала в гору. Люди, що приглядались сему, були дуже одушевлені і не вірили своїм очам, що бачать чоловіка літаючого,, мов птах.

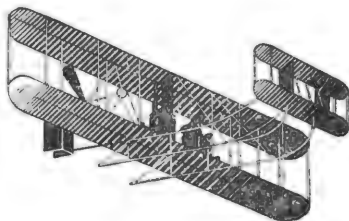
Сего року відбулись там перегони літаючих машин на просторих полях за містом Раймс. До перегонів стануло кількадесять машин. Не всі показалиь добрими. Деякі попадали і поторошилиь, інші летіли коротко, а другі літали добре, скоро і довго.

За Французами ідуть Німці. І у них праця у сьому напрямі поступає. Справу воздухоплавства обговорює у них 16 фахових часописий і журналів, працюють члени, злучені в 66 товариствах, на сю ціль видають великанські суми гроша. На ні-

мецьких літаках уміщені різні прилади, як машинні карабіни, телефони, наукові інструменти і пр.

За Німеччиною ідуть Злучені Держави північної Америки. І тут праця над улiпшенням літаючих машин поступає скоро вперед. І от роблять проби з різного рода літаками, видають чимало часописий, мають спеціальні катедри на університетах, де молодіж має нагоду познакомитись з сею новою галузю знання.

Найлучший доси літак в Злучених Державах був зладжений через братів Райт (Wright).

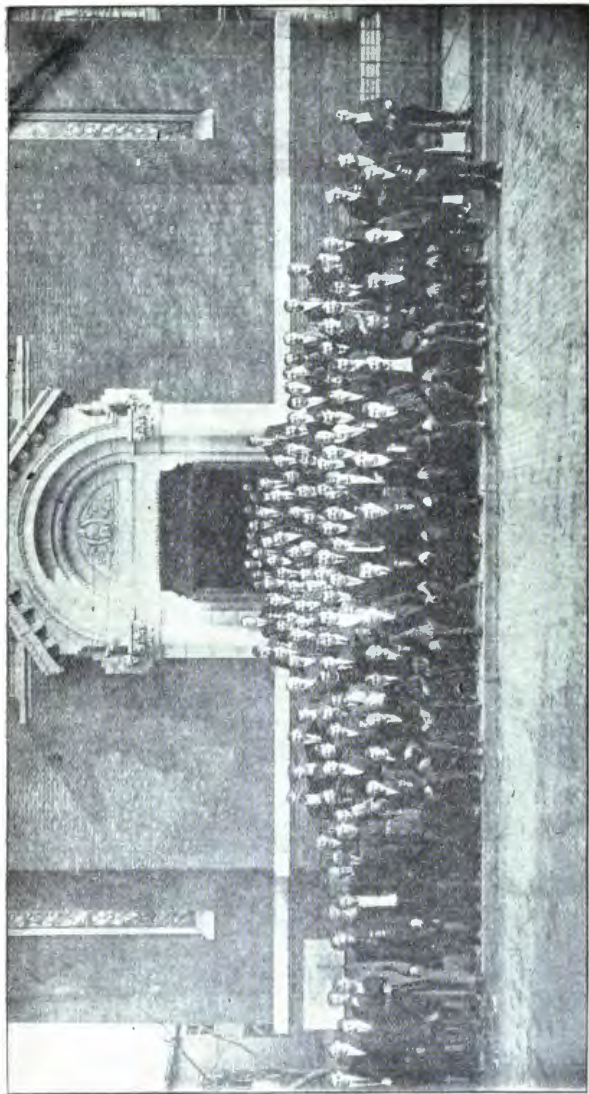

Однак до тепер нема ще ні одної доброї і певної під кожним зглядом машини до літання. Се тільки початки. А людський розум і безпинна праця в сім ділі доведуть до того, що через яких пару років будуть люди літати собі у воздуху, як птахи.

Блеріо працював над зладженням своєї машини кільканайцять років. Спершу вигадка його не удавалась. Зроблена машина була лиха і не хотіла літати. Він не зражався сим і робив другу, третю. Четверта також була ще лиха, бо полетівши досить високо, Блеріо зараз упав зі своєю машиною і потовкся болючо. Та се не знеохотило його. Не страив охоти і витревалости, тай працював дальше над улiпшенням машини. І вкінці довголітний його труд увінчався успіхом. Витревалість в праці зробила те, що Блеріо зладив найліпшу і найпрактичнішу поки що машину до літання.

Недалий вже мабуть час, коли буде можна відбувати дорогу з Америки до Європи протягом кількох днів, тай ще буваючи собі у воздуху, мов птичка.

Братство св. Івана Хрестителя від. 1 Р. Н. Союзу в Олифанті, Па.

Свято проголошення незалежності Америци.

Щорічно, в день 4. липня святкують Злучені Держави велике свято — свято проголошення незалежності т. зв. Independence Day. Святе се слово — незалежність, святе і дороге, особливо-ж для народів, що не знають незалежності, що стогнуть у ярмі — неволі у других, сильніших народів.

Властиво усі свободні, цивілізовані народи повинні святкувати день 4. липня, яко свято усього людства. Повстане в гівнічній Америці великої, свободної народної держави було могутнім кроком, кроком вперед, було хосенне для усіх, було побідою засад і ідей, які усі повинні узнавати і шанувати, які кождий радо бачив-би у себе.

У сім дни прибув до родини держав та народів новий член, наймолодший брат, так щасливо випосажений природою, що має надію стати й головою родини. Він що йно підростає, а уже перейшов других, перегнав і старших своїх братів і підростає без упину, розвиваєсь, живучи соками не тільки власної землі, але й цілого світа.

Бо кождий рік, побіч природного приросту, приносить йому цілі сотні тисяч людей з цілого світа, для яких знайдесь і хліб-сіль і праця і поле до усякої діяльності.

Тутешна конституція позволяє тут жити і розвиватись усім народам, усім вірам та віроісповіданням, усім науковим, суспільним та політичним теоріям. Нікого тут не питають про се, що думає, в що вірить, до чого стремить; нікому тут не перешкаджають бути самим собою, щоб він мав лиш пошановане для законів тутешного краю, які народ собі установає. Нікого тут не силують до поношення державних тягарів, зглядом сеї держави, що усіми однаково опікуєть ся. Противно, щоби стати горажанином сеї держави, треба досить довго чекати і виказатись, чи дотична одиниця гідна сеї вартости.

Гордитись треба Злученим Державам і кождий нарід поступив-би найлучше, коли відкинув-би усі перестарілі державні форми а з'організував ся на ново на взір свого найменшого брата, за приміром Злучених Держав. Нема і тут совершенности, так, як нема її на світі; але признати треба, що в порівнянню до європейських країв Злучені Держави дуже вірцево уладжені.

Хто-ж був творцем сеї новочасної держави, сего краю, що мав бути взором другим державам ?

Батьком Злучених Держав, найбільшим Американцем, як його називають, чоловіком, що справді заслугує на назву батька вітчизни — *pater patriae* — був Юрій Вашингтон. В історії інших держав, коли-б він був цісарем, чи королем, прозвано-б його безперечно Юрієм Великим. Тут, у сьому краю, де не ходить нікому о почеси, остав він лиш Юрієм, але у душі кожного Американця, у душі кожної тутешньої дитини, він є еще чимсь більшим, чимсь висшим, він є втіленням високих почувань незалежності — свободи, які тліють у серці кожного американського горожанина.

Його діла, як начального вождя Американців в війні о незалежність, його діяльність, як першого президента сього краю, є мабуть так загально звісні, що злишно їх тут повторяти. Сего, що доказав Вашингтон, не доказав-би мабуть ніхто з його суча-

сників. Ніхто з тодішніх американських воїнів не був би поконав сих перепон, трудностей, які мав до поконання Юрій Вашингтон, маючи до розпорядимости так слабо образовану армію, голодну, лихо одіту, проти могутньої ворожої армії, добре узброєної і вишколеної. Ніхто не доконав-би сего. Кілька літ Вашингтон видержав тяжкі труди борби, майже без нічної допомоги. Провід над усім військом спочивав через цілий час у його руках. Його приказам повинувались сухопутні і морські війська через цілий час воєнної кампанії.

Вашингтон був одним із сих геніїв воєнної штуки, що в часі найбільших невдач, не то, що не упадав на дусі, але протинно його витривалість і завзяте росло. Віра в певну перемогу вела його вперед, додавала йому і його полкам охоти до терпеливого перенесення воєнних трудів і невгод і чим більше ворожа сила лютилась, він з тим більшою вірою глядів у будучність. Кілько-ж то великих полководців уміло перемогти та не вміли перенести невдач, не вміли перемінити їх на триумфи.

Маючи в руках необмежену владу, бо керівники народу не робили в часі війни нічого, Вашингтон умів держати свій уряд а сповняв його строго, але й справедливо. Він не заподіяв кривди нікому, крім себе самого.

Найясніша хвиля в життю Вашингтона не тільки його перемога, яку відніс над англійськими військами, але хвиля, коли наперед по скінченій війні віддав в його руки владу, яку, коли-б був хотів, міг задержати й до смерті, міг украсити королівською короною. Його армія віддана йому була безглядно а народ навколошки перед ним падав. Офіцери жертвували йому королівську корону і від одної хвилі залежало, чи Злучені Держави мали стати карикатурою європейських держав, чи першою вільною, народною країною в світі. Вашингтон не надумував ся довго. Він передав свою владу в руки тодішнього Конгресу а сам став за плугом, який мав заступити йому місце меча.

Та народ не забув на сего „хлібороба“, що по довершенню великих вчинків, став до звичайної праці, неначе-б не хотів знати про се, що його рука завершила таких значних змін у світовій політиці.

Покликаний на голову констиуційної конвенції в Вашингтоні, він оден зладив констиуцію, яка до нинішнього дня обов'язує, за що вибрано його одногосно першим президентом Злучених Держав а ставши головою краю, зумів зорганізувати державу, яка доси існувала лиш на папері. Він перший сотворив нинішню державну організацію, до якої опісля лиш додано незначні зміни, бо творити щось нового не було потреби.

А й президентом міг Вашингтон остати до кінця життя. Доки він жив, народ і чути не хотів про иншого управителя краю, хоч було й тоді чимало людей спосібних і славних. Та чоловік, що відкинув королівську корону, не міг держати власти до смерті. Се-б його було понижувало в очах сьвіта, в очах його підданих а сего він не бажав. Та від служення своєму краю він не відмавлявся ніколи.

Злучені Держави можуть бути горді, що видали такого чоловіка, на якому ні одної темнійшої плями а самі сьвітлі. Він і другий рівний йому заслугами Авраам Лінкольн становлять пару, якої примір вистане мабуть народови на довгі літа.

Провід козака в військо.*)

Тяжке було життя українського козака, що вічно пробував у боях з Татарами, Турками-бісурманами та Ляхами, оттого, що вічно проводив жите в трівожі, що постійно покидав сімю, родинну хатку, щоб боротись з ворогами народу, ворогами усеї християнської землі.

Тяжка була доля й української матери-козачки, жінки козака або його милої, яких він покидав ідучи у бій кровавий. Дуже гарно й поетично з'ображають ці трюгаючі хвилі українські народні пісні, які заховались в устах народу й до нині. Головно-ж прекрасно з'ображені ті пісні, у котрих висьпівується душевне горе української дівчини, яка щиро і вірно кохає молодого козака а опісля мусить з ним розстатись на довгий час по приводу його від'їзду на війну.

Молодий козак, стрівшись з дівчиною, то „у рубленої керниченьки“, то на вулиці, то в саді „під калиною“ давно уже зглядаєть ся на свою красавицю: він зразу дивить ся на неї мовчки, відтак починає „жартувати“ з нею, називає її серденьком, ластівкою, квіточкою, зіркою...

Молодість, краса і врода молодого козака не можуть не тронуть „дівочого“ серця. Дівчина зразу боязко, відтак смілійше глядить на козака і на його „розмову“ відповідає то ярким румянцем, то тихими, короткими зітханнями. Чудні, літні українські вечері, веселі щебетання соловейка, куканя зазулі, веселий і звінкий голос инших птичок, таємничий шепіт листя

*) Після розвідки поміщеної в „Альбомі Української Старини“.

на деревах — отте все пособляє тому, що козак і дівчина, стрінувшись случайно у темному, вишневому саді, не вдоволяють ся уже самими зітханнями, але віддають ся горячим „любошам“. З ними спочуває навіть сама природа, ціле їх окружене.

Як ми разом любили ся,
Сухі дуби розвили ся.
Як ми разом кохали ся,
Віти дуба гойдали ся.

Довго укрита любов дівчини до козака доходить вкінці до відома батька й матері, стає звісним цілому селу.

Родичі, коли лиш бачуть козака „під пару“ дівчині, не ставляють ніяких перепон дочці. Аж тепер молодята переживають найщасливіші хвилі в житю. Дівчина віддаєть ся своєму милому усім серцем, усею душею. Вона голубить і цілує його, вона жие душею і серцем зі своїм козаченьком а хоч тяжка домашня праця не дає їй супочинку, вона хоч крадькома находити час, щоб своєму миленькому вишити „мережану хустину-платочок“.

Шовком шила, шовком шила,
Золотом рубила,
За для того козаченька,
Що вірно любила.

Щира любов молодят має небавом покінчитись вінчаннем, о чім і думають вони, сьпіваючи :

Ой пора мати жито жати,
Бо вже колос похилив ся ;
Пора, мати, дочку дати,
Бо вже голос ізмінив ся.

Мати не стоїть на перешкодї щастю дочки і починає заздалегідь ладитись до весіля. Починають ся всякі покупки, приготування, щоб усього придбати, щоб молодятам нічого не забракло у їх хазяйстві. Такі самі приготування ідуть і в сім'ї жениха. А між тим обое, дівчина з милим, не теряють ні хвилинок, щоб приголубитись, поцілуватись, налюбуватись своїм щастем.

Аж тут нараз „шире кохання“ козака й дівчини нечаяно перериваєть ся :

Як загадано, заповідано
Усім козаченькам у військо йти :
У кого є конї, то годуйте
А в кого не має, то купуйте,

В кого є син, то зряжайте,
В кого не має, то наймайте.

Мов стрілою прошиває така вістка серце дівчини. Не даром же її у садочку так жалібненько зазуля кувала; не даром же її такі зловіщі сні у послідну нічку снилися; не даром то вона послідного вечера не могла своїм милим налюбуватись. Та вона все переносить, хоч як горє давить її серце. Вона з козацького роду, знає, який обовязок має її милий, знає, що його повинність і „кров проляти“ за свою Україну. Тяжко, тяжко, не жаліючись нікому, скриває вона свій біль у грудех, не вдаєть ся в тугу і лиш хіба неньці рідненькій звірить ся вона з своїми думками-гадками.

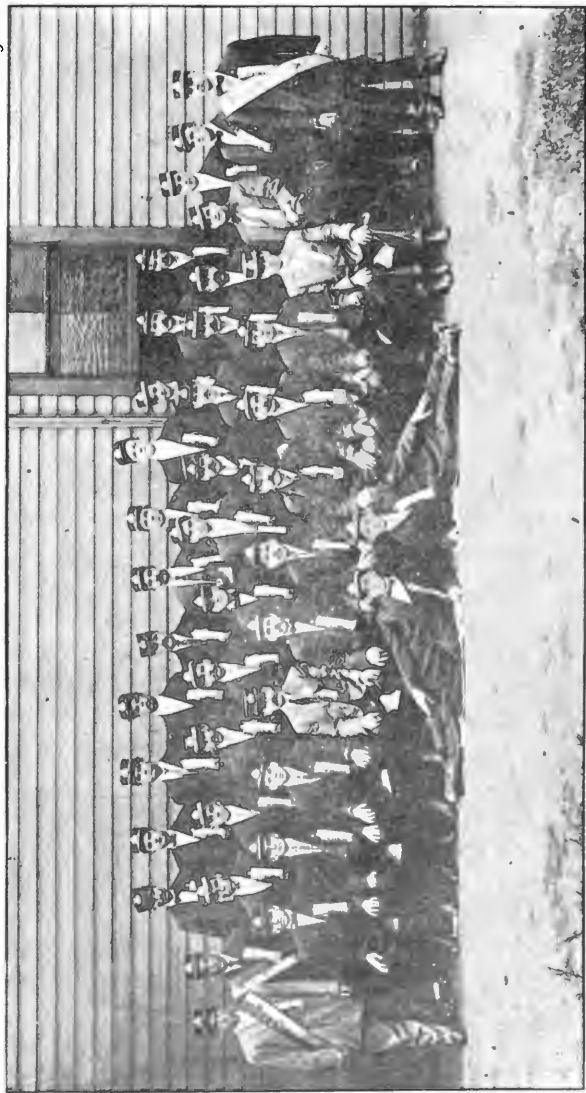
Мела хату, мела сїни
Тай загадала ся.
Вийшла мати в нову хату
Тай догадала ся,
Тай стала питати:
Чого стала, моя доню
Важенько зітхати ?

Дочка тронута таким запитанєм матери, не може здержатись та признаєть ся перед матерію, як тяжко їй розставатись з милим, як гірко у неї на душі. А слези котять ся по личку молоденькім. І просить вона „неньку“, щоб Бога молила, щоб дав її силу перенести тяжку розлуку з милим. Вона й не думає про се, щоб козаченько, місто іти на війну, оставав дома, біля неї, ні. Вона знає, що головна ціль житя у козака — се борба з ворогом за український народ, за рідну Україну. Вона лиш одно „у Господа благає“ — щоб заховав його від ворожої кулі, від стріл турецьких та привіз до дому. Скільки-ж то жару любови у милої в послідні дні розлуки з козаком !

Козаченьку, мій голубе,
Вволи мою волю:
Перебудь-же, та серденько,
Хвилинку зі мною !
— Ой рад-би я, дівчинонько,
І дві zostавати :
Та вже військо виступає,
Треба поспішати.

.

Пішли воли в чисте поле
А овечки з поля,

Братство Пр. Богородиці від. 56 Р. Н. Союзу в МІКіс Ракс, Па.

Заплакала дівчинонька
 Край козака стоя.
 Козаченьку, сивий орле,
 Кудиж від'їжджаеш
 На кого-ж ти молодую
 Мене покидаєш ?

Розстаючись, козак і дівчина горячо впевнюють себе про взаїмну любов, яка має тревати „поки світа сонця“.

Дівчинонько, серце мое, сизая голубко.

Хиба смертю постраждаю, любить перестану.

Тяжко розставатись дівчині із козаком а еще тяжше матери дивитись на страждання дочки. Щоби се облегчити, мати не дозволяє їм в останнє бачитись з собою, чим еще більшу тугу задає дівчині. Хоч дочка як просить матір, щоб її розбудити, скоро козаки рушать у похід, мати не хоче нарушувати сну дівчини, не хоче її серденьку додавати туги.

Чом мене, моя матінко, рано не збудила,

Ой як тая кумпанія з села виходила ?

Тим я тебе, моя доню, рано не збудила

Пішло-ж твоє женихання, щобиш не тужила.

Ти думаєш, моя мати, що я не журю ся

Ой як вийду за ворота від вітру валю ся,

Ти думаєш, моя мати, та що я не плачу

Ой вийду я за ворота і світа не бачу.

Тяжше було, коли мати, не зважаючи на се, позволяла дочці в останнє бачитись з милим :

Ой поїхав козак та з України

Та на конику похилив ся;

Ой прайдай, прайдай, панове громадо,

Може з ким сварив ся.

Та уклонив ся та козак дівчині

Та із коника вороного,

А вона-ж йому та дала хустину

Із під золота самого.

Та вже-ж мені та тої хустини

Та вже-ж мені її не носити,

Ой хиба-ж задля слави, козацької слави

Та сіделечко прикрити.

Від'їжджаючи у військо, просив козак свою милу не вдаватись в горе та не сумувати, обіцяючи, що скоро лиш верне, сейчас одружить ся з нею.

Тяжкі дні проводила дівчина розставшись з милим. То у неї гадка, щоб стріла ворожа його не прошила, то, щоб не полюбив другої дівчини, то, щоб мати не діждавшись козака не одружилася з „нелюбом“. Не весело дівчині живеться. Усе на гадці милий, чи він в далекій стороні не забув на неї, чи згадає її хоч словечком.

А милий на чужині тільки й живе згадкою про свою милу :

Та не сплять мої очі
Та ні в день, ні в ночі.
Ой як би-ж мені, мила,
Та орлові крила,
Орлові крила а солов'я очі
То я би полинув до тебе у ночі.
Сів би, упав би, в милої у саду
Чи не вийде мила на тиху пораду.

Далекі походи, тяжкі подорожі, страшні бої з лютими ворогами були причиною того, що козаки не все вертались на рідну Україну, не все могли оставати при життю. Чимало їх гинуло. І если товариші не втілили тіла убитого вирвати з рук невірних, то „тіло козацьке, біле“ оставало серед степу і ставало добичею орлів та вовків-сіроманців, поки на їх костях виростала буйна трава, що мов китайкою вкривала кости лицаря-героя.

Надармо тоді ждала дівчина свого милого. Не один день перестояла вона під калиною, задумана, задивившись далеко перед себе; не один рік садила вона хрещатий барвінок, не одну хустину шила-мережала.

Уже повернув ся один козак, прийшов другий і третій, а її милого не має....

Та нема-ж мого миленького
Нема-ж мого сонця,
Ой вже мені наскучало
Сидя до віконця.

.

Ждала дівка козаченька
Тай ждять перестала :
Пішла-ж вона до Києва
Черницею стала...

Значіне читання.

Щасливий, хто в школі здобув науку — знання. Воно дає чоловікові доступ до найвисших щаблів життя, дає пошановане, майно і поважане у світі. Однак малий є процент от тих щасливців, мало є людей, яким судилось в цілості знайти сей скарб. Більшість — се люди, які мусять добувати науки доривочно, мусять своє знане доповняти у пізнійшому віці, бо не мали спромоги добути його у молодому віці.

Як-жеж їм се добувати, щоб і їм хоч в часті нагородити сю величезну втрату, яку понесли, чи то наслідком недбальства власного, чи других? Втрату сю можна доповнити через читане відповідних книжок.

„Книжка — се найлучший і невідступний друг чоловіка“ — говорилося уже в старині. І дійсно. Чи можна знайти більш щирого і сердечного товариша, як добра книжка. Вона-ж ніколи не відступить чоловіка, подає нам неодну спасенну раду, науку, вводить нас у незнані світи, наповняє нашу душу шляхотними і висшими почуваннями, дає нам розривку, образує нас а в заміну за се жадає від нас лиш уваги і терпеливості та застановлення. От і все.

„Музика, штука а перед усім книжка“ — каже оден з учених — „се жерело найчистішої розкоші на світі. То наче одно бездонне жерело, у якому всего знайдеш доволі. Коли ти сам не можеш нічого сотворити, можеш собі при помочи книжки легко присвоїти твори безсмертних геніїв“.

Читаймо! А читаючи усовершеншаймо себе, учім ся думати, присвоюймо собі усе, що добре, що гарне, що високе гадкою, що колись висші від нас духом винайшли, ставаймо їх учениками, а поволи дорівнаємо їм.

В книжках, а радше в духах великих мужів в них замкнених, находимо завжди розривку, науку або потіху в радості і горю, в долі і недолі.

Великий хосен читання книжок узнають однако мудрці, письменники, які перейшли звичайну школу, узнають і самоуки, що завдячують своє знане виключно читаню.

Знаменитий італійський поет Петрарка так говорить про книжки: „Маю товаришів, які для мене наймиліші а належать вони до усіх країв, до усіх народностей. Визначились вони на високих становисках а за свої заслуги одержали найвисші нагороди. Не думайте, що я не можу з ними бачитись. Вони усе готові

на мої услуги. Товаришать мені, коли лиш захочу ; ніколи не доскулюють мені, як інші товариші а противно дають мені усе, коли чого лиш запотребую, чого забажаю.

Одні з них розказують мені про славу минулих літ, другі розкривають теперішність. Одні навчають мене, як жити — другі, як умирати. Одні розганяють мою журбу, мое горе, другі веселять мое серце й душу. Чиж можуть бути кращі товариші?"

Інший знов каже: „Книжки, хоч німі а впливають нераз на чоловіка, більше ніж люди. Одна книжка буває нераз провідником на ціле життя чоловіка.“

Хосенність читання книжок оцінювали люди від найдавніших часів. Від коли чоловік научився утревалювати свої гадки на письмі а досвід і розум помножувати добутками попередних поколінь, від тоді зросло значіне книжки.

Вперед, нім усякі інші винаходи, на тисяч літ перед нашою ерєю, були уже у Вавилоні і Єгипті книгозбори, багато і старанно удержувані, а се доказ, що вже й тоді відчували потребу читання, потребу передавання своїх гадок другим поколінням.

Оден славний американський письменник каже про значіне книжок так: „Вплив книжки є загальний. Чи можна представити собі більш могучу силу від сеї: на двох противних точках земської кулі та сама книжка викличе однакові гадки, однакові почування, получить в одно дві душі, які розділює великанський простір, покаже нам спільне братерство душ.“

А другий Аїм Мертін говорить: „Книги — то ідеї, а усе, що творить ся, велике, чи мале, творить ся посредством ідей. Книгам завдячуем усе, зло і добро, що є на землі. Народи є щасливі, або нещасливі — відповідно до свого писаного слова. Тому Азія під напором кайданів, тому Англія, Франція і Америка є вільні. Хто зробив їх такими?".....

Таке є значіне читання книжок, так висказують ся про значіне читання різні славні люди, які пізнали вартість сего, які самі на собі досвідчили.

Тож читаймо, а читаймо передовсім те що добре, що заслугує на читане, а читаючи просвічаймо наш ум високими гадками, які полишили великі люди собі на славу а нам на пожиток.

Памятаймо на слова, які сказав до нас наш незабутий Тарас: Думайте, читайте !....

Нарід а його характер.

Коли Юрій Вашингтон відвідував раз свого товариша в Аботсфорд, в Шкоції, сей представляв йому усіх своїх знайомих а вкінці сказав: „Хочу Вам, пане, показати також кількох наших мужиків, Шкотів, щоб Ви пізнали їх характер. Тямте, що характер народу не пізнаєть ся з найвисшої верстви, лиш з простого народу“.

Підчас коли мужі науки, філософи, представляють духову силу народу, працююча верства, з якої сила і дух народу набирають від часу до часу нової поживи, творять животну силу, правдивий нарід.

Так як поодинокі люди, так і народи мусять заховати свій характер.

Сті однак прикмети, які відзначають поодинокую людину, відзначають характер народів взагалі. Коли народ не має звичайних своїх чеснот, гордити ним будуть другі, а світ не буде з ними числитись. Але щоб народ мав характер, мусить уміти панувати над собою, жити в ладі і порядку та сповняти свої обовязки. Котрий народ не знає нічого висшого над розкіш та маєток, на сумній дорозі находить ся.

Інституції якого небудь народу, хочби й найлучші, мало причиняють ся до удержання характеру народу на висоті. Лиш ідеї поодиноких людей витворюють тревалість в народі, лиш вони становлять моральну вартість народу.

Народи, як і поодинокі люди черпають свою силу і витривалість у сім пересвідченню, що належать до одної великої сім'ї, що одідичили по своїх батьках память на великі вчинки і їх своїм наслідникам мають передати. Великої ваги є обставина, коли народ має минувшину, з якої міг-би брати взори. „Імена і спомини про великих людей — каже оден учений — є майном народу“.

Усякі злидні, невдачі, навіть неволя, не можуть забрати йому сих скарбів. Як лиш жите народа відживе, як відгукнесь його сила, сейчас неначе із могил стають перед очима великі герої, местники народних кривд і неначе до пімсти взивають.

Споминами про великі діла, недолю народа і його подвиги піддержуєсь теперішне жите, роз'яснюєсь і підносить. Жите народів, як і жите одиниць, се одна велика скарбниця досвіду, яка з'ужиткована розумно, веде на дорогу поступу і добра, коли в противнім разі спроваджує на манівці та бездорожа.

Щоб народ який звався великим, не треба йому великих послюстий.

Ізраїльський нарід був малий чисельно а яке жите у ньому плило, як великий був його вплив на судьбу усіх народів!

Греція не була великим простором, Атени, головне місто Греції менш чисельне було, як Нью Йорк а як великий був грецький нарід в штуці, літературі і науці, в любови вітчизни!

Греки однак мали дві слабії сторони а се, що не знали родинного ні домашнього житя, що управляли невільництво. Люди, що мали проводити народом, були морально недужі. Через те не минув упадок Греків, вони упали скорше, чим сего міг був хто надіятись. Подібно і падене Риму прискорив моральний упадок народу, віддаване ся роскошам і розпусті, знеохота до праці. Загально узажали в Римі, що праця належить виключно до невільників. Римляни перестали гордитись споминами своїх великих предків, перестали жити минувшиною і тому упали, бо не варті були жити. Усі народи, які „в одній борбі радше фунт крові готові проляти, ніж в чесній праці каплю поту“ — мусять упасти, мусять згинуті та уступити місця людям праці.

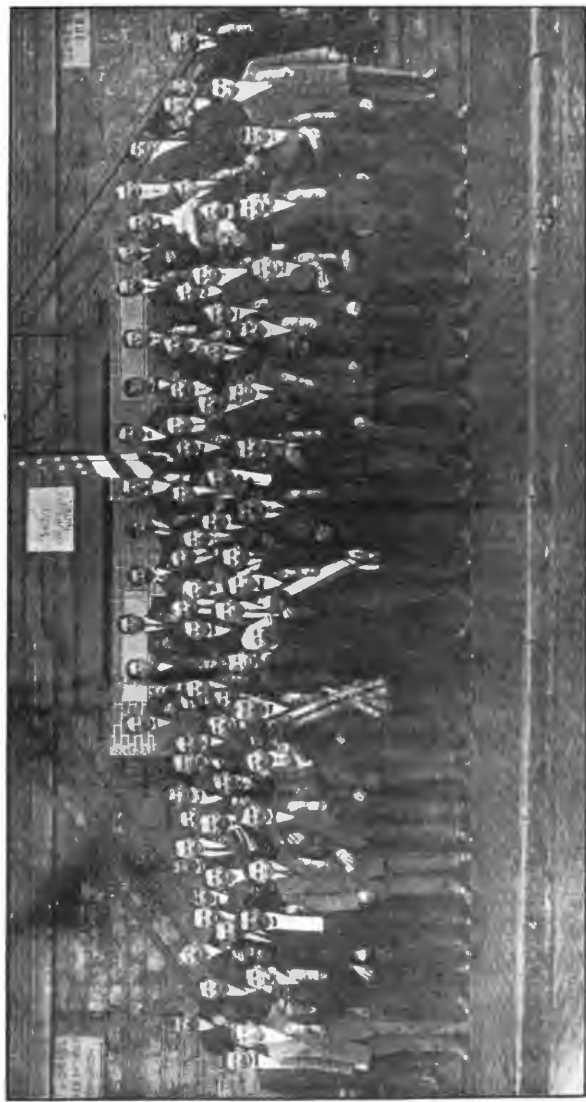
Коли Людовик XIV запитав славного Кольберта, чому він, монарх могутчої і великої Франції не може побідити малочисельної Голяндії, сей відповів: „Се тому Найяснійший Пане, що величина краю не залежить від його простору а від характеру людей. Позаяк Голяндці є трудолюбиві, пильні й енергічні, то думаю, тяжко Вам буде їх поконати“.

Так з усіма народами. Де нарід живе безжурно, не навчаючись від других, де панує духовна темнота, байдужність на те, що дієсь довкола, де не тамлять на будучність, там нема житя, там тяжко о щось висшого, тяжко о ідею.

Характер треба виробляти, треба його добувати із дна душі, де є його осідок. Подбайте, щоб добути його а усе людство стане справді людством, стане справді рівне божеству. .

(З писань англ. філософа Смайла).

Братство св. Арх. Михаїла від. 24 Р. Н. Союз в Бутлер, Па.
основане дня 20. августа 1902 через бл. о. Николая Стефановича і Івана Бунгу.

1

2

3

4

5

Дерева-великани в Каліфорнії.

В Каліфорнії, в місцевості Сієра Невада, знаходиться т. зв. гай великанів. Гай сей, се мабуть свідок початків історії землі. Ростуть у ньому дерева-великани, які після обчислень учених, числили по 3000 літ ще в часі народження Христа а нині перевищують своєю висотою усі найвищі будівлі світа. Що до їх об'єму, то обчислено, що одно з цих дерев „General Sherman“ має около 2000 шестинних метрів об'єму, се значить, що можна би з нього виточити валок 10 цалів грубий, довгий на 100 кілометрів, який потягтий на 8 метрові телеграфічні стовпи, вистарчив би на витичене телеграфічної лінії між Берліном а Петербургом.

Сей великанський гай викрили случайно ловці, які полювали в Каліфорнії на медведів. Він положений в прекрасній околиці і складається з дерев, яким нема рівних у світі, бо подібні в Європі уже давно вигинули. Помислові Американці уміли се особливе чудо природи використати. Поперед усього узнали „гай“ народною власністю. В р. 1853 побудували там гостиницю для подорожних, що раді були бачити свідків перед історичних часів, похрещено дерева і дали кожному окреме ім'я. Так бачимо там прим. ось які назви: Три богині, Геракль, Лісова мати, Батько лісів, Сіямські брати, Гордість лісу, Мати і син і т. и. З'ужитковано також великани, які уже бурі і довговічність повалили об землю. В дереві „Вуйко Том“ випалено комнату, у якій може сьміло поміститись 15 людей. На іншому постановлено салю до танців, у якій легко 16 пар можуть гуляти. Найгірше поступили собі американські спекулянти з „Матерію лісів“. Її обдерли з кори до висоти 36 метрів, порізали на кусні, повумерували і обвозили по Америці, а складаючи кусні разом, робили в сей спосіб рекламу гасви великанів, щоб стягнути подорожних.

Рівночасно почали учені займатись сими деревами та обчислювати їх вік. Коли в році 1870 повалив ся об землю великан „The Old Maid“, почали числити його слої і начислено їх 1234. Давид Йордан, професор станфордського університету обчислив вік найстаршого дерева на 8000 літ.

Стверджено також деяку незвичайну прикмету у цих дерев, іменно, що вони були дуже витривалі на усія шкідливі впливи і хоч деякі впливи природи їх ушкодили, вони відживали, відроджувались на ново. На декотрих деревах знати прим. зовсім виразно сліди пожегу, який навістив поодинокі дерева перед ві-

ками а нині вони позаростали, оставляючи по сім лиш незначні знаки, як свідомство правди їх витривалости й сили. Такий досвід зроблено на однім дереві в р. 1900, коли стяли одно із дерев середньої величини, що мало в висоті 5 стіп від землі 15 стіп проміру. Було се дерево високе на 270 стіп а вік його виносив 2171 літ. Його історія вельми цікака. Почало воно рости в р. 270 перед Христом і в першім році по Христі мало в підставі 4 стопи проміру. В р. 245 по Христі, се е, коли дерею числило 516 літ, обхопив його пожар і випалив пень на 3 стопи глибоко. Щоб ся рана заросла, треба було часу 105 літ. В р. 1441, коли дерево числило 1712 літ горіло воно другий раз. Тоді огонь випалив у ньому дві щілини, широкі на одну і дві стопи. Щоб се заросло треба було часу 139 літ. В р. 1580, коли дерево було в віці 1851 літ, знов огонь випалив щілину на дві стопи, яка заросла протягом 56 літ. Вкінці четвертий раз горіло се дерево в р. 1797. Мусів се бути не аби який пожар, коли випалив в дереві щілину на 18 стіп. Тоді числило дерево 2068 літ. До року 1900 щілина ся заросла лиш на 14 стіп.

Цікаві також подробиці дотично дерева, званого „Сивий Великан“, найбільшого з усіх дерев великанів і — як каже справоздане з р. 1894 — найстаршого з усіх, живучих творів на світі, бо числить майже 5000 літ. Се дерево почало поволи завмирати. Держава віднеслась тоді до усіх лікарів з запитом, чи не вдало-б ся їм удержати дерево при житю. Ратунок дерева почали лікарі від обведення його обручами, хоч тяжка се була праця, бо великан високий на 405 стіп а його обем е 109 стіп. Відтак відчищували усе коріне, яке почало гнити з браку достаточної поживи а землю довкола дерева почали управляти штучними навозами. Коріне обшкробували із нечистоти, місця поранені заліплювано мастями, цементом і обмивали водою, словом „лічене“ переводжено дуже точно а призначено до сего кількох учених, лікарів, які не мають нич більше до роботи, як стерегти се дерево від загибелі. Воно стоїть і доси і мабуть вдасть ся його вирвати „з обіймів смерті“.

Як великанські сі дерева, свідчить про се факт, що кора на них доходить до 40 цалів грубости. В дуплі одного з них генерал Тремонт станув в 1846 кватиною, а в іншій 40 жовнів могло вигідно стати в військовій позиції. У другому дереві вирізали вхід мов до якого великанського храму а дерево зовсім через те не потерпіло. З перекрою одного такого дерева зроблено стіл, довкола якого засіло 100 людей до спільного обіду. На іншій платформі уладжено в р. 1900 баль, де вигідно велике число людей могло гуляти.

Що дотичить наукової назви сих дерев, то вона змінялась уже кілька разів. Одні називали їх після тамошнього індіанського племені Секво-я і назвали їх *Sequo-ya Gigantea*. Таку назву надав сим деревам учений з Австрії, ботанік Ендгліхер. Але американські шовіністи постановили назвати їх по своєму. Англійські учені назвали їх зразу *Wellingtona gigantea* в честь англійського героя, Вілінгтона, а Американці, за радою тутешнього ученого прозвали їх *Washingtonia gigantea*, себ „то великани Вашінгтона“. Таку назву носять вони й до нині.

В поточній бесіді називають їх звичайно дерева-великани.

Розвій желізниць.

Нема найменшого сумніву, що найбільшим винаходом 19-го віку є желізниці, парові машини, які в короткім часі так розповсюднилися на поверхні землі і доконали такого перевороту в відносинах людства, що годі собі й представити, якби могла яка країна існувати без желізниць. Тому не без користи буде представити оттут початок сего добродійного винаходу, що становить неначе нову добу в історії сьвіта. Передвсім треба знати, що гадка порушування возів по відповідно зладженій дорозі, не є зовсім нова, бо уже Греки і Римляни уживали на сю ціль дерев'яних шин, по яких мали посуватись вози з тягарями. Щоби колеса возів не усувались, шини сі були вижолоблені. Може бути, що з сего Англієць Стефенсон впав на гадку заступити дерев'яні шини желізними а силу коний рухомою паровою машиною.

В сей спосіб повстала желізниця, як її тепер знаємо.

Перша желізна дорога заведена була в Англії з міста Стактону до Арлінгтону. Мала вона 6 англійських миль а віддана до публичного ужитку дня 25. вересня 1825 року. Опісля збудовано і отворено дня 15. вересня 1830 желізницю з Ліверпулю до Манчестер. В 10 літ пізнійше були усі більші міста в Англії получені між собою желізницею.

В самій Европі, першим краєм, який мав желізницю, була Бельгія, що построїла желізницю з Брукселі до Мехлінт в р. 1835. В Німеччині збудовано в кілька місяців желізницю між містами Нормбергією а Фірт і віддано її до публичного ужитку дня 7. грудня 1835. В два роки опісля получено желізницею міста Липськ і Алтен а в р. 1838 міста Почдам і Берлін. В Австрії перша желізниця пішла з Відня до Берна на Моравах.

З галицьких міст Краків був перший, що дістав желізницю. Були се однак желізниці, які нині викликали-б у нас усмішку на лиці. Досить сказати, що першу желізницю в Англії тягнули коні та аж по році зважили ся ужити до неї сили парової машини, яка порушувала вози з нечуваною скоростію 6 миль на годину.

Зразу ніхто не хотів зважитись їхати желізницею в ночі а коли вже хто конче хотів їхати желізницею, то відпрягали парову машину а запрягали коні, які видавались певнішими до такої їзди. Єще в році 1842 були такі желізниці в Німеччині з возами, порушуваними в день при помочи парової машини а в ночі при помочи коний.

Перші желізничі вози для подорожних були дуже поединчо уладжені. Се було щось в роді нинішних возів для перевозу вугля. Не було ніякої ріжниці між возами для перевозу товарів і подорожних. Подорожні мали найвисше „дах над головою“. Се звалось улїпшенем. Тому заможнійші люди уприємнювали собі дорогу в сей спосіб, що їхали на власних повозках уміщених на звичайних желізних возах. Пересічні подорожні їхали звичайно з паками товарів, худобою і проче.

Цікава є опінія о желізницях одного з лікарських товариств, які заявили проти уживання желізниць людьми, позаяк „скара їзда (тодішна) шкодить дуже здоровлю, бо стрясає ціле тіло, а скорє пересуване предметів перед очима подорожуючих може викликати умову недугу“.

А нині! Розвиток желізниць з малим хіба виїмком на цілій кулі земській перейшов значно буйну уяву винахідника і дійшов до степені, що становить славу наших часів а чейже сумніватись не можна, що й нинішні желізниці не остануть в теперішнім стані, але улїпшуватись будуть і усовершуватись чим раз більше.

Найдавніші часи на Україні.

Все розберіть, тай спитайте
Тоді себе: що ми?
Чиї сини, яких батьків?

Народ наш живе на Україні уже дуже давно. Тисячу двіста або триста літ тому, жили вже наші люде мало не по цілій Україні, як і тепер.

До того часу, перед тим як народив ся Христос і по Христовім Рождестві, з яких тисячу літ, в степовім краю, близше до Чорного моря, жили народи одного коріня з теперішніми Персами, що кохали ся в худобі, конях і здебільшого кочували по степах з худобою, живучи в шатрах. Звали ся вони Скифи, Сармати, Алани. По них то полишили ся в степах наших високі могили, насипані над їх царями та ватажками. Нащадків їх не лишило ся в наших сторонах, тільки в Кавказі остав ся нарід з того коріня, зветь ся Осетинами.

Під той час, як сі народи жили в степах над Чорним морем, народи славянського коріня, між ними й наші предки сиділи дальше від моря, в краю лісовім, та й тім — середнім, між лісом і степами, і множачи ся з часом, посували ся все далі на полудень. Степові народи з часом ставали слабші, ставало їх менше, а далі й зовсім порозганяли їх нові орди турецького та угорського коріня, що почали сунути в Чорноморські степи з Азії по Рождестві Христовім. Були то Гуни, Авари, Болгари, Угри. Вони не зіставали ся жити в наших степах, а йшли далі в Дунайські краї, тільки порозганяли з наших степів попередні народи. Степи стали мало що не порожні, тоді стали наші люде осідати тут, і так засіли майже всю теперішню Україну, аж до моря Чорного, Азовського і Дунаю.

Простору було досить, і люде осідали зрідка, хуторами. Кождий рід осідав окремо і жив собі осібно. Жили почасти з хліборобства, а також випасали худобу, ловили рибу й звіря в лісах, в бжільництві кохали ся дуже, особливо в лісовій стороні: бжолу водили ся в видовбаних в дереві дуплах, як уліях, так і зимували. Земля довго була неділена, а й господарили спільно великими сім'ями: сини не ділили ся, жили разом, а порядкували господарством котрийсь старший віком, або котрий оборотнійший. Ще недавно були на Україні такі великі неділені сім'ї, душ часом по 20 і 30 в одній, що мали спільне господарство.

Вірили, що є такі боги, що правлять світом і особливо шанували тих, від яких надіяли ся добра в господарстві: бога Пе-

руна, що посилає грім і блискавицю, сонце — зване Дажд-богом, бога Волоса, що пильнує худоби. Їм молили ся й жертвували ріжну страву, але не було до того ні церков, ні священиків (жерців), а справляв ті молитви кожний за свій рід. Як сонце повертало на весну, коло теперішнього Різдва, святкували прихід нового року, — се й досі задержало ся на Різдва, на Новий рік, як вечеряють серед снопів, бажать собі доброго урожаю, посівають зерном на щасте; усе позоставало ся ще з тих давніх, давніх, часів, як ще наші люде не були христіянами. Прихід весни стрічали веснянками, а на поворот сонця з літа на осінь було свято Купала, що й досі справляєть ся між нашими людьми. Ще й тепер памятають і „мертвецький великдень“, так само стародавнє свято предків наших — день померших. Тодішні люде вірили, що душа не вмирає з чоловіком, а далі живе там саме, де жив покійник. Ховаючи небіжчика, клали йому в могилу страву й всякі річі, потрібні до прожитку, се все закопували, або палили разом з покійником, клали в миску або горнець і засипали землею.

Для громадських справ сходили ся старші з родів чи сімей на нараду — звалося отсе віче; там поряdkували й рішали, що треба. Були подекуди старшини, звані князями, але вони не мали великої сили, бо всякі справи рішала громада, віче, а князі мусіли громади слухати. Війська не було, а як треба було боронити ся, то хто був дужий, збирав ся з тим, що мав — чи з списом, чи з мечем, на кони чи піший, і йшли боронити ся, чи воювати. Для оборони ставили городи: десь серед лісу чи болота, або на високім шпилю сипали вали, копали рови, аби ворог не міг приступити. В небезпечний час туди збирали своє майно, жінок і дітий і боронили ся від ворога. Доси від тих городів позоставало ся багато городищ. В спокійні часи ті городи здебільшого стояли подорожні, а люде жили собі по хуторах. Тільки в декотрих городах завсіді мешкали люди особливо заможнійші, багатші, купці — для безпечности; туди приїздили й чужі купці на торги та привозили товари.

Так жили собі предки наші довго окремо. Кожний знав тільки свою околицю, свій город: мали своїх старших, а інші люди до них не належали. Звали ся ріжними іменами: в теперішній Чернигівщині та Полтавщині люди звали ся Сіверяни, найважнійші городи у них були Чернигів, Новгород Сіверський і Переяслав. Люди коло Київa звали ся Поляне, а земля та звала ся инакше — Руською землею. Ті, що сиділи над Тетеревом і Случею, в великих лісах, звали ся Деревляни. Ті що на Волині, — Дуліби. Одного спільного імени не мали, бо жили окремо, і спільної управи не було. Аж пізніше се стало ся.

З поміж усіх українських міст найбільше й найславніше був Київ. Здавна з непамятних часів, ще коли люди не знали заліза або міді, а робили собі списи чи сокири з каменя, жили не в хатах, а по печерах, — видно, що тут жило багато людей. А се тому перед усім, що тут сходилися дві великі ріки: Дніпро і Десна. Над рікою легше було прогудувати ся — чи рибою, чи звіриною. Рікою їздили люди куди треба, — сухих доріг тоді було не багато, і ними їздити не так було легко й безпечно. Тому й за українських часів під Києвом були найбільші оселі, найбільше людей багатих, торговельних: сюди найбільше приїздили й купці з чужих країв з усяким товаром.

Сим багатим і тоговельним людям треба було охорони: були сусіди ласі на їх товари й багатство, що при нагоді раді були пограбувати їх добро, чи в дорозі, чи самім Києві, як не було доброї сторожі. Тому сі київські люди особливо значніші, більші, звані боярами, здавна почали держати собі для охорони людей сильних, відважних, військових. Далі — то більше, і з часом так зібралося чималеньке військо в Києві, що боронило місто від сусідів та ходило з купцями, як вони везли свої товари в чужий край, а старшим над тим військом був київський князь.

Та обороною не кінчилося. Київське військо — дружина як воно звалося, не тільки боронило свою околицю від ворогів, але й само нападало на сусідні землі, віддячуючи за їх напади, або просто шукаючи здобичі. В тодішніх часах військо і жило головню тим, що пограбувало або казало собі дати за викуп, щоб не грабувати. Щоб прогудувати свою дружину, київські князі й бояри ходили на сусідні волости й землі, набирали там всякої здобичі, а як ті відгрошувалися, то казали собі давати що року данину „за мир“; що вони самі їх не будуть грабувати й иншим не дадуть. Часом, що правда, такі походи не кінчилися щасливо.

Про київського князя Ігоря оповідали таке: він дав своєму воеводі Свинельду збирати дань з Деревлян і з того тримати свій полк, але вояки з самого Ігорового полку стали казати, що ті Свинельдові вояки збирають дуже багато всякого добра з Деревлян, посправляли собі гарну одіж і зброю, а вони ходять голі, — тай стали радити Ігореві, аби він з ними пішов до Деревлян, щоб і собі зібрати дань. Ігор послухав і пішов, казав Деревлянам давати ще й собі дань; ті не мали як боронити ся — дали і в друге, хоч поперед дали вже були Свинельдови. Та Ігореві з того ще більше розгоріло ся серце, як побачив, що мають що дати; він відіслав свою дружину до дому, а сам з ма-

лим полком пішов еще походити між Деревлян та полупити їх. Тоді зібрали ся Деревляни на віче й кажуть: „нема тому краю! Треба зробити тому князеві кінець! Се як вовк внадить ся в стадо: як не вбити, так ціле стадо по одній вівці виносить, так і сей: як його не вбємо, то він нас знищить“. І напали на Ігореве військо й побили його дружину, бо мало мав з собою людей, аби не ділити ся добичю. Самого Ігоря вхопили і поместили ся немилосердно за його жадність: нагнули два дерева, привязали до них Ігоря, потім дерева пустили, і вони потягнули Ігоря та й роздерли на шматки. Але се й Деревлянам на добре не вийшло: вдова Ігоря княгиня Ольга пішла з великим військом на Деревлян, попалила їх городи, побила багато людей і наказала давати дань еще більшу, як за Ігоря.

Збираючи дань все більшу, київські князі держали все більше війська; а що більше війська прибувало, то дальші походи вони робили, то більше городів і земель під свою владу брали, під себе підбивали. Землям тим була та ніби користь, що київські князі мали боронити їх від сусідів, заводити у них спокій і безпечність, нищити і карати розбійників; на те приходили вони що року зимою, вибираючи дань, а часом держали й цілий рік своїх людей, з військовою залогою. Та про те, чи бажають собі тої охорони й опіки ті землі, князі не питали: їм треба було дани для дружини, дешевого товару для торгу. Обійшовши свої землі зимою, на весну князі й бояре разом з купцями з'їздили ся в Київ і, поскладавши товари на човни, везли Дніпром на Чорне море, а звідти до Царгорода (Константинополя), до Греків на продаж, а від них купували дорогі убрання, золоту одіж, вино й усяке коріння. Туди-ж продавали невольників, яких забирали у неволю на війні.

Не вдовольняючи ся данею з своїх земель, ходили київські князі походами на далекі, багаті краї, де надіяли ся великої добичі: ходили на Царгород і землі грецькі в Криму і Малій Азії, ходили на Кавказ, на Каспійське море і Персію. За того Ігоря ходило військо в персидські краї, здобуло багате місто Бердау — недалеко теперішнього Баку, і більше як півроку сиділо там, нападаючи на сусідні землі; тільки від хвороби почало їм багато людей вмирати, і вони забрали ся звідти домів. З таких походів, коли вони удавали ся щасливо, привозили багато грошей, добичі і невольників.

Память про такі походи лишила ся доси в піснях. От як співвають в колядці.

Ой спід гори да стоять тумани
Да то не тумани — пара з коней йде!

Товариство „Запорожська Січ“ від 58 Р. Н. Союзу в Кемден, Н. Дж.

Ой там же військо — аж землі важко,
 Ой там у війську пана немає.
 Ой одзоветься зличний паниченко,
 Славного отця і пані матки:
 „Я-ж в тому війську да паном стану
 Велю гармату наворочати,
 В Чернигов город велю стреляти“!
 Ой бе да він в Чернигов город.
 Там його не знали ні царі, ні пани.
 Винесли йому миску червінців —
 Він тое взяв, шапочки не зняв, не подякував.

Потім сьпівають, як те військо йде на Переяслав і на Київ, збираючи окуп; се пам'ять про ті старі походи, тільки де-що перемінено (от як гармати пізнійше додано, а тоді їх не було). В иншій колядці сьпіваєть ся, як дружина, не маючи що робити на Україні (видно, не було війни під той час), вибираєть ся в службу в грецькі краї:

Ох ходімо ми до ковальчика,
 До ковальчика, до золотника,
 Покуймо-ж собі мідяні човна,
 Мідяні човна, золоті весла,
 Ой пустимо ся ж на тихий Дунай,
 Долів Дунаєм — під Царегород:
 Ой чуємо там доброго пана,
 Що платить добре за служеньку.
 Ой дає на рік по сто червоних,
 По коникові, тай по шабельці,
 По парі сукон, тай по шапочці,
 Тай по шапочці, тай по панночці.

Маючи під собою велике військо, взяли князі велику силу в самім Києві. Уже не питали ся вони в усякій справі громади, як вона рішить, тільки радили ся з військовою старшиною, з своїми боярами, і правили землею, як хотіли, а хто їм противив ся, того сажали до вязниці або забивали. Богатим Киянам — боярам нові порядки були на руку: не тільки, що мали тепер оборону через князів, а й всяку нагоду в торгівлі. З далеких країв привозили князі й дружина різні товари до Києва, й київські купці перепродували їх в інші краї з великим баришем. Богато з Киян — бояр служило в княжім війську і мало з того велику вигоду. Київ став дуже великим містом, богатим, славним на цілий світ. Бідним людям, що правда, мало з того було потіхи; тепер люде сильні й заможні, маючи захист і оборону у князя і

його дружини, не раз ще більше кривдили їх, не боячи ся за то собі відплати. Але бідними людьми ніхто не журив ся.

Так склала ся держава Київська, або Руська. Тому київські князі теж звали ся руськими, київська дружина — Русинами, а й ті землі, що вона з князями підбивала, до Київa прилучала — починали теж звати ся руськими, Русию. При кінци IX. віка (900 літ по Різді Христовім) вже багато земель до Київa належало, київським князям дань давало: не тільки українські, а й інші, аж під теперішній Петербург та Москву. По більших городах сиділи родичі київського князя або бояри з більшим або меньшим полком дружини. Вони збирали дань, з того годували свою дружину, а частину посиляли київському князеві; мали теж пильнувати порядку й спокою, судити людей. Трапляло ся одначе й так, що сі намісники не слухали ся самі київського князя, бунтували ся, й підіймала ся війна; або люди не хотіли давати дани, і київський князь посилав військо, аби їх „примучити“, аби були послухні. Особливо се було тоді, як умирав київський князь, і по нім наступав новий.

Найдавніші київські князі, яких знаємо, називали ся Аскольд і Дир. Про них оповідали, що то вони в 860 році ходили човнами походом на Царгород; тоді Русь нагнала великого страху на Царгород: Греки вірили, що лише чудо Боже їх тоді від Руси спасло, що вона, не здобувши міста, вернула ся назад.

Потім був князь Олег, славний війнами і походами. Про нього казали, що він був характерник, і для того мав у всім щастя. В 911 році він списав торговельну умову з Греками й скоро потім умер.

По нім був Ігор, а по його смерті кілька літ правила його жінка Ольга, доки виріс син Святослав, що й був князем. Він вславив ся своїми походами, кохав ся у війні, жив з вояками як простий дружинник, і нічим від них не ріжнив ся. Він хотів завоювати Болгарію, але Греки того не дали йому.

По нім лишило ся три сини, що й княжили в різних городах. Але з початку старший брат, — побив свого брата, що княжив в землі Деревлянській, і той в тій війні наложив головою а потім инший брат Володимир зробив те саме з київським і став одним князем на всю державу, в році 979.

Дещо про часописи.

Що то є часопись і які її роди?

Як би хто хотів одним реченням відповісти на перше питане, то треба би сказати: „Часопись — се публичне оголошуване друком вістий усякого змісту із сучасної пори, в певних означених відступах часу, для як найширшого круга людей.“

Така відповідь чи дефініція не може бути одначе зовсім вірна просто тому, що часописи є найрізнородніші і тяжко їх взяти під одно мірило.

Кажемо: часописи є найрізнородніші. Отже є передівсім політичні (дневники, а відтак тижневники і т. д.), призначені дійсно для як найширших кругів населення; відтак наукові (тижневники, двотижневники, місячники), що пишуть приміром про саме малярство або про саму природу, чи про філософію, лікарство і т. д., призначені вже для меншого круга людей; а далі заводові або фахові часописи (можуть бути і дневники, але звичайно тижневники і т. д.), призначені також для меншого а навіть, можна сказати, означеного круга людей, приміром є для цукорників, шинкарів, ковалів і т. д. Тай тут ще не про всі сказано, бо є ще т. зв. літературно-наукові, більше й менше популярні, а далі гумористичні, (звичайно ілюстровані) та загально-економічні або господарські часописи і т. д. Самих родів часописий можна би ще багато вчислити.

Зі всіх тих часописий найважнішою є: політична часопись. Політичні часописи звичайно виходять що дня і зовуться дневники. Сі політичні часописи читає найбільше людей. А старають ся вони заступити для тих широких мас всі інші часописи; тому популярно пишуть і про те, що пишуть наукові, фахові чи господарські часописи. Крім того старають ся заступити своїм читачам і книжку та містять в фейлетонах (у відрізках) повісти, оповідання, вірші ба навіть деякі політичні часописи є й ілюстровані. Словом, старають ся видавці політичних часописий дати своїм читачам цілий духовий корм. До сього привикають люди і щораз більше більше читає часописи, а пересічні т. зв. інтелігентні люди нічо більше не читають окрім часописий. Без неї не можуть жити. Тому теж видавці по більших містах видають не лише раз денно часопись, але й двічі, тричі або й чотири рази денно так, що читачі мають що кілька годин найсвіжіші вісти.

Наконець треба ще згадати, що держави мають для часописий окремі закони. В Австрії і в Німеччині вважається за часопись таке друковане письмо, яке виходить правильно раз у місяць, а в Америці закон вважає за часопись навіть такі письма, що виходять раз у рік.

Як повстала часопись?

Перші зачатки часописи повстали дуже давно, ще перед Христом. А повстали вони в столиці Італії, в Римі, за самовладства римського цісаря Юлія Цезаря в роках від 48 до 44 перед Христом. Він перший казав робити витяги із засідань сенату і оголошувати їх публично; називалися вони „Acta senatus.“ Небавком звелів він оголошувати окрім сих урядових вістей також всякі найцікавіші події (з війни і т. д.). Сі вісти, що звалися „Acta diurna publica, populi Romani,“ оголошувано що дня і то в кількадесять або кількасот примірниках так, що розходилися по цілій тодішній римській державі. Із сих перших „часописий“ не остало доси ані одної, але після них подають тодішні римські історики різні вісти, з яких можна собі представити, як виглядали сі часописи. Виходили сі „Acta diurna“ кілька соток літ, поки північні дикі народи в часі нападів на Рим не знищили майже всіх культурних здобутків Римлян.

Опісля довгі віки не було на земській кулі часописи. Тільки на Сході в Хінах (в Китаю) повстала в 10. століттю перша друкована часопись (після переказу в 911 р. по Христі). Зоветься та перша друкована часопись „Кінг-пао“ (значить: „Вісти столиці“); з початку появлялася вона неправильно, аж з 1351 р. виходить правильно і до нинішнього дня. Се найстарша часопись на світі. Але небавом культурний рух в Хінах, який були розбудили чужинці, притах, а відтак майже зовсім погас і часописи не розвивалися. Аж знова в середніх віках появляється нова часопись і то знова в Італії в місті Венеції (Венеція се місто, якого доми збудовані на маленьких островах серед моря так, що доми від себе повідділювані водою). Венеція була тоді осередком торговельного руху в Європі і тому найбільше там було вістей і найбільше цікавих. Через те почали там видавати щоденну часопись, за яку платилося малий венецький гріш, що звався „газетта“ („gazetta“); з того гроша перенеслася назва і на часопись та від тоді почали і часописи звати: газетами. З Венеції розповсюднилася та назва „газета“ по цілій світі так, що в деяких народів, приміром у нас або Москалів і Поляків сеї назви найбільше ужива-

ють. Сі „газети“ продавано або з руки в Венеції або розсиlane по світі як листи.

За Венецією пішли вже з початком нових віків (нові віки розпочинають ся від відкриття Америки в 1492 р.) і другі краї Європи, особливо Німеччина. В Німеччині звали часописи з початку: *Novo, Aviso, Pagellen, Zeddel*, а найбільше *Zeitung* (часопись); і ся послідна назва задержала ся і доси.

З початку такі часописи були звичайними писаними листами, які „всезнайки“ розсилали кільканайцять разів до року в конвертах післанцями а відтак поштою. Взорець такого повстання часописи можемо бачити ще й тепер. Приміром перед кількома роками у Львові оголошував один чоловік, що висилає кождому в листі виказ вільних мешкань в цілїм місті. За який рік він вже розсилав і продавав такі виказы літографовані (писані і відбивані на літографічнім камені); знова за який рік продавав він друковані картки з виказом вільних мешкань, а тепер вже видає що 2 тижні „часопись вільних мешкань.“

Так само повставали і давні часописи. Тільки що тоді зміни не були такі скорі, а тревали цілі столїтя. З початку переписувано тоді такі часописи рукою; пізнійше писано на глиняних таблицях (назадгузь), мазано плити фарбою і з того відбивано на папір. Коли Гутенберг перший в Європі придумав друкарню, почато друкувати і часописи. Але се друковане ішло дуже поволи, бо черенки були великі і деревляні. Опісля заведено металеві черенки, але друкарська штука все ще була така нескладна, що часописи треба було дуже довго друкувати.

Перша часопись в Німеччині, що виходила щоденно, появилася в 1660 р. називалася „*Neu einlaufende Nachricht von Kiegs- Welthandeln*“ („Ново-надходяча вість про военні і світові справи“). В Англії перша часопись появилася аж в 1702 р. п. з. „*Daily Courant*“, а у Франції аж в 1777 р. Особливо для днєвників було прикро, що друковано їх дуже поволи (часописи виходили тоді по кількасот примірників; потім число передплатників збільшало ся, але також помалу так, що ледви в половині 19 столїтя друковано вже по 2 до 5, а деякі до 10 тисяч передплатників) так, що тисяч примірників треба було друкувати пів дня.

Другою недогодою було те, що дуже поволи діставали ся зі світа вісти до часописий та, що розсилка часописий передплатникам ішла теж черепашиним ходом. Зелізниць ще тоді не було. І з початку приходили вісти і розсиlано часописи післанцями, а відтак возовою поштою. Все те тривало дуже довго. Найкрасше можемо бачити з того, що прим. в 17. столїтю вістка з Італії до Німеччини могла дістати ся аж за 3 тижні. Ще

й в 18. століттю вісти, особливо граничні, ішли страшно поволи, прим. про велике землетрясене, яке було в столиці Португалії, в Лісобоні, в 1775 р. дня 1. падолиста, дізнали ся в недалекій Німеччині аж за цілий місяць. І аж дня 2. грудня донесла німецька газета *Vossische Zeitung* таке: „В Лісобоні через землетрясене згинуло нараз під румовищами сто тисяч людей.“ В Англії дізнали ся о 3 дни скорше. Ще і при кінці 18. століття та з початком 19. не багато скорше діставали ся вісти з одної держави до другої. Приміром про засуд на смерть французького короля Людовика XVI. або про утечу Наполеона I. з острова Ельби дізнали ся в других європейських державах ледви за 3 до 4 тижні.

І такий стан тревав ціле століття. Люди роздумували над філософією, а над технікою і природними науками дуже мало працювали. Ще в половині 19. століття вісти з одного місця до другого ішли поштою п'ять разів довше як тепер, коли вже почта іде залізницею. Се змушувало властителів деяких великих часописий держати свою власну почту. Прим. *Koelnische Zeitung* між деякими містами мала власну кінну почту, щоби скорше діставати вісти, а ще в 1849 р. держала собі та часопись поштові голуби, які привозили їй з Парижа вісти (в запечатаних листах) о 16 годин скорше від возової почти; особливо ходило їй о скорі вісти з біржі (грошові торги).

Так тривало аж доти, поки не придумано залізницю і телеграфу.

До якої степені розвинула ся часопись?

Поки не було залізниць і телеграфів, то часописи ледви животіли, а від тоді почали сильно розвивати ся і розвинули ся незвичайно високо. Залізниця причинили ся особливо до того, що скоро одержують часописи передплатники, а телеграфи, що ще скорше одержують вісти редакції часописий. Крім телеграфу є ще тепер телефони, якими можна розмавляти на сотки і тисячі миль далеко, а дальше телеграфони, які зараз пишуть без помочи чоловіка те, що в них здругого місця говорить ся (приміром з Відня говорить хто до телеграфону, а сей сейчас пише то само у Львові; телеграф тим ріжнить ся від телеграфону, що тут мусить двое людей писати, прим. один у Відні, котрий пише на машині телеграфічні знаки, а другий у Львові, котрий з тих знаків, що прийшли з Відня складає слова; а до телеграфону треба тільки сказати в однім місці, а він в другім місці сам вже ті слова випише). Крім того є ще бездротні телеграфи, котрими користують ся особливо кораб-

Співробітники Редакції і Друкарні „Народної Волі“.

лі та каблєві телеґрафи, то значить, що їх дрти йдуть поп'д воду в морю прим. з Америки до Европи).

До того і друкарська штука щораз то улїпшуєть ся. Маши-ни нових конструкцій скорше друкують, а улїпшені черенки уможливають складачам скорше складати. Є вже навіть машини до складаня, на яких складач лише пальцями перебирає так як по клявішах від фортепяну, а машина сама складає черенки. Але такі машини показали ся не практичні тому, що тяжко на них робити коректу (поправки). Зате в машинах до друкованя, де відбиваєть ся вже зложені черенки на папір, заведено значні улїпшеня, а саме т. зв. ротаційні машини. Се переводить ся в той спосіб: Коли складачі зложать вже черенки приміром одну форму на одну сторону ґазети, тоді ту форму відбиваєть ся в спеціальній масі, до сеї маси наливаєть ся потім олова, а як воно застигне, то цілий склад буде відбитий на сій оловяній плитці. Потім тую плитку обвиваєть ся довкола вальця на машині, а сей валець за кожним оборотом бе одну сторону ґазети. Все те — і відливане і друковане іде незвичайно скоро. Подвійна ротаційна машина друкує на 5 минут 3 тисячі часописи і відразу складає тих 3 тисячі та сама відчислює на окремі купи по 50 примірників так, що ґазета вже готова, поскладана і поражена до продажу.

Ся ротаційна машина се велике добродїйство для великих європейських часописий, бо що зробили би такі часописи, що друкують більше як мільон примірників приміром: в Парижі часопись *Le Petit Journal* або в Лондоні *Daily Mail* друкують багато більше понад мільон примірників або такі німецькі, що друкують лише по кількасот тисяч, але кілька разів денно приміром: *Koelnische Zeitung* виходить 4 разів денно, а *Frankfurter Zeitung* 3 рази. Такі ґазети мусять до того ще відливати більше форм (така відлита форма зветь ся „стереотип“) і друкувати на кількох або кільканайцятьох машинах.

До якої досконалости розвинули ся часописи, бачимо вже з того, що друкують ся по більше як мільон примірників а що кожний примірник читає пересічно 10 людей, то значить, що одну часопись читає денно з 10 мільонів та, що друкують ся і по 4 рази денно.

Треба згадати і те, що до розвитку часописий причинили ся багато парламенти європейських держав, котрі позносили всякі грошеві тягарі, які держава накладала за абсолютистичних часів на часописи та видали нові закони, які дали часописам велику свободу. Знесене грошевих тягарів і свобода

для часописий причинили ся також дуже багато до розширення і зросту часописий.

Але з якою скоростю все те в редакції відбуваєть ся. От примір: Коли в 1847. році вперве отворено в Німеччині, в Берліні, парлямент, то часописи в других містах Німеччини дістали звіт з першого засідання аж за 11 днів. А як тепер? Тепер як радять в Німеччині 3 законодатні тіла, парлямент, палата паніві пруський сойм до пізнього вечера, прим. до 8 години, то на провінції прим. в місті Кельн з всіх трех палат вже зараз по годині 8 прийдуть телеграфічні або телефонічні звіти. Газета Koelnische Zeitung видрукує їх за ніч так, що о 4. рано яко перше видане вже йде на пошту, а о 8 годині рано вже є в столици Берліні. Прим. посол, що говорив свою промову в соймі чи парляменті до 8. години вечір, встає рано і йде о 8. годині на снідане до каварні, тут бере до рук газету Koelnische Zeitung і читає вже свою промову. Як би його дід або прадід побачив се, то сказав би, що се щось незвичайне, що се чудо. А воно для нас вже зовсім природне.

Завдяки телеграфам і телефонам великі часописи мають вісти з цілого сьвіта про те, що стало ся того самого дня на цілм сьвіті. Часом в такій часописі є все від початку до кінця телеграфоване, навіть вступні статі.

Такі великі часописи мають своїх кореспондентів—дописувателів по цілм сьвіті, але вони не пишуть, лиш телеграфують. Часом не лиш дописувателі, але приміром один редактор виїде десь кількасот миль далеко і відтам телеграфує цілі статі, котрі зараз друкують ся. Лучаєть ся і таке, що приміром в Англії нападе яка часопись на Німеччину, а за кілька годин вже є відповідь в німецькій газеті на сю напасть; се дієть ся в той спосіб, що дописувателі в Англії телеграфує до своєї часописи в Німеччині цілу статтю і там зараз дають на неї відповідь так, що Німець скорше прочитає відповідь як напасть, бо англійська часопись може прийти до Німеччини аж за день, або два дни.

Небувалу скорість в подаваню вістий показала англійська часопись Daily Mail. Вона виходить в Лондоні, а лучило ся раз в 1903. р., що славний англійський парляментарист Чемберлен (Chamberlain) поїхав до міста Бірмінгем, де мав виголосити дуже важну промову про цлове питане. Редакція часописи Daily Mail постарала ся, що в тій салі, де говорив Чемберлен, поставлено великий телефон, до котрого впадали всі його слова. Сей телефон був получений з телефоном в редакції в Лондоні, де слухали стенографи (стенографи, — се такі писарі, що пишуть

дуже скоро скороченим письмом; такі стенографи пишуть за всіма послами в парламентах, хоч би не знати як скоро сі бесідники говорили). Чемберлен говорив від 8. до 10. години рано і за цілий той час стенографи слухали і писали, міняючи ся що 2 мінути, щоби переписати звичайним письмом і дати до друкарні. Десять мінут по 10. годині вже була ціла промова зложена при помочи нової машини до складання, званої електрофоном, а за дальших 12. мінут появила ся вже ціла промова в ранішнім виданю газети. І коли інші часописи дістали через телеграф промову Чемберлена аж о 10. годині і 27 мінут, то в Daily Mail вже о 5 мінут скорше читали люди видруковану промову.

Такі великі часописи не жалують величезних сум за телеграми, щоби мати вісти з цілого сьвіта. Приміром в часі російсько-япанської війни платили німецькі часописи за одну довшу телеграму кілька тисяч корон (по 7 кор. 82. сот. за одно слово).

Деякі часописи мають свої власні підводні телеграфи-каблї, (Каблї ідуть по під воду. Се такі дрти телеграфічні, що є обвиті тяжкою масою непромакальною, так що їх ніхто не може ушкодити) займають величезні будівлі, дорогі машини, для них працюють сотки й тисячі робітників, взагалі не жалують гроша, щоб лиш подати людям як найлучші вісти з усього сьвіта, з найдальших околиць.

Словом часопись заволоділа над цілим сьвітом, перемогла час і простір і взяла в свою неволю та сьміло йде вперед висше і висше.

А як маленьким виглядає чоловікови цілий сьвіт, коли він в одній часописи може бачити те, що діеть ся того самого дня на цілім сьвіті.

Шевченко — Шашкевич.

Шевченко — Шашкевич — два велитні духа, що їх память сьвяткувала в минувшім році уся соборна Україна, що їх імя було на устах кожного Українця по усіх безмежних просторах нашої рідної землиці, від срібнолентого Сяну і бистротечного Дністра, по золотоверхий Київ і старий Дніпро — Словутицю і тут на чужині, далеко за широкими синіми водами і на буйних степах Канади, усюди, де лиш руське серце билось.

Хто-ж се отсі два могучі велитні, що про них говорить увесь наш нарід ? Хто такий Шевченко, хто такий Шашкевич ? Що вони такого для нас зробили ? За що їх так усі поважають ?

Тарас Шевченко, мужик, крепак з роду, 1814 року у перве побачив сьвітло сонця на Україні в селянській, мужицькій хаті.

Його батько і ціла рідня робили своєму дідичеві панщину. Таке саме ждало і малого Тараса, але доля судила інакше. Дитячі літа були щасливі. Літом бітав по дворі, бавився з другими дітьми, купався в річці, що плила біля хати його батька а в зимі сидів на печі або пустував по хаті. При тім мав що їсти тай хлопська дитина була щаслива. Але не довго йому так жилося. Як Тарасови було 9 літ померла його добра мати. Батько остався з 6 дітьми; оженився другий раз. До хати вийшла мачуха і привела свої діти. В хаті настало пекло. Діти-зведенята усе лиш сварились та бились а через те приходило до сварки й між старими. Найгірше виходив на сім малий Тарас, що був дуже непосидючий.

Коли Тарасови було 11 літ, помер його батько. Розділюючи перед своєю смертю маєток, сказав: „Мому синові Тарасови не треба нічого, бо він не буде звичайний чоловік. З него буде або щось дуже добре або велике ледащо. Тож мій маєток йому на ніщо не придасться“. І правду сказав старий батько. Шевченко став великим, славним, незвичайним чоловіком.

По смерті батька віддають Тараса до школи на науку. Звідси утікає, бо дяк-паниця часто побивав за даремнісенько. Опісля бачимо Тараса у маляря, де цілими днями двигав ведрами воду на гору. А дальше видимо його козачком — послугачем в панських покоях. А всюди його бють, побивають, всюди поштуркують. Звичайно він кріпак, сирота, нема кому за него заступити ся.

Коли вже тепер поглянемо на молодечий вік Тараса, то побачимо, яка ся молодість у него була злиденна. Не можна вказати ні на одного поета, щоби у него був такий сумний, темний і безрадний молодечий вік, який був у нашого поета. Кріпацька недоля та лихі злидні; сирітство, сварка, бійка, пекло в родині і в хаті; брудна сорочка, дірава свитина, ноги босі, голова літом і зимою не прикрита; голодоване у дядка, різки в школі, двигане ведрами води!... Се все немов навмисне згуртувалося і впало на молодесеньку, душу Тараса, усе те, що приголомшує людей, винищує людські поривання до світла, до добра, до любови чоловіка. А однак усі ті невзгоди життя не зразили його серця, не остудили його душі. Читаючи його поезії не можна дивувати ся, що винісши на собі тільки тяжкого лиха, зберіг в собі тільки сум і жаль, у яким проявляєсь скрізь свіже почуте і до краси природи і до життя народного. Яка в Тарасовому серці була незвичайно глибока керниця любови до свого народу і до людей взагалі! І що міг би такий чоловік зробити, коли-б люди дали йому іншу молодість! Так ні! Замість ясної молодості

сти дали йому люди таку — що, як він сам казав — „пролізла, проминула в неволі, в злиднях, в темноті та пониженю“.

А якеж даліше життя Тарасове ?

Яка молодість, таке й життя. Ледви що добрі люди викупили його з кріпацтва, ледви що заблисла його зірка щастя, ледви, що почув себе вільним, свободним — аж тут знова заперли його в тюрму, вислали в далекі, забуті краї, на цілих 10 літ. На довго-довго розпрощавсь Тарас з своєю любовою Україною, яку так дуже-дуже любив. От і ціле життя Шевченка. Гірке і невеселе. Усі ті злидні підірвали його здоров'я і він скоро заснув на віки. Учені люди кажуть, що Шевченко за 47 літ свого життя, всего 7 днів був щасливий.

Богато він мучивсь на світі,
Богато він зробив для нас !

Він рідній віддав Україні
І душу і серце своє,
Своїми піснями — сльозами
Він висьпівав горе еї.

Своїми піснями — сльозами
До правди й любови сьятих,
До світла ясного, науки,
Він кликав старих і малих.

Для правди на світі трудився
І правду до смерти любив :
І тихо на віки заснув він
І спить серед рідних степів.

У всіх творах Шевченка темні картини пересувають ся перед нашими очима без кінця. „Все плаче, все гине“! Сими словами начертав Шевченко долю України. Та хоч Україна стогнала під таким тяжким ярмом, хоч діяли ся тут насильства і безправства, хоч більшість інтелігенції покинуло еї, то Шевченко остав вірним її сином до загину. Усі його поезії переповнені горячою любовію до України. Рідко у кого бе серце так щиро до рідного краю, як у Шевченка. Україна то найвисша сьвятість для него. За Україну віддає поет в жертву своє тіло й душу, своє життя:

„Я так еї, я так люблю
Мою Україну небогу —
За неї й душу погублю“.

Сидячи в неволі тужить за нею, рветь ся побачити хоч раз еще, хоч на хвилину, поглянути на бідний закріпощений народ,

послухати шуму Дніпрових порогів, наговорити ся з вірними товаришами. Та дарма, тюрма не пускає. Тоді пливуть його думки на далеку Україну, бувають понад зеленими садами, понад сільськими стріхами і несуть ся далше. І мов ангел-хранитель облітає Шевченко свою „безталанну вдову“ та разом з нею вичікує кращої долі. Він заохочує, загріває земляків, щоб і вони всі полюбили щирим серцем рідну, хоч і нещасну Україну. За те з цілою силою накидаєсь Шевченко на тих, що рідної неньки цурають ся, та угнітають її. Царям-деспотам, панам гнобителям та перевертням-зрадникам не жалує Шевченко слів пощади. Він кличе до них, каже їм схаменутись, бути людьми, бо інакше лихо буде з ними. Заковані люди скинуть незабаром свої тяжкі кайдани і настане суд. А тоді

. . . . заговорить
І Дніпро і гори
І потече сто ріками
Кров у сине море...

Ні оден поет не виповів своїх думок так ясно і отверто. Шевченко перший промовив слово виразне, просте і голосне, як „Господа слово“. І се голосне його слово видало добрі жнива для України. Його діти — думи розійшли ся скрізь по Україні. Усюди найшли приют, щире серце, ласкаве слово і правду і славу. Сьвітло правди і науки, яке проповідував Шевченко, знайшло собі приступ по всім усядам, облетіло усі міста і села. Огню, який зашцепив Шевченко у своїх земляків, годі було придушити. Іскра, що так довго тліла на пожарищі, діждалась свого часу; знесено кріпацтво, скинено ярмо з народа. Поет не діждався сеї горячої хвилини та вона сповнилась в рік по його смерті.

Не здійснене доси ще одно горяче бажане Тараса, а саме : вільна, самостійна Україна. Однак ідея вільної самостійної України живе в наших серцях, живе охота до праці для її відродження а віщі слова Кобзаря додадуть нам сили й охоти до її сповнення.

От такий то був Тарас Шевченко. Був се великий чоловік, чистий душею, добрий, із серцем повним любови до „меншого брата“ — до вбогих, темних людей. Його заходами народ воскрес до нового житя. Свойому народови віддав Шевченко усе своє, що мав, свою душу, свій хист, свою долю.

Похований Шевченко на Україні, над Дніпром, куди перевезено його тіло вже по смерті з Петербурга. Його могила стоїть серед широкого степу, коло міста Канева а з неї видно

.... лани широкополі
і Дніпро і кручі,

чути

.... як реве ревучий

Дніпро, що має „кров ворожу понести у синее, море,“ точно так,
як сього він бажав у своєму „Заповіті“.

Маркіян Шашкевич родився 1811 р. 6 листопада в селі Підлиску, золочівського повіта, в убогій священичій родині.

Учився в Золочеві, а до гімназії ходив в Бережанах. Поетичний талант прокидається у нього вже в гімназії і Маркіян пише стихи, розумієся, відповідно до тодішнього виховання, польські. Відтак дістаєся до Львова до духовної семінарії, з котрої його за незначну вину проганяють.

Тепер починаєся для Маркіяна час тяжкого бідовання і боротьби о хліб насущний, що підтинає і так слабосильне здоров'я молодого поета. Серед бідовання і жури в наслідок родинних нещасть Маркіян не падає на душі, але кидаєся з цілим жа-

ром до праці. Вчить ся і читає багато. Тоді попадають йому в руки й деякі українські твори. Час, в яким жив молодий Маркіян, се час оживлення серед славянських народів. Південні Славяни старають ся скинути з себе чужу неволю, думають про політичну свободу, підносять високо прапор народности. Славянські учені і письменники зближують ся до народу, старають ся пізнати його жите, збирають і видають друком народні пісні, пишуть про бувальщину народа, про його культуру, а крім того вчать ся у народа його живої мови, пишуть нею про него і для него літературні і наукові твори, старають ся присвоїти йому європейську культуру, піднести його духово і економічно.

І Маркіян приляг до свого народа, як сумна дитина до несподівано віднайденої рідної матери, а йдучи за приміром інших славянських народів, бажав відродити літературу і народність українську. На мужичій, так до тепер поневіряній і запущеній ниві, як на скалі бажав оснувати се відроджене, бо бачив, що селянин-хлібороб був єдиною живою частиною народності, бо в його грудях зберегло ся від заглади рідне слово, заховали ся історичні спомини про славу минувшину. Маркіян перший в Галичині сьміло і ясно підніс прапор української народности, а його твори се перші в Галичині, твори на скрізь народні так своєю живою народною мовою, як і своїм змістом.

Дальша надмірна заслуга Маркіяна в тім, що він станув на становиску історичної, культурної і національної єдності австрійської і російської України.

Маркіяна заслуга вкінці також в тім, що він пригадуючи кривди народа і славні хвилі болю, бажав тим піднести віру в власні сили і національну гордість у зневірені серця Українців.

Вступивши в друге до духовного семинара, Маркіян став відразу провідником духовної молодіжи. Під впливом і за спонукою Маркіяна складають українські богослови в р. 1883 збірничок поезій під заголовком „Син Руси“. В семінарі засновує Маркіян кружок, якого члени зобов'язались словом чести трудитись ціле жите для просвіти українського народу. В р. 1885 напечатано стих Маркіяна „Голос Галичан“. Се був перший стишок виданий друком в народній живій українській мові в Галичині. Молодіж була ним одушевлена а ті, що погорджували хлопською мовою, побачили єї красу.

За сею невиданою доси новиною пішли і інші. В р. 1836 Маркіян виголосив першу українську проповідь в семінарі. Ся нечувана відвага так подобала ся молодіжи, що вже деякі відважніші почали говорити між собою по українськи. В тім самім році видає Маркіян друком в Перемишлі по польськи писану розвідку „Азбука і Абецадло“, де виступає проти задуманого введення латинської азбуки.

Бажаючи національно і культурно піднести як найширші маси народа, дає Маркіян почин до рідної — мовою і духом народної літератури і в тій цілі хоче навіть видавати часопис, але уряд на се не дав дозволу. Тоді задумує Маркіян видати книжку. — збірник, в якій би містилися народні пісні, відтак поезії і інші твори, що відносять ся до життя, історії і культури українського народу. Все те писав Маркіян не тільки сам але й заохотив своїх товаришів пробувати своїх сил та писати рідною мовою. В тім Маркіянова безсмертна заслуга.

Книжку зладжено і названо „Зоря“. Та власти не дозволили на єї видане, до чого причинили ся і свої, крилошанин Венедикт і митрополит Левицький. Тоді Маркіян зладив нову книжку, під заголовком „Русалка Дністрова“ і видав єї в році 1837 в Будапешті на Угорщині.

А була се перша книжочка видана Галичанами і для Галичан живою народною мовою. Сю книжку почасті сконфісковано так, що ледво 100 примірників розійшло ся по Галичині. Решта появилась на світ аж в 1848 році.

Суспільність обійшла ся з твором так як і австрійська цензура. „Русалку Дністрову“ приняла вона дуже не прихильно. Се був занадто смілий крок вперед. Заскорула і мертва у своїх поглядах українська суспільність не могла згодити ся ні з народною „хлопською“ мовою, ні з невиданою доси фонетичною правописною. За свій смілий крок зазнав Маркіян і товариші замість потіхи і заохоти хибали лиш сміх і наругу, а навіть зі сторони духовних властей переслідувано його. По висвяченню гнали Маркіяна по найгірших адміністраціях, до самої смерти не платили ніякої пенсії.

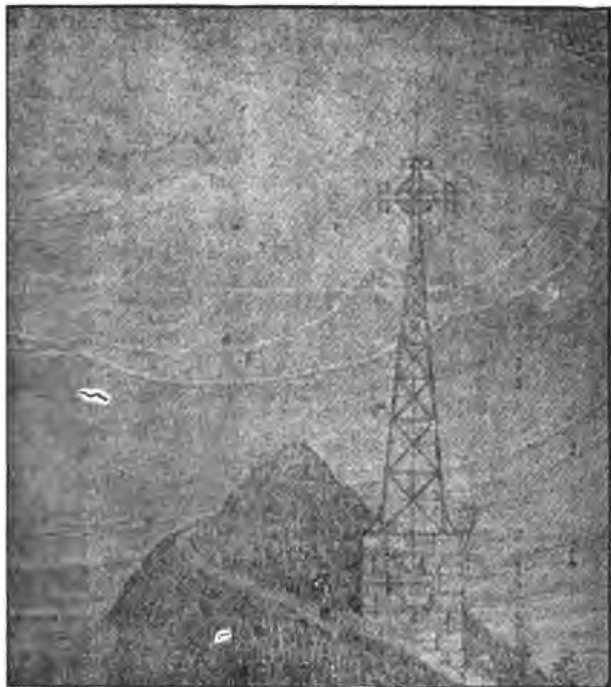
Господарством не міг займати ся, бо грудна недуга і тяжке жите підтинали і вялили його як весняну цвітку. Та хоч як тяжко приходилось Маркіянови, та праці над собою і над освідомленем народа не залишав. Пише байки, ладить читанку, перекладає на живу мову деякі частини євангелія, пересьпіває псалми і пише гарні популярні проповіді.

В найкрасшій віці людського жита, бо в 33 році, серед праці і горя вмирає в 1843 році в Новосілках ліських, каменецького повіта, звідки в 50 річницю смерти перевезено тлінні останки Маркіянові до Львова.

Неудача з „Русалкою“ і доля, якої зазнали Маркіян і товариші — а головно його передвчасна смерть — мали сумний наслідок для початого діла відродження. На многих зайшла зневіра і вони замовкли, зневірили ся в свої сили і в успіх початої роботи — та пішли на службу чужим.

Почату роботу відродження українського народа спинено насильством, глупотою і силою. Українська молодіж, а з нею і старше покоління паде низько морально. Місто жита, ідеальних поривів і посвяти — бачимо бездушність, користолюбивість і лизунство. Призабулись Маркіянові ідеї живі й палкі, призабулись святі пориви гарні і високі і знов стало тихо, спокійно і мертво. Та не на довго. Настали нові часи і нові люди, український народ пробудив ся і з вдячністю споминає Маркіяна

та іде тим шляхом, який Він вказав, на стрічу ясному сонцю народної волі і свободи.

В столітні роковини уродин Шашкевича поставлено йому в рідимім селі Підлисю, на т. зв. підлисецькій горі, величавий пам'ятник, жертвами усього народу.

Українсько-Руська преса.

I. В Америці.

а) Сполучені Держави :

1. „Народна Воля“, часопись для українського-руського народа в Америці і орган Руського Народного Союзу. Виходить кожного тижня в четвер. Предплата на рік до всіх країв \$2.00. За редакцію відвічає Евген Гвоздик. Адреса Редакції і Адміністрації: Narodna Wola, Box 347, Olyphant, Pa.

2. „Свобода“, часопись для руського народа в Америці, орган Р. Н. Союзу виходить в Джерзі Сіті, що тижня в четвер і коштує в старім краю \$2.00 в рік. За ред. одвічає Осип Стеткевич. Адреса: Swoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

3. „Гайдамаки“, часопись для українського робучого народа в Америці, орган українського товариства „Гайдамаки“, виходить в Нью Йорку. Передплата в Сполучених Державах \$1.00 для Австрії і Росії \$1.50. Гроші посилають через експресовий або почтовий моней ордер (money order) на адресу: 639 E. 11th St., New York, N. Y.

4. „Союз“, часопись для руського народа в Америці виходить що четверта і коштує на рік \$1.50. Адреса: Sojuz, Box 1375 Pittsburg, Pa.

5. „Душпастир“ русько-католицька часопись в Америці,

посвячена справам релігійним і суспільним. Виходить що тижня в четвер. Предплата \$2.50. За редакцію відвічає о. Володимир Довгович. Адреса редакції: Dushpastyr, 27 Union St., New Britain, Conn.

6. „Русин“ (Rusin) часопись для Греко-Католиків-Русинів в Америці. Виходить кожного четверга. Видає редакційний Комітет Місійного Кружка Пітсбурських греко-католицьких священників. Предплата на рік 2 дол. За редакцію відвічає о. Йосиф Гануля. Адреса Редакції: Rusin 8 Sterling St., Allegheny, Pa. (Часопись ся видає ся на словацькій мові).

б) Канада :

1. „Канадійський Фармер“ вістник політики, економії, літератури і господарства. Часопись для руського народу в Канаді, виходить що тижня в четвер у Вінпегу і коштує 1.50 дол. на рік. Адреса: The Canadian Farmer, P. O. Box 3656, Sta. B., Winnipeg, Man. Canada.

2. „Новий Край“, орган „Товариства руських фермерів в Канаді“. Виходить 3 рази на місяць і коштує річно \$1.50. Адреса: Box 136 Nowyj Kraj, Rosthern, Sask. Canada.

3. „Ранок“, релігійно-народна часопись виходить що два тижні. Адреса: 479 Stella Ave., Winnipeg, Manitoba, Canada. Річна передплата \$1.50.

4. „Робучий народ“, орган укр. соціалістів в Канаді та Злучених Державах. Виходить раз на місяць. Редактор Мирослав Стечишин. Видавець: Українська соціалістична Видавнича Спілка. Передплата 2.00 дол. на рік; Адреса: Robot-schvj Narod, Box 3548, Station B. Winnipeg, Man. Canada.

5. „Український Голос“ просвітно-економічна, політична поступова часопись для українського народу в в Канаді, виходить що середі і коштує річно \$2.50. Адреса: Ukrainskyj Holos Box 3626 Winnipeg, Man.

6. „Сьвідок Правди“ релігійно-народна часопись для руського народу. Видавництво Союза Руських і Галицьких Євангельських Християн-Баптистів в Канаді і Злучених Державах Америки. Виходить два рази в місяць. Предплата \$1.50 За редакцію відвічає Іван Колесников. Адреса Редакції: Svidok Pravdy 324 Gerrard St., Toronto, Ont. Canada.

в) Бразилія :

1. „Зоря“, виходить що другий четвер в Куритибі. Адреса: Rua konselheiro Barrodas Nr. 104. Річна передплата для Європи 9 кор. Видає т-во „Просвіта“ в Куритибі. За редакцію відповідає Ст. Петрицький.

II. В Австро-Угорщині.

а) Галичина:

1. „Зелізничник“, орган українських залізничників, виходить 20. кожного місяця у Львові ул. Городецька ч. 99. Адреса Адміністрації: Відень, V | I Zenta-gasse 5. Річна передплата 4 кор. Видає і за редакцію відповідає Володимир Левинський.

2. „Земля і Воля“ орган укр. соц. демокр. партії. Виходить що тижня у Львові (ул. Академічна 8) і коштує 4 кор. в рік. Видає Микола Ганкевич. Одвічальний редактор: Порфір Буняк.

3. „Господар і Промисловець“, орган Краєвого Союзу господарсько-молочарського в Стрию, виходить кожного 15. в місяці і коштує річно 1.50 кор. Відвіч. ред.: Александер Денис Сембратович.

4. „Громадський Голос“, радикальна політична часопись, виходить що середі у Львові, ул. Коперника 17. Передплата річно 4 кор. Видавець і одвічальний редактор Захар Ткачук.

5. „Господар“, часопись рільнича для хліборобів руських

земель, виходить що місяця. Адреса: Перемишль, Побереже ч. 1. Річна передплата 3 кор. Одвічальний редактор др. Т. Кормош.

6. „Дзвінок“, ілюстрована часопись для дітей і молодіжи, виходить у Львові (ул. Мохнацького 12) два рази на місяць і коштує на цілий рік 6 кор. Видає Р. Т-во педагогічне. Одвіч. редак. Осип Янів, Редагує Катря Гриневичева.

7. „Діло“, виходить у Львові (Ринок 10) що дня крім неділь і свят і коштує річно 32 кор. Видавець Александер Борковський. Одвічальний редактор Др. Володимир Бачинський.

8. „Економіст“, місячник економічно-господарський, орган „Краєвого Союзу ревізійного“, виходить з кінцем кожного місяця у Львові (Ринок 10) і коштує річно 5 кор. разом з додатком „Самопоміч“. Одвіч. редактор Омелян Саєвич.

9. „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові“, (український науковий журнал) виходить що два місяці книжками по 15 аркушів. Львів, ул. Супінського 17. Річна передплата 12 кор. Редактор Михайло Грушевський.

10. „Літературно Науковий Вістник“, виходить книжками по 12—15 аркушів що місяця у Львові (ул. Супінського 17) і коштує річно 12 кор. Одвіч. редактор В. Гнатюк.

11. „Місіонар“, з додатком „Місіонарчик“ виходить в Жовкві що місяця. Річна передплата 1 кор. 20 сот. Видає: Видавництво Чина сьв. Василя вел. в Жовкві. Редактор: о. Еліфаній Теодорович“.

12. „Молода Україна“, орган „Українського Студентського Союзу“, виходить раз в місяць у Львові ул. Супінського 17 і коштує річно 4 кор. Видає редакційний комітет.

13. „Народна Часопись“, дневник, Львів, ул. Чарнецького 12. Річна передплата 10 кор. 80. сот., в староствах 4.80 кор. Одвічальний редактор К. Кахникевич.

14. „Народне Слово“, ілюстрована, популярно-просвітна, політична й літературна часопись, виходить що вітвірка, четверга і суботи. Адреса: Львів, ул. Академічна ч. 8. Місячна передплата 1 кор. Видавець Брон. Бурбела. Одвічальний редактор Микола Курцеба.

15. „Наш Голос“, суспільно-економічний місячний орган У. С. Д. П. Австрії і У. С. Д. Р. П. Росії. Річна передплата 6. кор. Адреса Ред. і Адм. Львів ул. Кадецька 8.

16. „Нива“, часопись посвячена справам церковним і суспільним. Виходить у Львові (ул. Коперника 36) 1-го і 15-го кожного місяця. Річна передплата 8 кор. Видає „Редакцій-

ний комітет“, одвічає за редакцію о. Александер Малицький.

17. „Основа“, християнська часопись для руського народу, виходить 10 і 25-го кожного місяця у Львові пл. св. Юра 5 і коштує річно 3 кор. Видає і відповідає за редакцію о. Ярослав Левицький.

18. „Письмо з Просвіти“, орган Товариства „Просвіта“. Виходить раз у місяць. Адреса: Львів, Ринок ч. 10. Річна передплата для членів т-ва „Просвіта“ 2 кор., для нечленів 3 кор. Видає т-во „Просвіта“. За редакцію одвічає Др. Евген Озаркевич.

19. „Подільське Слово“ орган Русинів-Українців, виходить кожної п'ятниці в Тернополі ул. Міцкевича 3 і коштує 8 корон річно. Одвічальний редактор і видавець: Йосиф Ковальський.

20. „Перемиський Вістник“, орган перемиської народної організації — виходить що два тижні в Перемишлі, Побереже Франц Йосифа, ч. 1. Річна передплата 4 кор. Видає т-во „Селянська Рада“ в Перемишлі. За редакцію відповідає Василь Кіцула.

21. „Правничий Вістник“, виходить чотири рази до року. Львів, ул. Супінського 17.

22. „Прапор“, орган українського народного учительства в Галичині. Виходить 5, 15 і 25 кожного місяця в Коломиї Фах поштовий Ч. 3, за редакцію

відповідає Евген Кульчицький. Передпл. 8 кор.

23. „Праця“, українська соціал-демократична часопись, виходить раз на два місяці в розмірі 2—3 арк. великої вісімки, у Львові ул. Театинська 17 і коштує в Галичині 4 кор., в Росії 2 руб.

24. „Руслан“, дневник. Львів (ул. Осолінських ч. 11.), коштує на рік 20 кор. Видає і одвічає за редакцію Семен Гюрук.

25. „Самопоміч“, популярний додаток до „Економіста“ виходить з кінцем кожного місяця у Львові, Ринок ч. 10 і коштує річно 1.20 кор. Відвіч. редактор О. Саєвич.

26. „Свобода“, політична, просвітна і господарська часопись, нац-демократичного напрямку, виходить що четверга у Львові, Ринок ч. 10 і коштує на рік 4 кор. Видає і одвічає за редакцію Др. В. Бачинський.

27. „Учитель“, орган Рус. тов. педагогічного. Львів, ул. Мохнацького ч. 12. Виходить 5 і 20 кожного місяця і коштує на рік 6 корон. Видає комітет редакційний. За редакцію одвічає Др. Олександр Сушко.

28. „Часопись для спілок рільничих“, (по українськи і по польськи) видає раз на місяць Бюро Патронату для спілок ошадности і пожочок при Віділі краєвім у Львові (Палата соймова). Річна передплата 3

кор. Редактор: Др. Франц Стефанчик.

29. „Наша Школа“, Науково-педагогічний журнал. Орган Т-ва „Учительська Громада“ у Львові. Виходить 4 рази на рік. Видає редакційний комітет. Одвіч. ред.: Іван Кривецький. Передплата для Австрії 10 кор., за границею 12 кор. Члени Т-ва дістають безплатно. Редакція і адміністрація: Львів ул. Супінського 17.

30. „Господарська Часопись“, орган краєвого товариства господарського, „Сільський Господар“ виходить у Львові, Ринок 10 — 10 і 25 кожного місяця і коштує річно 4 кор.

31. „Підгірська Часопись“, орган політичного т-ва „Підгірська Рада“ в Стрию, виходить 1 і 15. кожного місяця і коштує річно 2-40 кор.

б) Буковина:

1. „Борба“, український соціал-демократичний робітничий орган, виходить кожного 1 і 15. в Чернівцях ул. Шкільна 6 і коштує 3 корони на рік. Одвічальний редактор Осип Безпалко.

2. „Громадянин“, радикальна часопись на Буковині, виходить в Чернівцях (почтовий факс ч. 15) 10, 20 і 30 кожного місяця і коштує 4 корони річно. Одвічальний редактор: Володимир Вудзінський.

3. „Каменярі“, орган вільної організації укр. учительства

на Буковині. Редакція: в Станівцях горішних н. Чер. Адміністрація в Мамаївцях нових. Одвічальний редактор Омелян Іваницький.

4. „Народне Богатство“ часопись суспільно економічна. Вістник Союзу руських хліборобських спілок на Буковині „Селянська Каса“, виходить кожного другого четверга в Чернівцях ул. Панська ч. 33 і коштує 1 кор. 60 сот. на рік. Видає „Селянська Каса“. Одвіч. редактор др. Лев Когут.

5. „Народний Голос“, виходить два рази на тиждень: в середу і суботу в Чернівцях, ул. Панська 33 і коштує річно 4 кор. Одвіч. редактор Андрій Веретельник.

6. „Хлібороб“, видає Рада культури краю для воеводства Буковини. Виходить 5 і 20 кожного місяця в Чернівцях, ул. Петровича ч. 2 і коштує 2 кор. в рік. Одвічальний редактор др. Стефан Смаль-Стоцький.

7. „Ранок“, орган православних дяків виходить в Мережичах п. Ростоки (Буковина) кожного 1 і 15. і коштує 5 кор. а в Росії 3 карб. річно.

в) у Відні.

1. „Вістник державних законів“, передплата 8 кор. річно. Виходить у Відні: K. k. Hof und Staatsdruckerei. Редактор: Др. О. Кулачковський.

2. „Робітник у фабриках тютюну“, орган фахо-

вого союзу робітників і робітниць, зайнятих у фабриках тютюну, виходить раз у місяць у Відні (Wien XVI | I, Kreitnergasse 31, Arbeiterheim) і коштує річно 2 кор.

3. „Чорна Рада“, двотижневник. Виходить 1. і 15. кожного місяця і коштує річно 5. кор. Адреса: Wien, XVIII, Gentzgasse 25. Видає Ів. Тивонович. За редакцію відповідає А. Ференчак.

г) Угорщина :

1. „Наука“, духовна, наукова й суспільна часопись для

угро-руського народу, виходить що тижня в четвер. „A. Nauka“ szerkesztősegenek Ungvar (Rakozci utca 34). Річна передплата 8 кор. Видає „Акційне товариство Унію“ в Унґварі. За редакцію відповідає о. Аґустин Волошин.

2. „Неділя“, поучаюча й господарська ілюстрована часопись для угорських Русинів виходить що тижня. Адреса: „A. Negyilya“ kiadohivatalanak Budapest, IV. Egyetem-utca 4. Передплата на рік 3 кор. Видає угорське правительство. Редактор Іван Гаада.

III. В Росії.

1. „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка“ у Київі, передплата на рік 6 руб. Адреса: Київ, В. Володимирська ч. 28.

2. „Наше Діло“, журнал присвячений сільській і робітничій кооперації, в части по українськи виходить двічі в місяць у Київі, Воздвиженська 1 і коштує на рік 4 рублі.

3. „Рада“, (спершу „Громадська Думка“), газета політична, економічна і літературна виходить що дня крім понеділків. Київ, ул. Велика Підвальна ч. 6. Річна передплата для закордону 11 руб. (27 кор. 94 сот.). Видає Е. Чикаленко. За редакцію одвічає В. Яновський.

4. „Рідний Край“, з місячним додатком „Молода Укра-

їна“, українська часопись виходить раз на тиждень у формі тижневника журналів 8—16 сторінок у Київі, Благовіщенська ул. ч. 97. Річна передплата 4 руб. з додатком 5 руб. Редакторка-видавниця О. Косач (О. Пчілка).

5. Рілля“, хліборобська ілюстрована часопись, виходить що два тижні в Київі і коштує річно 6 кор. Передплачувати можна через книгарню Наук. Т-ва ім. Шевченка у Лькові, Ринок 10. Редактори Е. Архипенко і А. Шерниченко.

6. „Засів“, щотижнева ілюстрована популярна часопись для селян і робітників, виходить у Київі, ціна на рік 2 кор. 50 сот. Адреса редакції: Літературно Науковий Вістник, Київ, Велика Володимирська ч. 28.

7. „Світло“, укр. педагогічний журнал для родини і школи, виходить раз на місяць в Києві, коштує річно 4 кор. Гроші посилати до „Української книгарні“ в Києві“ Безаківська 8. Редакторка М. Старицька.

8. „Світова Зірниця“ щотижневник, виходить в с. Пеньківці Подольської губ. Ціна на рік 3 руб. Редактор-видавець І. Волошиновський. Адреса редакції: Ст. Ярошенка Подольської губ.

9. „Хлібороб“, місячник присвячений справам кооперації і сільського господарства. Виходить в Харкові в україн-

ській і російській мові. Видає харківське сільсько-господарське товариство. Ціна на рік 1 р. 50 к. Адреса редакції: Харків, Московська 10.

10. „Українська хата“, літературно-науковий і ілюстрований місячник, виходить у Києві, ціна на рік 4 руб. (10 кор). Адреса редакції: Київ, Бульварно-Кудрявська 16. Редактор: Павло Богацький.

11. „Дніпрові Хвилі“, українська часопись виходить в Катеринославі двічі на місяць і коштує річно 3 р. 50 к. Гроші посилати на адресу: Катеринослав, Проспект, книгарня Е. Лозинського для редакції „Дніпрових Хвиль“.

Крім сего виходить ще одна чужомовна часопись, що заступає інтереси нашого народу, яку повинен передплачувати кождий інтелігентний Русин а то: „Ukrainische Rundschau“, яка виходить у Відні, що місяця і коштує в Австрії 6 корон річно. Адреса редакції і Адміністрації: Wien, Gersthof, Masserschmidt gasse 30. Видає видавнича спілка. Редагує Др. В. Кушнір.

Вказівки для тих що пишуть до редакції:

- 1) Коли маєте що донести своїй часописи, робіть се скоро і вишлайте безпроводочно.
- 2) Пишіть коротко; собі і редакторови часу заощадите. Передовсім описуйте, що стало ся, а пусті слова лишіть.
- 3) Пишіть ясно, не пишіть олівцем, лиш пером. Короткі речення.
- 4) Не пишіть „вчора“, „колись“, і т. п. але подавайте день і дату.
- 5) Річ найважнійша: Не пишіть ніколи на обох сторонах паперу, бо складачам зле з такого письма складати.
- 6) Подайте своє ім'я, назвиско і адресу. Непідписаних листів Редакція не приймає до друку, а підпису не виявить.

Адресар усіх приналежних відділів до Русько-Народного Союзу.

Відділ

1. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Olyphant, Pa.
2. Тов. ім. Івана Гонта,
Scranton Pa.
3. Тов. „Любов“
Taylor, Pa.
4. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Moenster, Pa.
5. Бр. сьв. Ап. Петра і Павла
Econony, Pa.
6. Сестр. Преп. Юлії,
Olyphant, Pa.
7. Бр. Добрий Самарянин,
Scranton, Pa.
8. Тов. „Запорозьська Січ“
Meriden, Conn.
9. Бр. сьв. Петра і Павла
Herkimer, N. Y.
10. Т-во „Запорозьська Січ“
Maurer, N. J.
11. Бр. сьв. Арх. Михаїла
Armbrust, Pa.
12. Бр. сьв. Михаїла.
Canonsburg, Pa.
13. Бр. Християнська Любов
Elmira Heights, N. Y.
14. Тов. „Сокіл“,
Butler, Pa.
15. Тов. ім. Тараса Шевченка,
Holyoke, Mass.
16. Товариство „Січ“,
Canonsburg, Pa.
17. Бр. Пр. Богородиці,
Olyphant, Pa.

Відділ

18. Тов. ім. Івана Франка,
Peterboro, N. H.
19. Бр. сьв. Василя Великого,
Olyphant, Pa.
20. Бр. сьв. Димитрія,
McKees Rocks, Pa.
21. Тов. „Січ“,
New Kensington, Pa.
22. Тов. ім. Тараса Шевченка,
Detroit, Mich.
23. Бр. Пр. Богородиці,
Lackawanna, N. Y.
24. Бр. сьв. Арх. Михаїла,
Butler, Pa.
25. Бр. сьв. Петра і Павла,
McKees Rocks, Pa.
26. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Dixonville, Pa.
27. Тов. „Дністер“,
Brooklyn, N. Y.
28. Тов. ім. Тараса Шевченка,
New York, N. Y.
29. Сестр. Преп. Зач. Діви Марії,
Econony, Pa.
30. Тов. ім. Петра Дорошенка,
Scranton, Pa.
31. Тов. „Січ“,
Olyphant, Pa.
32. Бр. сьв. Арх. Михаїла,
Priceburg, Pa.
33. Тов. ім. Мирослава Сучинського,
Chauncy, Pa.
34. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Hinsdale, N. H.

Відділ

35. Тов. ім. Марка Каганця,
Wilkes-Barre, Pa.
36. Тов. „Подільська Січ“,
New York, N. Y.
37. Тов. ім. Мирослава Січинського,
Scranton, Pa.
38. Тов. „Єдність“,
New York, N. Y.
39. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Nanticoke, Pa.
40. Бр. сьв. Василя,
Lakewood, Ohio.
41. Тов. „Надія“,
Philadelphia, Pa.
42. Бр. сьв. О. Николая
Sayre, Pa.
43. Тов. „Закарпатська Україна“,
Buffalo, N. Y.
44. Бр. сьв. Володимира,
New Britain, Conn.
45. Бр. сьв. Михайла,
Youngstown, O.
46. Тов. „Вільних Козаків“,
New York, N. Y.
47. Тов. „Молодих Українців“,
Smoke Run, Pa.
48. Тов. ім. Максима Желізняка,
Scranton, Pa.
49. Тов. ім. Адама Коцка,
Trenton, N. J.
50. Тов. ім. М. Січинського,
Pittsburg, Pa.
51. Тов. „Єдність“,
Bellville, Ill.
52. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Wilmerding, Pa.
53. Тов. ім. М. Січинського,
Whipple, W. Va.

Відділ

54. Бр. сьв. Івана Хрестителя,
Red Star, W. Va.
55. Тов. „Запороже за морем“,
New York, N. Y.
56. Бр. Пр. Богородиці,
McKees Rocks, Pa.
57. Бр. сьв. Юрія,
Jessup, Pa.
58. Тов. „Запорожська Січ“,
Camden, N. J.
59. Тов. (імя не подане)
New York, N. Y.
60. Сестр. Неп. Зач. Д. Марії,
Monessen, Pa.
61. Бр. сьв. Арх. Михайла,
Mahanoy Plane, Pa.
62. Бр. сьв. Михайла
Simpson, Pa.
63. Тов. ім. Михася Кожанчика,
Mt. Carmel, Pa.
64. Тов. ім. Т. Шевченка,
Buffalo, N. Y.
65. Тов. ім. Т. Шевченка,
Baltimore, Md.
66. Сестр. сьв. Анни,
Olyphant, Pa.
67. Бр. сьв. Петра і Павла,
Kingston, Pa.
68. Бр. сьв. Ів. Хрестителя,
Shenandoah, Pa.
69. Бр. сьв. Дмитрія,
Auburn, N. Y.
70. Бр. сьв. Івана Хрестителя
Priceburg, Pa.
71. Сестр. Усп. Неп. Д. Марії
Mahanoy Plane, Pa.
72. Бр. Пр. Троїці,
Vandergrift Pa.

Відділ

73. Бр. Добрий Самарянин,
Laffin, Pa.
74. Бр. Преп. Максима,
Cohoes, N. Y.
75. Товариство „Січ“,
McKees Rocks, Pa.
76. Сестр. сьв. Надії,
McKees Rocks, Pa.
77. Тов. „Запорожська Січ“,
Lowell, Масс.
78. Тов. ім. Мирослава Січинського,
Tyre, Pa.
79. Тов. Адама Кощка,
New York, N. Y.

Відділ

80. Бр. Покр. Пр. Богородиці,
Alden Station, Pa.
81. Бр. Пр. Тройці
Youngstown, O.
82. Тов. Українські Козаки
Brooklyn, N. Y.
83. Бр. сьв. Николай
Taylor, Pa.
84. Тов. Єдність
Henryetta, Okla.
85. Тов. Богдана Хмельницького
McKeesport, Pa.
86. Бр. Григорія Богослова
Blackwood, Pa.

Николай Шалабавка

Місцевий організатор Товариства „Запорожська Січ“ від 58 Р. Н. Союзу. З'організував до Т-ва значне число членів під час роботи у фабриці. Товариство розвивається дуже гарно і має забезпечену будучність, так як його члени оказують ся свідомими Українцями.

СЬМІШНЕ.

МІЖ ПРИЯТЕЛЯМИ.

— Чогож ти такий зажурений?

— Жінка мені втікла.

— Тож ти повинен бути вдово-
лений.

— Ба... коли вона в полише-
нім нею листі пише, що як їй
буде але поводити ся, то повер-
не назад.

ЩОБ НЕ БУЛО ПОГАНО.

Муж: Гляди, жінко, при мо-
ім сурдугі лишив ся лиш один
гузик.

Жінка: Правда, що се вигля-
дає дуже погано. Але знаєш
що?... відріж його зараз!

ДОБРА ГОЛОВА.

Батько: — Прошу отця духов-
ного, хотівбим свого сина поси-
лати до висшої школи.

Священик: — А має він доб-
ру голову?

Батько: — О, ще яку! Пять
разів упав по сходах на доли-
ну, просто на голову і нічого
йому не шкодить.

НА ФАРМІ.

— Ви мабуть самою солию го-
дуєте свої корови?

— А то чому так думаєте?

— Ну, бо вони мусять пити
дуже багато води, коли молоко
від них так чути водою.

НА ЧАСІ.

— А що вам кумцю, що ви
так змінились?

— Ой, мої дорогенькі, щось я
недужа, не знаю, казав доктор,
що то розширене жолудка.

— Бійте-ж ся Бога! Хто то видав тепер в таку дорожнечу хорувати на розширене жолудка.

—
ЯК В РАЮ.

— Як я віддавалась за тебе, то ти казав, що я буду жити, як в раю. Тепер же я гола й боса.

Ну, ну, а ти думаєш, що в раю ходили в капелюхах, та їздили автомобілями? Ти і так, голубко, против раю за багато вбрана.

—
НЕ ВИДЕРЖАВ.

— Хотів би я поселитись на ващій кольонії. А кілька тут мешканців?

— Около 500.

— А редакторів?

— Пять.

— Ёвалт! Не видержу! Уті-
каю, тут можна одуріти.

—
НЕЩАСНЕ ПОЛОЖЕНЕ.

— Коло мене так зле, що не-
ма виходу... Я по просту не ма-
ю що їсти.

— То застав що...

— Коли не маю уже нічогої-
сенько, окрім штучних зубів.

— То застав зуби.

— Ото порадив, а чим їсти як
зуби заставляю?

—
НАШІ ДІТИ.

Дідуньо: Слухай, смаркачу,
хто тут рядить, ти, чи я?

Внук: — Ані дідуньо, ані я,
лише бабуня!

Новий: 8035

Телефони:

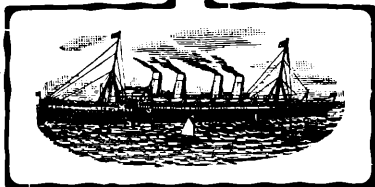
Старий: 5х

Братя Русини не забуваймо на девіз:

===== С В І Й Д О С В О Г О =====

Не забувайте на се що в Олифанті існує від 20 літ

Одинока Руська Фірма ЮРІЯ ХИЛЯКА

котра має слідуочий круг діланя; Офіс банковий, де приймає ся гроші і висилає ся їх скоро, дешево і безпечно до всіх частий світа. Виміна гроший на усі європейські, а європейські на американські. Спродас ся шифкарти до всіх частий світа на найпорядніші та найскорші кораблі. Полагоджує ся усякі НОТАРІАЛЬНІ СПРАВИ судові, карні і цивільні. Виробляє ся повновласти. Справи асентерунку. Усі справи полагоджуєсь в мові англійській, руській, німешкій, польській, російській і словацькій.

Ново перестроєний та розширений ШТОР уряджений на спосіб американський.

БУЧЕРНЯ уряджена з усіма вимогами.

В ГОТЕЛИ найдете найсмачніші, імпортовані горівки, лікери та краєві вина. Одним словом усе як слід уряджене так, щоб задоводити найменші вимоги покушців.

Канцелярія, штор, бучерня та готель в своїм власнім домі.

Краяни! Не забувайте о тім.

GEORGE CHYLAK

Box 368

153-155 Grant St.,

Olyphant, Pa.

JACOB LOTZ, BINDERY

Виробляють усякі книги для урядів і опрацюють книжки. Оправа у нас найлучша а ціна найнижша. Сей календар опрацьований у нашім заведеню

Bell Telephone.

118-120 Dix Court :: Scranton, Pa.

C. M. Hathaway & Co. В готелю АНДРЕЯ ТАРАСА

АСЕКУРАЦІЯ ВІД ОГНЮ

на River Avenue в Olyphant, Pa.

В разі потреби зайдіть до будинку
Першого Народного Банку.

First National Bank Building
Olyphant, Pa.

знайдете все на складі свіжє пиво,
вино і инші напитки тутешні і ста-
рокраєні а також смачні перекуски.

Обширна галля на весіля, балі і инші
забави

Всі телефони!

Не забувайте на свого чоловіка.

Коли маєте яке банкове діло в Кенонсбург'у, Па. то не
~~~~~ забудьте на ~~~~~

CITIZEN'S TRUST CO.

Тут Вас обслужать належито і дадуть усяку пораду.

Від вкладок платимо 4%.

Капітал і надвишка \$225.000.00

За Управу:

C. C. Johnson, президент

John T. McNary, секретар.

Два Банкові Заведення

Кожний з нас розуміє поклик „Свій до свого“ та не кожний придержуєсь сего. Чи се не жаль, коли бачимо, як вороги багатіють з праці нашого народа? Наші, славянські інституції не розвивають ся виключно тому, що наші ~~вирідили~~ не піддержує. А так воно не повинно бути. Коли маєте дати, дайте своєму не чужому. Чи чужинець споможе нас, чи ~~дасть~~ дасть нам що? Мабуть ні! Тямте, що кожний гріш, який даєте чужому — се народний гріх.

Братя Русини! Повисший образок представляє банк МИХАЙЛА БОСАКА. Коли хочете вислати до краю гроші безпечно і на час, коли треба Вам шиффрати на яку небудь лінію по компанічній ціні, коли хочете вложити гроші на процент, то удайтесь до нашого славянського банку МИХАЙЛА БОСАКА. Потреба Вам виготовити повноважність, контракт чи яке інше діло урядове полагодити в старому краю, те зробить Вам се ~~НОТАРІАЛЬНА~~ ~~КАНЦЕЛЯРІЯ~~ МИХАЙЛА БОСАКА і можете бути певні, що все буде полагоджене як слід. МИХАЙЛ БОСАК має свого власного маєтку \$400.000.00. Він є касієром Кат. Слов. Єдноти, місто-головою First National Bank-у в Оліфанті і директором County Savings Bank-у в Скрептоні, Па. За час 22 літнього веденя банкового діловодства перейшло через його руки мільони грошей а нікому ні один гріш не пропав. Тямте на адресу:

MICHAEL BOSAK

434 LACKAWANNA AVE.,
SCRANTON, PA.

(860)

JONES STREET,
OLYPHANT, PA.

John A. Komara & Co.

Найстарші славянські асекураційні агенти в Олифанті.

Купно і продаж домів і позички.

На розі Grant St. і Susquehanna Ave.

OLYPHANT, PA.

Григорій Паславський

руський кравець в Монессен,

роблять нову одіж від 18-50 дол.

Всі сукна гарантовані. Також
відчищує і прасує одіж.

Адреса:

H. Paslawsky

248 Schoonmaker, Ave.

Monessen, Pa.

між другою а третьою стрітою.

Свій до Свого!

Михайл Павлішак

ОДИНОКА РУСЬКА МОЛОЧАРНЯ

OLYPHANT DAIRY

проти Церкви при River St. ч. 125

Olyphant, Pa.

Все свіже молоко, сметана, сир,
масло і яйця з сусідної ферми.

Попирайте Русина!

~ Перша ~

Русько-Американська

РИЗНИЦЯ

в Shenandoah, Pa.

виробляє дуже красно, таньо і
скоро всі братські річі, як:
відзнаки, паси, брошки (піни),
фани, капелюхи, шапки, уні-
форми, печатки, і т. п. За ро-
боту гварантує. Пам'ятайте
братства, а особливо ви, секре-
тарі, що Ризниця в Шенан-
дорі, Па., є наша Руська, а не
чужа, тож не удавайтесь до
чужих, але до своїх.

Адреса:

Ryznicia Co.

114 S. Chestnut St., Shenandoah, Pa.

First National Bank of Sayre, Pa.

Маємо честь повідомити, що касієр сего банку
Р. Ф. Пейдж стоїть під контролею державних
властей. Що пів року мусить банк піддатись
державній контролі і здавати публично справо-
здане. Крім сего урядники є заприсяжені. ::

Від вкладок платимо 3 процент.

ІВАН ФЕДАН І СПІЛКА

Одинокі руські Будівничі і контрактори на стейти Пенсильвенія і Огайо.

Будуємо дома і виконуємо всякі інші роботи входячі в круг сего діланя на можливо догідних услівях. ::

Місячні або річні сплати. ———

Маємо також першої кляси гарно уладжений ШТОР, заосмотрений в богаті засоби корінних товарів і мяса під зарядом Григорія Патинка, Теодора Сернюка і А. Пиндуса.

Продаємо за готівку і на кредит.

John Fedan & Co.

105-109 Spring St.,

Canonsburg, Pa.

BELL PHONE 216-J.

Коли Вам треба черевиків
або доброї одежі не забудь-
...те на sklep...

TOBIN

Не забудьте на старий sklep.

937 Schoonmaker Ave.,

Monessen, Pa.

Даємо S. & H. зелені стемпси.

C. T. QUIGLEY & CO.

Виробляють гранітові і марму-
рові хрести і піднимають ся вя-
ких робіт будівляних. Минув-
шої осени виконала ся фірма
кільканайцять памятників на
руськім двинтарі в Олифанті.

Вразі потреби пишніть на адресу :

1715 Sanderson Avenue,

SCRANTON, PA.

Фотографічний Заклад Oscar Grambo
421 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

повідомляє отсим усіх Русинів-Українців з Скрентон і око-
лиці, що виробляє усякі фотографії після найновіших ви-
могів штуки і артистично.

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: ВЕСІЛЬНІ ЗНИМКИ.

За роботу ручимо Ціни найнижчі.
Прийдіть оглянути галерію, яка отворена і в неділю а не пожадуєте.

EAGLE REGALIA CO.

115 Nassau St.,

New York, N. Y.

Фабрика фан, прапорів, плашок, відзнак і
ріжних братських та церковних річипі.

Ви повинні купувати у нас з трех причин :

Ми уживасмо лучшого матеріялу

Ми даємо лучний виріб.

Ми числимо дешевше, ніж хто инший

Жадайте нашого дінника, який вислаємо
безплатно а переконастесь, кілько руських
Товариств та Братств ми обслугуємо і усіх
вдовольнили. :: ::

Пишіть по руськи.

Новий 8118

Телефони :

Старий 63

Петро Свала

...Одинокий...

**руський погребник на
Олифант і околицю.**

Достарчає керичів на
весіля, хрестини, похоро-
ни і всякі інші нагоди.
Занимає ся уладженем по-
хоронів від найдешевших
до найдорожших.

River Ave., Olyphant, Pa.

Bell Phone 57-R-3

Іван Свала

Одинокий руський погребник

В

Нортгемптон і околиці.

Достарчає керичів на весіля,
хрестини, похорони і всякі інші
нагоди. Занимає ся уладженем похоронів від найдешев-
ших до найдорожших. :: ::

1330 Newport Ave., Northampton, Pa.

Хто з Олифантців не знає ГОТЕЛЮ

ІВАНА САВЧАКА

де кождої хвилі дістане всего чого лиш забagne. На складі свіже пиво на шклянки і фляшки, пізнер і портер, імпортовані горілки, вина, цигара і пр. Коли хочете забавитись та поговорити ширю, не облудно, спішіть до свого чоловіка а він дасть кождому пораду. Для вигоди своїх людей має окремі комнати на товариські сходини.

Corner Susquehanna and Grant Street,

Olyphant, Pa.

Читайте!

Книжки наукові, історії, розвідки, оповідання, байки, казки, поезії, декламатори, пісні, учебники чужих мов, біблії, молитвенники в красивих оправах, листи українці гарним желаннями, стереоскопи з побільшаючими еклами з картками і види цілого світа по низьких цінах, має на складі.

Zahalna Knyparnia,

608 Frontenac St., Montreal, Canada.

Пишіть по цініник.

.....ДОБРЕ ЗНАНИЙ УСІМ.....

KEYSTONE HOTEL

на розі Lacka, Ave, і 7th St.

Scranton, Pa.

має на складі найлучші вина і други ванитки. Окрема комната, де в кождій порі дня можна дістати горячі і зимні перекуски, добрі цигара і пр.

Властитель **Е. J. Haggerty.**

Демко Хомин

...Одинока...

Руська Гросерня і Бучерня

т. зв. „на Грсах“.

На складі добірний товар найлучшої якости. Хліб, мука, сіль, масло, яйця, мясо свіже і руджене, знаменита ковбаса домашньої роботи і пр. і пр.

Газдині не забувайте!

Не спомагайте чужинців, коли маєте своїх.

Delaware Avenue, Olyphant, Pa.

Др. Максим С. Брещ

Д е н т и с т

вириває, вставляє, направляє, пломбує і чистить ЗУБИ.
Говорить по українськи, по російськи і по польськи.

Новий телефон; 29.

207 Washington Avenue,

Scranton, Pa.

Читайте! Читайте!

Фарми на продаж!

РОДИМЦІ! Читайте отсе оголошене з великою увагою, бо се корисне для кожного. Кождий знає, що дорожничка підносить ся з кождим днем. Щоби сему зарадити, самі признаєте, що найліпша рада купити собі кавалок землі (фарму). Таке місце в Мілвід, Н. Дж. близко міліонових міст Нью Йорку і Філадельфії а около сотки міст менших. Землі на продаж тут доволі а куди обернетесь, всюди повно фабрик. Коби кождий купив лиш по 10 акрів, то сьміло може тут оселити поверх 300 родин. Земля помірена по 5 акрів, але хто схоче може собі купити, скільки хоче. Грунт чорний, подожене рівне, як у нас в Галичині на Поділю. Земля лежить всередині між трема містами: Мілвід, Н. Дж. Бріджтон, Н. Дж. і Вайнланд, Н. Дж. До сих міст з фарми недалеко. З Мілвід лиш чверть родини ходу. З Філадельфії до Мілвід курсує денно 32 трени а попри саму фарму іде стриткара з Мілвід до Бріджтон. В Мілвід поверх 15 тисяч мешканців, звиш 16 фабрик різного рода.

Підписана Компанія запевнює тому, хто купить фарму і його дітям сталу роботу. Майор міста Мілвід Містер В. Фред Вер дуже вдоволений, що Вест Мілвід буде заселений нашим народом і обіцяє бути прихильним та помочи поселенцям. А земля тут урожайна, цілий обшар однаковий. Пять акрів землі коштує \$175.00 і вище, а при головній дорогі, що іде до Мілвід та Бріджтон \$250.00 і вище. На 5 акрів треба готівки найменше 100 доларів а ренти можна сплачувати малими місячними ратами. Про клімат не треба мабуть розписуватись, бо кождий знає, які сі три стейти Пенсильвенія, Нью Йорк і Нью Джерсі. Найлучші купелі є в стейті Нью Джерсі. Місто Атлантік Сіті має найбільші купелі в Америці а від Мілвід сюди дуже близько. Родимці, спішіть отже, доки маєте нагоду. Кожного дня можете явитись лично около 11-ої родини перед полуднем. В неділю сходимось на Маркет і Фері Стр. о год. 10 бо трен іде що години. Тікет з Філадельфії до Мілвід коштує там і назад \$1.32. Хто купить фарму, тому компанія звертає кошта подорожи. На стайї Маркет і Фері прошу дивитись за агентом, що має відзнаку з написом Millville, N. J. European Colonization Co. 973 Drexel Building 5th and Chestnut St. Philadelphia, Pa.

По дальші безплатні інформації звертайтеся з повним довірем на адресу :

BASIL MATOLICZ

5th And Chestnut Str.

973 Drexel Bldg.

Philadelphia, Pa.

Всі знають що в ГОТЕЛЮ

ОНУФРІЯ КОВТКА

можна покріпити свої сили літом і зимою. Там знайдете напої першої якості пиво, з найкращої броварні, чисту не фальшовану горівку і другі американські оживляючі напійки. Хто раз був в ГОТЕЛЮ ОНУФРІЯ КОВТКА сей не піде де инде. Бо по що ходити десь по чужих, коли свій чоловік інакше обійде ся, поговорить, порадить, та аж на серцю лекше.

Дякую моїм гостям за дотеперішні відвідини а прошу о пам'ять на дальше.

З поважанем

Онурій Ковтко

RIVER AVE. :: OLYPHANT, PA.

Гросерня ЙОСИФА ОСЕНЯКА

в Олифанті.

має на складі добірний товар, який тиш наші газдині потребують. Хто знає його штор, тому не треба багато говорити а хто не знає, нехай спробує а не пожалує.

Русини! чи ви знаєте в Скрентон White Eagle Hotel

недалеко дна

де все дістанете добрих напійків тутешніх і старокілевих? Як не знаєте, спробуйте. Горячі і зимні перекуски в кожній порі дня. На горі умебльовані покої по низькій ціні.

З поважанем

Йос. Трудновський, власитель
105 Lackawanna Avenue, Scranton, Pa.

Русини знають що

Михаїл Турок

має ШТОР і ГОТЕЛЬ на Прайсбургі. В шторі дістанете всего, чого в домашнім газдівстві потреба. В готелю знов покріпите від часу до часу свої сили. Пам'ятайте отже, не спомагайте ворогів-чужинців а йдіть за покликом: Свій до свого!

Priceburg, Pa.

Русини, по що Вам мешкати по чужих домах, коли можете мати власну хату!

Пощо оплачувати дорогий рент і переноситись з місця на місце та нищити свої рідч, коли сему можна зарадити. Пам'ятайте що в Скрантоні є

Одинокий Руський Будівничий-Контрактор ВАСИЛЬ ГРУЦЕЛЯК

який хочаби нашим людям на чужині дати пораду, скаже кожному, як легко і за невеликі гроші можна мати свій власний дім. Навіть найбільшні люди можуть за

його допомогою прийти до свого власного дому. А коли будете мати вже дім, то він скоро виплатить ся, бо сейчас хтось зголосить ся на мешкане і буде Вам платити рент а тоді Вам легше буде, чи який довг сплатити, чи й зложити який гріш до банку.

Если отже хочете ставити дім, то не потреба Вам ніякої іншої поради, як у свого будівничого Русила, котрий піде Вам за дармо до табулі перекопатись, чи на кушленім лоті нема якого довгу а се дуже важна річ. Пощо ходити Вам за чужинцями, з якими не можете порозумітись, коли є свій чоловік. Або если маєте купити чи продати лот, то так само аголосіть ся до него а він порадить, як найлучше. Еслиж мешкаєте в околиці Скрантону а не маєте подостатком гроший, а хотіли би ставити дім, то Вам свій будівничий вибудує на сплати, або й позичить готових гроший. Наш будівничий будує також руські і угорські церкви, як будував і в старім краю, а коли возьме роботу, то дає звичайно якийсь даток на церкву, щоб допомогти нашим людям. За вибудоване нових і гарних домів, як також і церковей має багато похвальних листів з подякою.

Так отже, коли маєте будувати свій власний дім, чи церков то порадьте ся наперед свого чоловіка, одинокого руського будівничого і контрактора в околиці Скрантон.

Новий телефон : 2253 M.

Адресуйте :

Charles Grucelak
899 Mt. Vernon Ave., Scranton, Pa.

Спис всіх книжок не можемо тут помістити, бо се забрало би багато місця. Пишіть по наш КАТАЛОГ, а в нім найдете назву і ціну всякої книжки, яка є в обороті торговельнім.

Особливу увагу звертаємо на книжку „ЖИТЕ ІСУСА ХРИСТА“. Ця книжка повинна знаходити са у кожного християнина. Найгарніший дарунок для Ваших рідних в старім краю буде, если їм пішлете ту книжку. Оправлена в червоне полотно з золотими витисками, обнімає 300 сторін друку і 73 образки на грубім картоні. Коштує з поштою \$1.25. Замовляйте сей час, щоб не було запізно, бо наклад вже на вичерпаню. Пишіть на адресу:

Ruthenian Book Store
439 North Sixth Avenue Scranton, Pa.

Читайте і пам'ятайте!

Коли приїздите до Scranton чи то з рідного краю, чи з дальших околиць Америки а не маєте до кого удатись за порадою, щоб відшукати знакомих, або де можна-б добру роботу дістати, то нігде так скоро о всім не довідаєтесь як у своїх людей з котрими по своєму розмовитесь і о всім від них довідаєтесь.

Всім Русинам зі Scranton і околиці суть сї Русини добре знані а ними є ФЕДІР ПІНДЗЬОЛА і ФЕДІР КОСТИК. Мають вони свій власний готель, де дістанете свіже пиво спроваджуване з Чех і Галичини, як рівнож і горівку галицьку.

Має ріжні, добрі цигара. Ціни суть низькі а до сего перекуска все даром. Ось читайте як то Русини їх знають, що аж пісню про них співвають.

Добрий вечер товаришу!
Добрий вечер свате!
А куди так свіщитесь?
До Піндзьоли таї Костика
брате!
— До Піндзьоли і Костика?
Звідки-ж вони?
Таж крайни наші милі,

У них уї Русини
Покріпляють сили.
Вино, горівка й пива там!
Обходить ся файно!
Обедуге як братам
Тано надивичайно!
Пам'ятайте їх адресу!

Федір Піндзьола і Федір Костик
404 Washington Avenue, Scranton, Pa.

В ПРОСВІТІ — СИЛА НАРОДУ.

Руська Книгарня у Вінніпегу

одинокий на цілу Канаду склад Руських книжок має усі книжки, які лише друковані в нашій мові, а іменно :

Книжки історичні, політичні, оповідання, повісті, новелі, байки, казки, співанники, поезії. Книжки господарські, докторські, шкільні, театральні. Книжки церковні, молитвенники, проповіді і другі.

Крім сего Руська Книгарня у Вінніпегу видає періодично книжки своїм коштом. Із сих доси появили ся слідуєчі:

1. Фармазони.....	25	16. Нові пісні.....	25
2. Слово Правди.....	15	17. Робітничі пісні.....	25
3. Лист шинкаря до чорта.....	15	18. Оборона віри.....	25
4. Розмова Поляка з Русиним.....	15	19. Підстава Християнської віри.....	25
5. Дивний сон.....	10	20. Щастє, здоровля і маєток.....	10
6. Домашній писар.....	35	21. Пророческі слова Ісуса Христа.....	25
7. Закон про відшкодованє робітників.....	10	22. Християнські духовні пісні.....	15
8. Оповідання з образами.....	30	23. Канадійські оповідання.....	15
9. Христос охотно приймає грішника.....	10	24. Найновіше чудо в Ченстохові.....	15
10. Правовірний католик.....	10	25. Казки за жидів.....	10
11. Історія церкви.....	25	26. Рицар і смерть.....	5
12. Гостинець з Канади.....	5	27. Без Бога на світі.....	20
13. Важніші права Канади.....	35		
14. Пісні про Канаду і Австрію.....	40		
15. Історія про гарну Марьонку.....	25		

РУСЬКА КНИГАРНЯ У ВІННІПЕГУ висилає на жаданє свої цінишки даром, а замовлені книжки висилає сейчас відвотною поштою, в добрім упакованю.

РУСЬКА КНИГАРНЯ У ВІННІПЕГУ має великі склади грамофонів, руських рекордів — плит і всяких інших музичних інструментів з перворядних краєвих фірм.

Пишіть СЕЙЧАС (тако нині) за нашими каталогами книжок і музичних інструментів на виразну адресу.

Ruska Knyharnia

850 Main Street,

Winnipeg, Man. Canada.

Старий 4974

Телефона :

Новий 1553

Др. Іван Кульчицкий

1125 Pittston Ave.,

SCRANTON, PA.

Одинокпї руський ЛІКАР в Скрентон, Па.
Лічить всякі недуги входячі в обсяг медицини і
хірургії. Має рівнож на складі американські і ста-
рокраєві ліки, якими може кожної хвилі служити.

...ГОТЕЛЬ...

Івана Наливанка

поручає Вп. Родимцям крім на-
питків ріжного рода тутешних
і імпортованих, також пе-
рекуски зимні і теплі
в кожній порі дня.

Grant St., Olyphant, Pa.

Одинока руська голярня

в Олифанті, напротив церкви.
Стрижемо волося, голимо і ви-
конуємо усі получені з сим
інтересом роботи.

З поважанем

МИХАІЛ ЯХВАК

**129 River Avenue,
Olyphant, Pa.**

ПОЗІР!

John Weiss

River Avenue, OLYPHANT, PA.

Гуртовий склад

пива, горівки, вина, ци-
гарів і пр. При нагоді
свят або других ро-
динних торжеств не за-
будьте дати свого за-
мовлення. Доставляє ся
до дому.

БРАТЯ РУСИНИ !

Чом ЮГАСА кождий знає, чом до него поспішає?
Чи у біді, на пораду, він всім знайде добру раду.
Усім щось добре зробити, аби варід просвітити
Ось ЮГАСА добра справа. Тому й кождий спі-
шисть жваво.

А кириничкам без крику, він с'їдає геть на пику
І лад робить тихо, мило; щоби завжди так
водилось.

Щож за бізнес в него брате? Хочеш певно тєє
знати?

В него шинка, телятина і ковбаси та свинина
Бриздзю з краю сироваджає, тому його кождий
знає;

А як купиш мяса в него то і з'їв бишь вола всего,
Так смакує ти небоже. Не вірите братя може?
От такого чоловіка, то вам любить вся публіка.

Михайл М. Югас

1-3 Hickory St., Scranton, Pa.

СВІЙ ДО СВОГО

Одинокий руський кравець в Скрентон, Па.

Василь Романів

817 Carouse Ave., : Scranton, Pa.

виготовляє після найновішої моди убраня, сподні, камізель-
ки, оверковти і т. д. Убраня від 12—50 дол., сподні від
3—15 дол. За нашу роботу дістаємо похвальні листи.

П. В. М. пише: „Роботу дістав і єсьм дуже дово-
лений. Буду старатись Вас усім поручити“.

Юрій Крайківський

має добірну ГРОСЕРНЮ. Чи знаєте о тім? Пощо нам чу-
жого — коли маєм свого. У него дістанете все, що лиш ду-
ша забагне. Він має кекси, паї, хліб краєвий, крупи, муку,
цукор, дріжджі, убане, черевики, знаряди кухонні, знаря-
ди майнерські, овочі всегда сьвіжі, мяса всякого рода, як і
риби, а для курців тютюн і цигара. На жадане відсилає до
дому — не треба вам трудитись.

Пам'ятайте ще і тое, що говорить всегда з' вами щиро,
по рідньому — тож шукайте а знайдете його штор на улиці

402 Broadway, :: Scranton, Pa.

Едвард Е. Палєвич

кравець

848 Carouse Avenue,

Scranton, Pa.

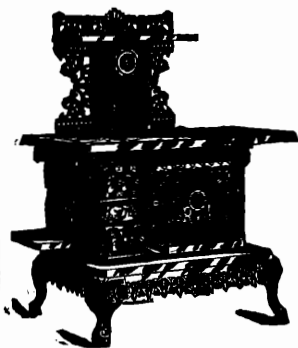
виконує усі кравецькі роботи після найлучших
взірців. Ціни умірковані :: ::

Сути : від \$15—\$40

Сподні : від \$3½—\$12

За точне і скоре викінчене ручимо.

M. RAKER Willow Avenue,
OLYPHANT, PA.

має на складі: Меблі, Пе-
чі, Майнерські прибори,
Фарби, Желізні вироби і
кухонні річи.

Руська Друкарня

ВАСИЛЯ ГРИШКА

виконує всі роботи друкарські
старанно і на час і виробляє
ПЕЧАТКИ з відповідними ор-
наментами для братств, то-
вариств, парохій і приватних
осіб. **Basil Hrishko**

439 North 6th Ave., Scranton, Pa.

Новий телефон 2698 М.

СИМЕОН РУСИН

...ГОТЕЛЬ...

на розі River Ave. і Grand St.
Olyphant, Pa.

має все свіже пиво, краєву
і американську віску і інші
напої, як також тютюн і ци-
гара. :: ::

Русини памятайте.